

Tisdagen den 13 februari

Kl. 13.00–15.52
18.00–19.49

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 januari justerades.

§ 2 Anmälan om ändrad partibeteckning

Från Jamal El-Haj hade följande skrivelse kommit in:

Till Sveriges riksdag

Anmälan om ändrad partibeteckning

Härmed vill jag meddela att jag har utträtt Socialdemokraterna arbetarpartiet och inte längre tillhör den socialdemokratiska riksdagsgruppen.

Jag ska alltså vara riksdagsledamot utan partibeteckning.

Malmö 2024-02-12

Jamal El-Haj

Skrivelsen lades till handlingarna.

Andre vice talmannen anmälde att då Jamal El-Haj den 12 februari meddelat att han inte längre tillhörde Socialdemokraternas partigrupp hade ledamotens uppdrag i trafikutskottet upphört.

§ 3 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 15 februari kl. 14.00*.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:454

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:454 Stress på jobbet
av Johanna Haraldsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 mars 2024.

Prot. 2023/24:70
13 februari

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 12 februari 2024
Arbetsmarknadsdepartementet
Paulina Brandberg (L)
Enligt uppdrag
Kerstin Bynander
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:457

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:457 Åtgärder mot ökande arbetslöshet i Örebro län och i övriga Sverige
av Matilda Ernkrans (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 9 februari 2024
Arbetsmarknadsdepartementet
Johan Pehrson (L)
Enligt uppdrag
Kerstin Bynander
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:460

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:460 Åtgärder mot personalbrist inom området infrastruktur
av Gunilla Svantorp (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 9 februari 2024
Arbetsmarknadsdepartementet
Johan Pehrson (L)
Enligt uppdrag
Kerstin Bynander
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:463

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:463 A-kassan
av Patrik Björck (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 mars 2024.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 9 februari 2024
Arbetsmarknadsdepartementet
Johan Pehrson (L)
Enligt uppdrag
Kerstin Bynander
Expeditionschef

§ 5 Ärende för hänvisning till utskott

Prot. 2023/24:70

13 februari

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelse

2023/24:ÖN1 till konstitutionsutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2023/24:SoU6 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

Justitieutskottets betänkanden

2023/24:JuU14 Vapenfrågor

2023/24:JuU15 Terrorism

§ 7 Arbetsrätt

Arbetsrätt

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU5

Arbetsrätt

föredrogs.

Anf. 1 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Sverigedemokraterna har under en längre tid framhållit behovet av att se över vissa delar av ledighetslagstiftningen. Det gäller dels frågan om en utökad rätt till ledighet för att bedriva näringsverksamhet, dels behovet av att båda föräldrarna ska ha en lagstadgad rätt att närvara vid besök hos mödravården under hela graviditeten. Vi ser fortfarande att det finns behov på dessa områden både för att få fler företag att växa fram i Sverige och för att ge föräldrar en möjlighet att förbereda sig inför det stundande föräldraskapet.

Detta är frågor som vi har lyft fram i våra kommittémotioner tillsammans med skarpa förslag om att regeringen ser över de aktuella delarna av ledighetslagstiftningen.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom vad som anförs i motionerna om behovet av förändringar på dessa områden. Vi konstaterar dock samtidigt att det nyligen har genomförts en stor reformering av det arbetsrättsliga regelverket i linje med vad som har efterfrågats av parterna på den svenska arbetsmarknaden. Det finns skäl att låta denna reformering nu fullt ut få genomslag på arbetsmarknaden innan initiativ tas till några nya reformer. Därför följer vi upp vår ståndpunkt med ett särskilt yttrande.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill även slå fast att Sverige har en stark och välfungerande arbetsmarknadsmodell. Det är viktigt att de politiska avvägningar som görs på arbetsmarknadsområdet görs med värnandet om denna framgångsrika modell i fokus. Sverigedemokraterna kom-

mer alltid att vara en grindvakt mot samtliga partier som vill flytta mer makt till EU i frågor som är kopplade till svensk arbetsmarknadspolitik.

Fru talman! Införandet av EU:s sociala pelare, ett projekt som drevs på av regeringen Löfven 2017, har visat att vår svenska arbetsmarknadsmodell nu verkligen sätts på prov. Man kan undra om den socialdemokratiska regeringen på den tiden egentligen förstod konsekvenserna av sitt agerande.

Det omställningspaket som nu håller på att genomföras på den svenska arbetsmarknaden med reformer för ökad flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden är ett bra exempel på reformer som har den svenska arbetsmarknadsmodellen för ögonen. Likt andra reformer, fru talman, brottas dock även denna med problem som man måste hantera, till exempel förslaget om omställningsstudiestöd som är en viktig del som man måste få att fungera för framtiden.

Vi delar mycket av den kritik som parterna fört fram gällande hur man fått det att fungera tills vidare. Här finns betydligt mer att göra, så det är en fråga som jag hoppas att regeringen prioriterar.

Fru talman! Jag vill avsluta med att framhålla Tidöavtalet där samarbetspartierna Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna anger att partierna är överens om att ta ansvar för Sverige i ett gemensamt samarbete framöver och där vi förväntar oss att samtliga partier håller sin del av överenskommelsen.

Detta ställs mot oppositionens regeringsunderlag, som tydligt pekar på en konstellation i någon form mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det är ett underlag som spretar ordentligt även inom det område som vi debatterar nu. Här finns många frågor att ställa som är väldigt viktiga för väljarna och som vi säkert kommer att återkomma till i framtiden, till exempel hur man ser på utstationeringsdirektivet, ett direktiv som vissa från oppositionen vill riva upp. I stället vill man återinföra den ordning som gällde innan lex Laval, ett förslag som skulle öppna upp för ökad lönedumpning och vara förödande för framför allt svenska byggnadsarbetare. Det vore ett verkligt dråpslag mot den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Förslaget om att lagstadga om kortare arbetstid har tidigare enbart drivits av Vänsterpartiet, men nu flaggar delar av Socialdemokraterna för att man vill se över detta trots att partiet än så länge verkar väldigt splittrat i frågan.

Fru talman! Detta är frågor som vi garanterat kommer att få återkomma till i framtida debatter.

Anf. 2 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! För Socialdemokraternas räkning vill jag inledningsvis yrka bifall till reservationerna 13 och 16.

Arbetsrätten reglerar något av det viktigaste som finns i våra liv: arbetet. Det gäller vilka skyldigheter och rättigheter både löntagare och arbetsgivare har. Det är helt enkelt regleringen av en tillvaro som präglar en stor del av våra liv.

Arbetslivet präglas av ett maktförhållande mellan arbetsgivaren och arbetstagaren, och det är inte ett jämlikt förhållande. Med anledning av det har lagstiftaren bestämt att maktförhållandet ska regleras för att bli något mer jämlikt. Lagen om anställningsskydd, medbestämmandelagen, arbets-

tidslagen, semesterlagen och andra typer av lagstiftningar har tagits fram just av den anledningen: att jämna ut den ojämlika maktbalans som finns i arbetslivet.

Detta är inte resultatet av någon gudomlig kraft utan av hård och en-trägen kamp över lång tid. Det är resultatet av en högst medveten politisk kamp av svensk och internationell arbetarrörelse.

Som socialdemokrat skulle jag kunna ägna hela mitt anförande åt att försöka medvetandegöra arbetsrättens politiska dimension. Det tänker jag dock inte göra. I stället tänker jag nu redogöra för socialdemokratins hållning i de arbetsrättsliga frågor som behandlas i det här motionsbetänkandet.

Fru talman! Grundläggande för den svenska arbetsrätten, nu som då, är den så kallade svenska modellen. Det är en modell som innebär att stora delar av arbetsmarknadens villkor och regler hanteras av parterna.

Modellen bygger på ett stort och omfattande gemensamt ansvar mellan parterna, ett ansvar som hittills fungerat väl. Få andra länder kan skryta med Sveriges tillväxt, goda arbetsvillkor och ett lågt antal konflikt dagar över tid. Det är något vi ska vara stolta över och fortsätta att arbeta för.

Inte heller detta är något som uppstått genom en gudomlig kraft nedkommen från himlen, utan det är resultatet av högst medvetna ansträngningar.

Tyvärr ser vi att det finns de som inte vill ta det ansvar som den svenska modellen innebär. Antingen förkastas den svenska modellen helt, vilket ytterligare rubbar maktbalansen på svensk arbetsmarknad och skadar tillväxten, eller så utnyttjas arbetare. Vi ser skrämmande exempel på modernt daglöneri, arbetare som tvingas sova på arbetsplatser i containrar och arbetare som tvingas arbeta alldeles för mycket till alldeles för låg lön. Det är fullständigt oacceptabelt att vi har sådana fenomen på svensk arbetsmarknad. Jakten på profit får aldrig stå över vanliga människors rätt till liv och hälsa.

Ett initiativ från tidigare socialdemokratiska regeringar för att sprida detta tankesätt är Global Deal. Socialdemokraterna beklagar att regeringens ambitioner gällande Global Deal och rättvis handel förefaller ha sänkts jämfört med den tidigare regeringens. Globaliseringens frukter behöver fördelas jämnt. Arbetet med rättvis frihandel behöver förstärkas och fortgå med oförtröttlig kraft. Sverige har visat att det är möjligt.

Fru talman! Vi socialdemokrater hade också gärna sett att regeringen gjorde mer vad gäller entreprenörsansvaret. Vi ser i dag att det förekommer att arbetsgivare rundar de förpliktelser som lagen om entreprenörsansvar innebär, även om lagen i stora delar fungerar väl. Det finns en färdig utredning på bordet som konstaterar att uthyrd personal behöver omfattas av lagstiftningen. Vi socialdemokrater hade välkomnat att utskottet tydligt tagit ställning för detta och beklagar att så inte sker.

Det som präglar en stor del av debatten inom det arbetsrättsliga området just nu är strejkrätten och frågor kopplade till denna. Få var vi nog som trodde för sisådär ett år sedan att denna fråga skulle få det utrymme den nu har fått. Konflikten som pågår på svensk arbetsmarknad mellan IF Metall och Tesla, i syfte att få Tesla att teckna kollektivavtal, har emellertid fått en hel del debattörer att lufta idéer om att inskränka vanliga arbetares rätt att använda konfliktåtgärder.

Som jag tidigare anförde finns det i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare en grundläggande ojämlikhet som är fundamental och omfattande. Arbetares rätt att organisera sig och använda konfliktåtgärder för att uppnå fler och starkare rättigheter är en grundläggande del i att minska detta ojämlika förhållande. Att förändra möjligheten till sympatiåtgärder för svenska arbetstagare och arbetstagarorganisationer skulle vara att ytterligare stärka ojämlikheten i det maktförhållande som finns. Det vore att skicka tillbaka Sverige och svensk arbetsmarknad till det vi trodde var en svunnen tid då arbetsgivarnas makt var ännu starkare än i dag.

Målet med politiken måste vara att minska maktskillnader och ojämlikhet i samhället. Det är i alla fall en tydlig uppgift för den svenska socialdemokratin. Med det i åtanke kommer vi socialdemokrater alltid att stå upp för löntagares rätt att organisera sig och att inom lagens ramar använda stridsåtgärder för att stå upp för sina rättigheter.

Fru talman! För socialdemokratin är det också fortsatt viktigt att parterna tar ansvar för den svenska modellen och att arbetsrättsliga frågor och förhållanden kan lösas mellan parterna i dialog och förhandlingar. Fler behöver inordnas i den svenska modellen.

Det är med oro vi ser en utveckling där allt fler företag väljer att se sina anställda som allt annat än arbetstagare. Detta medför bland annat att arbetsmiljöansvaret inte tas och att kollektivavtal inte tecknas. Det är i grunden en ordning som hotar den svenska arbetsmarknadsmodell som gett oss tillväxt och välbefinnande. Fler företag som anlitar exempelvis matbud behöver ta ansvar för arbetsmiljön, och fler behöver teckna kollektivavtal. Så upprätthåller vi världens mest framgångsrika arbetsmarknadsmodell.

Ett annat oönskat fenomen som dykt upp på svensk arbetsmarknad under senare år är den så kallade hyvlingen. Anställda kan visserligen få behålla sin anställning, men den anställningens omfattning kapas kraftigt. Människor som tidigare jobbat heltid kan få se sin anställning omvandlas till en deltid eller knappt det. Det är en i längden orimlig ordning som slår hårt mot svenska löntagare, till exempel inom handeln. Inte sällan är det unga som inte får lånelöften eller kan planera sina liv till följd av detta. Även här måste parterna ta sitt ansvar och tillse att denna ordning upphör. Normen på svensk arbetsmarknad ska vara tillsvidareanställning på heltid. Punkt.

Fru talman! Vi lever i en orolig tid. Förändringarnas vindar blåser snabbt och kraftigt. Men låt inte osäkra anställningar, försämrade rättigheter för löntagare, lägre kollektivavtalsäckning och andra försämringar av löntagares ställning på arbetsmarknaden maskeras i fluffiga ord som modernisering eller som något ödesbestämt! Svenska löntagare – unga såväl som gamla – förtjänar att ha goda arbetsliv och arbetsvillkor.

Den svenska modellen kommer att tjäna Sverige väl om den upprätthålls. Det kräver ett gemensamt ansvar från parterna: arbetstagarorganisationer och arbetsgivarorganisationer. Den svenska modellen har visat, gång efter annan, att den är bäst lämpad att ge svenska löntagare de rättigheter de förtjänar och ge landet Sverige en god och hållbar tillväxt över tid. Detta är Socialdemokraternas fasta övertygelse och något som vi kommer att stå upp och ta strid för alla dagar i veckan.

(Applåder)

Anf. 3 OLIVER ROSENGREN (M):

Fru talman! Arbetsmarknaden är i ständig förändring. Den svenska modellen bidrar till såväl stabilitet som flexibilitet på arbetsmarknaden. Parternas vilja att komma överens, lösa konflikter och gemensamt bidra till såväl en hög tillväxt som en funktionsduglig arbetsmarknad tjänar svenska folket väl.

Alla som kan arbeta ska arbeta. Därför behöver regler, drivkrafter och stöd utformas för att skapa förutsättningar för full sysselsättning. Arbete är trygghet, gemenskap och tillgång till det växande välståndet. En stabil och förutsägbar arbetsrätt är viktig för arbetsmarknaden. Arbetsrättens betydelse växer när ekonomin nu är i lågkonjunktur. Den svenska modellen bygger motståndskraft i ekonomin. Människor ska inte hipp som happ ställas på bar backe.

Fru talman! I förra årets debatt om arbetsrätten sa jag att EU är det enda realistiska hotet mot den svenska modellen, orsakat av socialdemokratiska initiativ till sociala toppmöten och en social pelare. Men i år har Socialdemokraterna motionerat om att freda den svenska modellen från EU. Det är klart att det är bättre att vara efterklok än att vara prestigefull.

I förra årets debatt fick jag rätta mig själv eftersom jag hade glömt bort Centerpartiet. Givetvis var det Centerpartiet som möjligen var det där hotet mot arbetsrätten som jag påstod kanske inte fanns i den här kammaren utan snarare i EU. Det är därför något oroande, fru talman, att Socialdemokraterna nu verkar ha tagit intryck av sitt samarbetspartis syn på den svenska modellen och ifrågasätter parternas förmåga att hantera arbetstidsfrågan.

Sverige behöver fler poliser, kortare vårdköer, starkare försvar, ökad lärtäthet och fler undersköterskor i hemtjänsten. Sverige har stora behov, och efter åtta år utan tillväxtreformer och med en socialdemokratisk regering har Sverige dessutom EU:s lägsta tillväxt.

Många har det svårt på jobbet och med att få ihop livspusslet. Det är klart att i en framtid med teknologiska framsteg och hög tillväxt och utan svåra rekryteringsproblem i välfärdens kärna kan parterna komma överens inom ramen för den svenska modellen om att ta ut delar av den ekonomiska utvecklingen i mer fritid och inte bara i mer konsumtion. Många människor sliter i fysiskt krävande jobb, inte minst i välfärdens kärna. Där är det svårt och för vissa omöjligt att orka arbeta heltid till pensionen. Samma personer, ofta kvinnor, arbetar dessutom långt mer än heltid om man räknar in det oavlönade hemarbetet.

Fru talman! Lagstadgad arbetstidsförkortning – exempelvis sex timmars arbetsdag – skulle innebära att var fjärde operation ställs in, vart fjärde gripande av kriminella inte blir av, var fjärde lektion blir utan lärare och vart fjärde hemtjänstbesök stryks. Att argumentera för att färre timmar kan kompenseras med ökad produktivitet är närmast respektlöst. Om det arbetades 25 procent färre timmar skulle det innebära krav på 33 procent högre produktivitet på de kvarvarande timmarna. Det är möjligt att det finns kontorsjobb i tjänstesektorn där en sådan produktivitetsökning är möjlig, men ingen kan lura mig att en redan pressad undersköterska kan göra 33 procent fler besök i timmen eller en lärare leda 33 procent fler lektioner i timmen. Ekvationen går inte ihop.

I betänkandet argumenterar Socialdemokraterna för att fler ska ha rätt till heltid. Här borde politiken snarare ta initiativ som handlar om hur fler kan orka arbeta heltid och orka arbeta ett längre arbetsliv.

Prot. 2023/24:70

13 februari

Arbetsrätt

Fru talman! Fler arbetade timmar betyder inte tvunget att de som jobbar ska arbeta fler timmar i veckan, även om det är viktigt att vissa gör det. Det gäller inte minst dem som inte har ett fysiskt krävande arbete. Därför är det viktigt med sänkt skatt på den extra arbetade timmen och lägre marginalskatter. Det är också viktigt med en mer jämställd fördelning av det oavlönade hushållsarbetet. Om medarbetare i offentlig sektor, ofta kvinnor, ska lönearbeta mindre medan företagare och andra i privat sektor, oftare männen, ska arbeta mer än standardarbetstiden riskerar det att bli ett bakslag för jämställdheten på arbetsmarknaden. Kvinnorna kommer då att ha mer tid för barn, städning och matlagning medan männen fortsätter att arbeta mer.

Arbetsmiljö, omställning och drivkrafter för arbete är de områden som behöver utvecklas. Förslitningen i arbetet behöver minska, möjligheterna att byta yrke mitt i livet behöver öka och det behöver löna sig mer att arbeta mer och längre. Omställningsreformen som det hänvisas till i vårt betänkande är ett exempel på en viktig åtgärd för att förlänga arbetslivet för fler.

För att stärka Sveriges välbefinnande och välfärd behöver alla hjälpas åt. Vi arbetar för vår egen skull och för att solidariskt finansiera det gemensamma. Sverige kan bli mer rikt igen, och det kräver mer arbete.

Politikens kärnuppgift inom arbetsrätten är att människor ska vara trygga på arbetsmarknaden. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut i detta betänkande.

(Applåder)

Anf. 4 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Oliver Rosengren och jag debatterade faktiskt arbetstid i radion i förra veckan, så jag är lite pepp på att ta upp det, även om jag inte trodde att vi skulle prata om arbetstid i dag.

Det var några frågor som jag ställde förra veckan men inte fick svar på då. När Oliver Rosengren och Moderaterna säger att fler ska vara i arbete har han givetvis rätt i det. Men frågan är: Hur lockar man fler personer att jobba i yrken som är stressiga och krävande och gör att många sliter ut sig och blir sjukskrivna? Det presenterar Moderaterna väldigt sällan. Frågan är faktiskt hur man ska orka att jobba inom vissa branscher när det blir längre och längre till pensionen.

I omsorgsyрken och inom handeln, som jag kommer från, har folk ofta inte heltid. Där är det jättevanligt att man kanske har 25 eller möjligtvis 30 timmar på kontrakt, dels för att arbetsköparen vill ha sin flexibilitet, dels för att schemana väldigt ofta blir ganska dåliga om man har heltid.

Därför tänker jag att normalarbetstiden lika gärna kan vara just 30 timmar, för att just locka folk in i dessa yrken och för att alla ska kunna orka att jobba ända fram till pensionen.

Anf. 5 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Tack, Ciczie Weidby, för frågorna!

Moderaterna och Tidöpartierna har inte gett upp ambitionerna när det gäller att se till att arbetsmiljön blir tillräckligt bra på svensk arbetsmarknad för att människor ska klara av att arbeta ett helt yrkesliv och klara av att arbeta heltid.

Det är klart att det krävs en rad olika förbättringar på arbetsmarknaden. En av de viktiga delarna, som inte minst berör kvinnor i offentlig sektor,

gäller fördelningen av det oavlönade hemarbetet. Den behöver bli mer rättvis och jämn. Det är inte rimligt att man utöver att slita med ett fysiskt arbete när man lönearbetar ska komma hem och fortsätta att jobba långt mer än heltid, för så blir det om man sammanför dessa båda arbetslag.

Arbetsmiljön behöver också förbättras med teknologisk utveckling, nya redskap, bättre schemaläggning och så vidare. Det måste vara möjligt att göra yrkesbyten. Det kanske inte går att skapa ett ännu längre arbetsliv i fysiskt krävande välfärdsjobb, och då måste vi se till att omställningsreformen kan fylla den funktion som den är tänkt att ha.

Det finns en lucka i logiken i Vänsterpartiets resonemang. Om vi lagstadgar om arbetstidsförkortning skulle vi ju få exempelvis sex timmars arbetsdag både i de välfärdsyrken som vi behöver locka fler till och i de yrken som de som har lämnat välfärdsyrkena har gått över till. Då blir den kortare arbetstiden ändå inte en konkurrensfördel för välfärden jämfört med de andra jobben. Tvärtom kommer arbetsmiljön fortsatt att vara den punkt där de skiljer sig åt, och därför kan vi inte ge upp när det gäller den.

Att fixa arbetsmiljön kommer att vara det som avgör om vi kan locka fler till välfärden. Man kommer ju att arbeta lika mycket eller lika lite ifall man lagstiftningsvägen kapar arbetstiden.

Anf. 6 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Det är verkligen glädjande och rörande att Moderaterna pratar så väl om att förbättra arbetsmiljön. Där instämmer vi ju. Men tyvärr ser vi inga förslag på just det området, men det kanske är på väg. Vi har ju debatter angående arbetsmiljö som kommer framöver.

Jag delar också Oliver Rosengrens analys att hemarbetet är väldigt skevt fördelat, och då kan man fundera på vad ska vi göra för att komma åt det. Vad gör vi åt invanda könsmönster som gör att kvinnor väldigt ofta är de som tar det största ansvaret? Vad är det som gör att det alltid är kvinnor som tar ut en större del av föräldraledigheten och så vidare?

Man kan alltid hävda att det är upp till varje familj att bestämma allting och att vi inte ska lagstadga om saker. Men det har vi ändå gjort de senaste 100 åren. Det år jag föddes, 1974, blev det äntligen så att papporna också kunde vara hemma med sina barn. Det var många som protesterade och tyckte att det var rätt larvigt, för det var ju ändå kvinnornas uppgift att ta hand om barnen. Men allteftersom har man börjat tycka att det är ganska rimligt att båda föräldrarna, oavsett om det är två pappor, två mammor och så vidare, faktiskt delar på föräldraledigheten och också delar på arbetet där hemma. Nu ska vi ju inte debattera delad föräldraförsäkring, men det skulle alltså kunna vara en väg att gå.

Oliver Rosengren, vilka förslag finns det när det gäller att förbättra arbetsmiljön så att kvinnor ska vilja vara kvar, och med vilka politiska förslag ska man komma åt att kvinnor ofta jobbar dubbelt medan män inte gör det?

Anf. 7 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! En av de uppenbara åtgärderna för att det ska vara enklare att orka med arbetet är att inte plocka bort var fjärde arbetad timme från kollegorna, för då blir de färre. Detta är nog ett av skälen till att SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, har slagit fast att de är emot lagstadgad arbetstidsförkortning. Då skulle man nämligen utöver de 81 000 som be-

höver rekryteras till år 2031 behöva ytterligare 41 000 för att behålla nuvarande nivå. Det kommer att försvåra situationen för många av dem som i dag sliter med redan pressade scheman och en redan stressig vardag, inte minst i välfärdens kärna. En åtgärd som vi otvetydigt inte ska vidta inom arbetsrätten är alltså lagstadgad arbetstidsförkortning.

Anf. 8 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Då var det dags för den årliga AMT-debatten om arbetsrätt. I det betänkande vi nu debatterar, AU5, finns 16 reservationer, och tio av dem är från Vänsterpartiet. Bland alla dessa yrkar jag bifall till reservation 4, och jag kommer att ägna stora delar av mitt anförande åt plattformsekonomi.

Det handlar om den nya tidens daglöneri, som i dagligt tal kallas för gigarbete. Fortfarande finns det de som ser det som ett nytt och fräscht fenomen på svensk arbetsmarknad och att det är bra att man får lite gig för att komma in på arbetsmarknaden.

Men det är ändå ett faktum att plattformsföretagen i dag väldigt sällan betraktas som arbetsgivare och att majoriteten av plattformarbetarna inte betraktas som arbetstagare. Det gör att dessa arbetare går miste om flera av de rättigheter och också den anställningstrygghet som anställda har. Det innebär också att plattformsföretagen inte behöver ta något arbetsmiljöansvar för de icke-anställda arbetarna.

Dessutom är det väldigt svårt för plattformarbetare att bli medlemmar i och representeras av fackföreningar eftersom facken i regel riktar sig till anställda och försvarar deras rättigheter i relation till en arbetsgivare.

Utöver detta finns det en mängd andra problem, såsom löneotrygghet, social otrygghet och tidsotrygghet. Plattformarbetarnas utsatthet är omfattande, och det är verkligen beklagligt att utskottet inte ser de stora behov som finns av att komma till rätta med dessa problem.

Jag anser att utgångspunkten måste vara att plattformsföretagen ska betraktas just som arbetsgivare och att dessa arbetare ska betraktas som arbetstagare. Men då krävs det en förändrad lagstiftning som faktiskt tydliggör det. Det är uppenbart att varken nuvarande lagstiftning och rättspraxis eller ambitionsnivån från högerregeringen kommer att leda till att villkoren för dessa arbetare förbättras.

Plattformsdirektivet är förmodligen inte den enda lösningen på de omfattande problem som plattformsarbetet medför och kanske sannolikt inte heller en tillräcklig sådan. Men det är ändå ett steg på vägen för att förändra arbetarnas villkor både i Sverige och i EU. Jag menar att kommissionens direktivförslag bör genomföras i sin ursprungliga form med tillägg av de förbättringar som tillkom när parlamentet behandlade frågan och som vänstern i parlamentet ligger bakom.

Fru talman! Den nya överenskommelsen i fråga om plattformsdirektivet skiljer sig markant från den i december, främst genom att man helt plockat bort de omstridda kriterier som enligt den tidigare versionen skulle ha inneburit att plattformarbetare som uppfyllde dem automatiskt skulle räknas som anställda och inte som egenföretagare.

Det nya förslaget gör att plattformsdirektivet i stort sett blir helt meningslöst eftersom den svenska modellen, där arbetsmarknadens parter gör upp om löner och villkor, inte omfattar gigarbete när det på papperet inte

finns några parter. Arbetskraften klassas inte som arbetstagarare, och företagen klassas inte som arbetsgivare.

Svensk lagstiftning måste verkligen ses över när det gäller detta. De roller som råder på arbetsmarknaden måste tydliggöras.

Fru talman! Jag åker nästan aldrig taxi, men jag pratar väldigt gärna med taxichaufförer. En av dem heter Cathrine Lind. Men hon är mest känd som Taximamma, både i Uberappen och på sociala medier. I går skrev hon ett ganska långt inlägg på Instagram. Jag ska inte läsa hela, men så här skriver hon:

”Jag hör ofta av mina passagerare historier om hur de åkt med förare som är sura. Det kan definitivt ha att göra med hur de kör för nästan inga pengar eftersom Uber/bolt dumpar priserna istället för att se till att ha förare kvar. Eftersom kunder väljer att boka billiga resor så förarna har inget stort val annat än att köra då ni finns bara i dessa appar.

Förarna kör intensivt, för många timmar och sliter. Detta eftersom ni kunder är jätteglada att kunna boka billigt och nu underhåller dessa utländska bolag med era pengar som de glatt skickar ut ur vårt land utan att skatta ett skit!”

Jag ber om ursäkt för mitt språk, men det är alltså ett citat. Vidare skriver hon:

”De förare som kan, slutar. Det är bra förare som vi förlorar i branschen.”

Hon skriver vidare:

”Skulle du köpa kläder om du visste att just de kläderna gjorts under slavliknande former där människor slitit för maten för att du som kund kan handla billigt? Kanske inte eller hur? Vi i Sverige är duktiga på att bojkotta om vi förstår att ett internationellt bolag utnyttjar människor.

MEN vi blundar totalt för vad som händer här på hemmaplan. Då säger vi ’det är inte mitt fel, de väljer själva’. Eller hur?

Så enkelt är det inte. När majoriteten av kunderna indoktrinerats av appbolagen att välja det billigaste och ni tror att vi tjänar, så har de vunnit. Man väljer att ta det billigaste och sen klagar ni på hur förarna kör. Ni får resultatet av appbolagens nonchalans. De skiter fullständigt i hur kvaliteten är bara de får in sina miljoner att dra ut ur landet. Dina pengar.

Välj att vara kritisk till hur dina pengar hamnar.

14 februari stänger vi förare apparna så ni vet. Det är vårt sätt att visa kärlek till oss själva och vägra bli utnyttjade.”

I morgon kan ni alltså inte boka några taxibilar via några appar.

Det är ju detta som det kokar ned till. Jag måste ändå ställa frågan: Är det viktigare för partierna i denna kammare att Uber, Volt, Bolt och allt vad de heter och de andra stora globala jättarna tjänar enorma pengar på människor som utför ett arbete där de inte får rimliga villkor?

Socialdemokraterna! Jag misstänker att ni också är ganska nöjda nu när plattformsarbetet ska regleras på nationell nivå, men det har ju gått så där hittills. Under 15 år har vi inte kommit någonvart. Hur är det tänkt att den svenska kollektivavtalsmodellen ska kunna reglera plattformsföretagen? Transportarbetareförbundet har under många år kämpat för arbetarnas villkor, men de förlorar ständigt eftersom lagstiftningen ser ut som den gör.

Fru talman! Det kokar ned till detta: Om plattformsarbetet fortsätter att expandera och om sättet att organisera arbetet spiller över på ännu fler områden på arbetsmarknaden hotas hela den svenska modellen. Om arbe-

tare inte längre ses som anställda och arbetsgivare inte längre ses som arbetsgivare kan inga förhandlingar ske och inga kollektivavtal ingås. Vad gör vi då?

Anf. 9 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! I dag ska vi prata om arbetsrätt och hantera 45 motionsyrkanden. Jag ska faktiskt ändra lite i mitt tal utifrån Ciczies sista frågeställning. Jag tycker nämligen att den är väldigt spännande.

Digitaliseringen, rent tekniskt, leder till stora förändringar för oss alla. Ciczie lyfter fram gigarbetarna. Jag tycker att hon gör det på ett förtjänstfullt sätt. Samtidigt är frågan rätt komplicerad. Är det jag som beställer som är arbetsgivaren? Är det den som äger den tekniska plattformen som är arbetsgivaren? Är det den som kör som är en egenföretagare? Jag delar nog analysen att detta över tid kommer att tvinga fram mer funderingar än vad vi har i dag, för den här typen av digitala tjänster kommer nog att växa fram på fler områden.

Men digitaliseringen stannar inte bara vid plattformarbete. Jag tror att detta gäller de flesta av oss i denna kammare och många andra som jobbar i tjänstesektorn – vi ser det till och med bland barnen i skolan: Vi har mobilen med oss. Vi har Ipaden med oss. Vi tar med oss jobbdatorn hem. Plingar det till någon gång på kvällen svarar man på ett mejl.

När upphör arbetstiden? Jag kan tycka att det är en minst lika komplicerad fråga om man exempelvis pratar om lagstadgad arbetstid. Vi är på väg in i en situation där vi nästan inte – förstå mig rätt – har arbetstid. Väldigt många av oss svarar alltså på en fråga oavsett när på dygnet den kommer.

Fru talman! Jag tror faktiskt att vi kommer att få fundera mycket mer på de här frågorna, oavsett partifärg och oavsett vilka som sitter i regering. Det sker nämligen en förändring, och den förändringen kommer att fortsätta ske. Vi kommer att vara tvungna att förhålla oss till detta.

Nu blev den här delen av mitt tal längre än vad jag hade tänkt, men jag blev lite inspirerad.

I princip alla dessa 45 motionsyrkanden handlar om den svenska modellen. Det gör också att det på ett sätt är lätt för mig att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det förhåller sig till den svenska modellen, och man konstaterar att den svenska modellen har tjänat oss väl.

Tittar man på hur den svenska modellen fungerar, med starka parter som förhandlar och löser väldigt många frågor, ser man att den faktiskt gör att vi som lagstiftande församling i Sverige hanterar färre frågor än många andra parlament gör. Den rollfördelningen kan nästan vara lite trist för oss politiker, för ibland får vi luta oss tillbaka och lita till modellen, men den har som sagt tjänat oss väl. Den har också gjort att vårt land har förhållandevis få strejker och en förhållandevis väl fungerande arbetsmarknad, så jag tror att vi ska vara rädda om den.

Hela omställningspaketet har också tagits emot positivt. Det tog tid. Det förhandlades. Men man kom ändå fram till ett paket som ledde till ökad flexibilitet men också bättre förutsättningar för dem som exempelvis vill omskola sig under sin tid i arbetslivet.

Vi kommer säkert att upptäcka brister i den här modellen också, fru talman, men den måste få sätta sig innan vi går in och ser vad vi kan göra där. Framför allt måste vi, om vi ska gå in och göra något, göra det i sam-

verkan med parterna. Jag vet att vi i kammaren är överens där och att den svenska modellen har ett starkt stöd bland alla partier. Det tror jag för övrigt är en av modellens styrkor.

Det finns ändå motioner som tar upp ämnen som är oerhört viktiga. Det gör ju alla motioner på sitt sätt, men det finns sådana som jag har funderat lite mer på.

Ett ämne är sysselsättningsgrad. Även där tror jag att vi är överens i många stycken. Vi ska eftersträva heltid. Jag tror att de flesta är överens om det även på arbetsmarknaden. Jag tror att parterna är förhållandevis överens.

Sedan ser inte alltid livet ut så. Jag vet själv hur det var när jag var ensamstående pappa med tre barn. Då fanns det tillfällen då jag hade önskat att få jobba lite mindre än heltid, men jag var heltidsanställd. Nu är alla mina barn, till och med 17-åringen, så stora att de kanske inte alltid behöver pappa lika mycket som när de var mindre. Ja, då kan jag vara beredd att jobba fler timmar och jobba långt mycket mer än sex, åtta, tio timmar. Det är också ett sätt att se på hur arbetstid ska fungera.

Med det sagt, fru talman, är jag tveksam till att vi via lagstiftning ska göra en förändring. Jag tror nämligen att även det här är en fråga för parterna. Jag tycker att Rosengren hade ett bra anförande och lyfte fram perspektivet att om vi gör en generell förändring blir det lika för alla. Då har vi egentligen inte gjort någon större förändring.

När parterna får titta på det här kommer det att finnas områden där man i fackliga förhandlingar och arbetsgivarförhandlingar kommer fram till att man vill ändra tid. Sådana förändringar finns för övrigt redan när det gäller tid, när man går i pension och liknande. Jag tror att det även här gäller att ha respekt och förtroende för den svenska modellen.

Ett annat område som vi haft debatter om här i kammaren är arbetsmiljö och risk för olyckor. I det kapitlet i det här betänkandet handlar det om entreprenörers ansvar. Jag tror att det är en fråga som vi behöver ha med oss.

När man gör upphandlingar och när man köper in tjänster i Sverige eller från andra länder är det oerhört viktigt att vi har samma regelverk. Men jag tänker inte ta den debatten en gång till, utan jag upplever att vi även där är överens i många stycken. Vi behöver ha ett bra skydd. Vi behöver ha skyddsombud. Vi behöver få den här biten att fungera, och vi behöver vara överens om att den grundläggande principen är att man har samma spelregler oavsett om företaget är registrerat i Sverige eller i Estland eller någon annanstans.

Det som varit den stora politiska debatten under en tid när det gäller det här området är sympatiåtgärder. Här, fru talman, tror jag faktiskt att vi befinner oss i ett lite mer komplicerat läge.

Sverige är beroende av investeringar från andra länder. Väldigt många av våra största företag ägs i dag från andra länder. Jag ser bara hemma i Västsverige att flera av våra stora koncerner ägs av exempelvis kinesiska företag.

Vi kommer nog att vara tvungna att värna och försvara vår modell. Det är inget snack om det. Men när man värnar och försvarar kommer man också att vara tvungen att fundera på hur mycket resurser man sätter in vid vilka tillfällen.

Jag vet att för några år sedan var det ett kafé i Göteborg som drevs av en enskild person där man satte in hela registret och blockerade till konkurs. Då är det ju inte en diskussion om att arbetstagarna är de svaga. I det sammanhanget var det faktiskt egenföretagaren, den enskilda kvinnan som hade startat kaféet, som var den svaga parten. Det var hon som förlorade.

Vi ska värna den svenska modellen. Vi ska värna strejkrätten, och vi ska värna rätten till sympatiåtgärder. Men man måste också använda dem på ett sådant sätt att modellen fungerar över tid.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 10 EMELIE NYMAN (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation 15.

De senaste mandatperioderna har den svenska och den globala ekonomin utsatts för en lång rad kriser. Finanskrisen, eurokrisen, coronapandemin och nu Rysslands fullskaliga och olagliga krig mot Ukraina har alla satt djupa spår i den svenska ekonomin och skapat stora utmaningar på den svenska arbetsmarknaden. Vi befinner oss just nu i ett väldigt tufft ekonomiskt läge med stor osäkerhet om hur ekonomin kommer att påverkas på kort och lång sikt. Osäkerheten i ekonomin och på arbetsmarknaden är betydligt större. Kriserna påverkar givetvis den globala såväl som den inhemska arbetsmarknaden, där arbetslösheten väntas öka ytterligare och sysselsättningen falla tillbaka.

När utskottet hade debatt i riksdagen om arbetsrätt för ungefär ett år sedan var vi i ett tufft läge, fru talman. I dag vill jag hävda att vi befinner oss i ett ännu värre läge. Enligt senaste undersökningen steg arbetslösheten till 8 procent, säsongrensat, och den väntas fortsätta öka i år. Över 400 000 människor är öppet arbetslösa eller inskrivna i arbetsmarknadspolitiska program. Det är givetvis alldeles för mycket, och fler människor väntas bli arbetslösa fram till 2025. Det är allvar. Det gäller hushåll som kommer att få det tufft och människor som får lämna jobb som snickare, fallskyddsspecialist och byggarbetare.

Fler människor ska arbeta. Fler unga pojkar och flickor ska se sina föräldrar åka till jobbet.

Under förra mandatperioden fick Centerpartiet inom ramen för januariavtalet igenom historiska reformer av svensk arbetsmarknad med ett omfattande omställningspaket, en stor reformering av matchningen och inte minst en modern arbetsrätt. Den nya, mer moderna arbetsrätten innebär att vi får en mer flexibel arbetsmarknad, och den passar bättre i dagens samhälle. Det innebär stora förbättringar för såväl människor som företag och lade en bättre grund för att jobbskapandet ska kunna växa.

Vi lever i en föränderlig omvärld där utvecklingen många gånger går väldigt fort. Samhället ser inte ut i dag som det gjorde för 50, 20 eller bara 5 år sedan, före coronapandemin. Det gäller även arbetsmarknaden med digitalisering och automatisering och arbetstagares förväntningar och även krav på sina arbetsgivare. Precis som vårt samhälle i stort är svensk arbetsmarknad i ständig förändring. Det gäller att lagar, regler och arbetsmarknadens spelregler förändras därefter.

Coronapandemin var fruktansvärd på många sätt och vis. Den tvingade oss att arbeta på andra sätt än vi gjort historiskt sett. Det tvingade såväl

arbetstagare som arbetsgivare att vara flexibla, att ställa om och att tänka nytt. Det finns många gånger ett före och ett efter pandemin.

Januariavtalets inriktning med en ny modern arbetsrätt var nödvändig. Vi står nu bättre rustade för att klara samhällets och arbetsmarknadens utmaningar framöver.

Men vi har i dag fortfarande regelverk på arbetsmarknaden som skrevs i en annan tid för decennier sedan, en tid när de största företagen stod för jobben. Det har förändrats. Så är det inte längre.

Numera är det små och växande företag som i allt högre grad står för jobbskapandet. En hel del lagar och regler är helt enkelt inte anpassade för dagens arbetsmarknad och näringsliv, och de riskerar att hindra framväxten av morgondagens jobb och i längden att hota Sveriges internationella konkurrenskraft.

På många platser är dessutom de små och växande företagen avgörande för näringslivets återväxt och den lokala arbetsmarknaden. Ett område som hindrar jobbskapande är utformningen av reglerna om stridsåtgärder. När tiden är rätt måste vi våga öppna för en diskussion om just detta. Samhället och arbetsmarknaden förändras, och det måste regelverken också göra. Centerpartiet ser ett behov av att göra en översyn av konflikträtten för att skapa en bättre balans mellan arbetsmarknadens parter, ekonomin och samhället i övrigt.

Med det sagt, fru talman, kan jag inte nog understryka att Centerpartiet är stolt över den svenska modellen, bland annat hur merparten av förhandlingarna över tid huvudsakligen har skett utan partipolitisk påverkan för att bidra till en trygg arbetsmarknad för arbetstagare såväl som arbetsgivare. Det skriver vi verkligen under på!

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om arbetsrätten och EU. Europeiska pelaren för sociala rättigheter har, trots löfte om att den inte ska stöta sig med medlemsländernas befintliga arbetsmarknadspolitik, lett till en rad rättsliga och bindande initiativ från kommissionen på det socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området.

Flera av förslagen är numera antagna och utgör bindande lagstiftning för medlemsstaterna. I takt med att ännu fler konkreta förslag för genomförandet av den sociala pelaren har presenterats har det blivit tydligt att den svenska arbetsmarknadsmodellen är hotad på riktigt och inte kommer att finnas kvar i sin nuvarande form om förslagen genomförs.

För Centerpartiet har det alltid varit självklart att beslut om arbetsmarknad och sociala skyddsnät behöver fattas utifrån hur det ser ut och fungerar i respektive medlemsland. Besluten ska ligga så nära folket som möjligt. Att förflytta arbetsmarknadspolitiken till EU-nivå riskerar att sänka kraven och minska skyddet snarare än att höja dem.

Vi behöver inte mer lagstiftning på EU-nivå i arbetsmarknadsfrågorna, utan vi behöver lyssna till erfarenheter av hur det fungerar i andra länder, dela med oss av kunskaperna och fortsätta att arbeta utifrån ett svenskt perspektiv. Vi behöver värna den svenska arbetsmarknadsmodellen och använda rätt verktyg i rätt sammanhang. I grunden finns en stor samsyn i riksdagen om detta, och det har vi hört i dag. Men tyvärr upplever jag att regeringen vid ett flertal tillfällen tidigare har framfört mycket otydliga ställningstaganden i EU-frågor på arbetsmarknadsområdet.

Låt mig nämna några exempel. Regeringen tvekade innan man till sist skrev under stämmningsansökan tillsammans med Danmark gällande minmilöner. Det krävdes hårda påtryckningar från oppositionen.

Ett annat exempel är vacklandet i fråga om plattformsdirektivet. Det har vid flera tillfällen framstått som att det är viktigare att få vissa frågor överstökade och komma överens snabbt än att faktiskt värna den svenska modellen och vår svenska arbetsmarknad, som vi så många gånger har varit stolta över. Detta gör mig bekymrad. Centerpartiet anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att motverka all EU-lagstiftning som hotar den svenska arbetsmarknadsmodellen.

(Applåder)

Anf. 11 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Välkommen till debatten i arbetsmarknadsutskottet.

Jag hade först inte tänkt att begära replik, men efter den sista delen av ledamotens anförande blev jag lite konfunderad. Det gäller framför allt Centerns syn på EU och inverkan på den svenska modellen.

Centern har lagt fram ett yrkande i betänkandet där man vill återgå till det gamla regelverket gällande utstationering innan lex Laval infördes. Det var ett regelverk som var direkt skadligt för den svenska modellen, framför allt inom byggbranschen, vilket tvingade fram skarpa åtgärder.

Fru talman! I samma betänkande har man lagt fram ett yrkande om att man vill motverka all EU-lagstiftning som hotar den svenska arbetsmarknadsmodellen, vilket införandet av lex Laval tydligt innebär.

Hur är Centerpartiets syn på lex Laval i dag?

Anf. 12 EMELIE NYMAN (C) replik:

Fru talman! Av alla som hade kunnat begära replik på mig var nog Sverigedemokraterna de sista jag hade tänkt mig, i synnerhet i dessa frågor. Här trodde jag ändå att Sverigedemokraterna var samstämmiga med Centerpartiet om att man vill ha den typen av frågor så nära folket som möjligt och inte lyfta upp dem på EU-nivå. Det är just därför vi yrkar bifall till den reservation där vi trycker extra på att Sverige som land ska ta ställning för att arbetsrättsliga frågor ska ligga på varje medlemsland. Att Sverigedemokraterna inte stämmer in mer än vad ni gör om att Sverige som land ska ta ställning gör mig konfunderad. Jag ställer frågan: Varför instämmer ni inte i vår reservation om att göra ett tydligare ställningstagande mot EU?

Anf. 13 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag vill upplysa ledamoten om att Sverigedemokraterna nog är det parti som hårdast driver linjen att svensk arbetsmarknadspolitik är en nationell fråga.

Min fråga gällde lex Laval. Vill Centern återinföra lex Laval, som är direkt skadlig för den svenska modellen? Man vill helt enkelt backa bandet och ge EU mer makt över svensk arbetsmarknadspolitik. Samtidigt finns en reservation som säger tvärtom.

Var står Centerpartiet i dag när det gäller lex Laval?

Anf. 14 EMELIE NYMAN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar igen för denna replik.

Jag håller inte riktigt med om vad Sverigedemokraterna framför här. Om ni intar den position som ni hävdar, och som även syns i medierna, blir jag själv konfunderad över varför ni inte ligger på regeringen. Sverigedemokraterna är trots allt ett samarbetsparti i Sveriges riksdag. Varför trycker ni inte på mer och ser till att markera mot den sociala pelaren via de forum som ni har tillgång till nu?

Anf. 15 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Fru talman! Samhället ska hjälpa den som faller men aldrig någonsin hindra någon att flyga. Det måste finnas en balans mellan individens ansvar och samhällets skyldigheter, företagens möjligheter att skapa vinst och därigenom tillväxt och välfärd kontra den anställdes rättigheter och krav.

Våra erfarenheter och ideologier skär på lite olika ställen utifrån vilket perspektiv vi har. Vissa av våra partier har stöd av den gruppen medborgare som redan har ett jobb, de som redan är medlemmar i ett fackförbund och har haft möjlighet att bygga upp en a-kassa först på agendan.

När intresseorganisationer värnar sina medlemmar, vilket naturligtvis är helt rimligt, blir det allt svårare för den stora gruppen som står utanför och ivrigt knackar på personalingången till sitt första jobb och sin första anställning. Det kan vara Erik med funktionshinder, Eva som har missbruk och psykisk ohälsa bakom sig eller Hind som kom till Sverige och inte lärde sig riktig svenska innan hon skaffade familj och hade några år hemma med barnen.

Parallellt med kraven på att lära sig svenska måste vi ha ett sfi värt namnet, det vill säga ge möjligheter till praktik och kombinationsutbildningar där man får lära sig både svenska och ett yrke samtidigt. Då krävs det att arbetsgivare, privata såväl som offentliga, har ekonomiska och personella resurser att ta emot, lära och utveckla.

Fru talman! Det finns också olika perspektiv när det gäller om de privata företagen är en tillgång eller ett hot mot individer som behöver komma in på arbetsmarknaden. För mig och Liberalerna är svaret enkelt. Arbetsmarknadsutskottet skapar inte ett enda riktigt jobb. Vi politiker skapar inte 14 nya rörläggartjänster i Tierp eller 8 nya servitrisjobb i Åstorp. Till det krävs drivna entreprenörer och arbetsamma företagare, någon som ser potential i en nedgången lokal eller kan se ett hotell där vi andra bara ser en gräsplätt.

Långtidsarbetslösheten har bitit sig fast, och varje vecka ser vi dessutom att antalet som möts av varsel eller uppsägningar ökar. Det är allvarligt; vi är inne i en lågkonjunktur. Men sanningen är att vi trots att vi har många år av högkonjunktur bakom oss inte har lyckats rusta dem som står långt från arbetsmarknaden.

Alla som kan jobba ska jobba. Men då måste det löna sig bättre att gå från bidrag till jobb, och att utbilda sig måste ge mer kvar i plånboken.

Fru talman! Arbetsrätten behöver bli flexiblare för att fler ska få sitt första jobb. Förra mandatperioden gjordes positiva förflyttningar i svensk arbetsrätt, vilket är bra. Sverige behöver en modern arbetsrätt. Men fortfarande finns det regelverk som är anpassade efter en tid när normen var att

en person arbetade på samma arbetsplats hela yrkeslivet. Så ser inte arbetslivet ut längre.

Arbetsrätten behöver ha en balans mellan trygghet och flexibilitet, och för oss liberaler innebär det att man ska känna sig trygg på jobbet men också trygg med att hitta ett nytt jobb vid behov. De aviserade förändringarna i a-kassan är ett steg på vägen. Det handlar om trygghet genom kraftig ersättning i starten men också förväntan och incitament att snabbt hitta ett nytt arbete genom omställning.

Om fler ska få friheten att ha en egen lön måste det finnas jobb också för dem som saknar utbildning, erfarenhet och kontakter. Om fler ska kunna få sitt första jobb måste dessutom rätten att provanställa stärkas – tvärt emot vad en del andra här inne har anfört i sina motioner. Då kommer företag nämligen att våga och kunna ge fler chansen att visa vad de går för.

I denna sal har det pratats mycket om att etableringsjobben inte kom på plats tillräckligt snabbt. Regeringen har anklagats för senfärdighet och ovilja. Nu är reformen sjösatt, men jag har ännu inte hört talas om att arbetsmarknadens parter levererat ett enda jobb. Vilken tur då att regeringen håller fast vid nystartsjobben som ett komplement.

Arbetsplatser ska inte bygga murar. Det är lätt att kräva att turordningsreglerna ska bli snävare, att det ska vara svårare att ändra sysselsättningsgrad och att alla ska kunna arbeta heltid. Men de som ska utveckla jobb och skapa arbetstillfällen måste också känna sig trygga. När omsättningen går ned, marknaden sviker och företagen själva inte kan ta ut lön längre är det rimligt att de kan förändra sysselsättningsgraden för de anställda. Därmed inte sagt att den så kallade hyvling vi ser på en del stora företag är rimlig. Tvärtom är detta både dålig personalpolitik och i förlängningen också dålig företagsekonomi. Det borde företagen veta.

I en motion anförs att man borde få arbeta längre. Det är i ett liberalt synsätt inte bara rimligt utan också nödvändigt. Att arbetsmarknadens parter ger årsrika möjlighet att arbeta längre än i dag är positivt, och vi ser nu att allt fler som uppnått mogen ålder fortsätter att arbeta utifrån sina möjligheter och förutsättningar.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Oliver Rosengren (M).

Anf. 16 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Camilla Mårtensen för ett anförande som inte bara behandlade arbetsrätt utan arbetsmarknadspolitik i allmänhet.

Jag uppfattade kritik mot etableringsjobben. Vilka förändringar av arbetsrätten ser ledamoten framför sig med anledning av det hon anförde?

Anf. 17 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Fru talman! Nej, jag ser inga direkta förändringar i arbetsrätten för att etableringsjobben ska kunna komma till stånd utan förutsättningarna för dem finns. Men jag är nöjd med att den utfasning av nystartsjobben, som diskuterades tidigare, inte har blivit verklighet, för jag ser svårigheter med att få till stånd så många etableringsjobb som krävs för att möta rådande behov. Då är nystartsjobben ett bra komplement.

Anf. 18 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte att nystartsjobben nämndes i anföran-
det. Det förvånar mig att det förs ett resonemang om etableringsjobben
men utan förslag på lagändringar. Ska jag uppfatta det mer som en allmän
kommentar?

Anf. 19 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Fru talman! Nej, jag satte faktiskt etableringsjobben mot nystartsjob-
ben och menade att det är bra att nystartsjobben finns kvar. Som det ser ut
nu tror jag inte att vi kommer att få fram tillräckligt många etableringsjobb,
och jag litar inte på att detta kommer att lösa sig när situationen på arbets-
marknaden blir tuffare och tuffare. Jag tror inte att arbetsmarknadens par-
ter kommer att kunna leverera på det sätt vi vill, och då hoppas jag att vår
regering är mogen och modig nog att se vilken typ av förändringar som
krävs.

Anf. 20 LEILA ALI ELMI (MP):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 7, om äldres
rätt att arbeta kvar i sin anställning högre upp i åldrarna, och reservation 3,
om rätt till heltid och möjlighet till deltid.

Fru talman! I det aktuella betänkandet behandlas en mängd centrala
frågor inom arbetsrätten, men jag väljer att rikta min uppmärksamhet mot
äldres rätt till fortsatt anställning och rätten till heltidsarbete och möjlig-
heten till deltid.

Miljöpartiet vill uppvärdera äldre personers kompetenser och erfaren-
heter. I S-MP-regeringen var vi med om att höja åldersgränsen för rätt till
studiemedel från 56 år till 60 år. Det var ett viktigt första steg. Vår vision
är att ge äldre arbetstagare möjlighet att fortsätta arbeta så länge de önskar
och är kapabla. Det handlar om att erkänna och värdesätta den rika erfä-
renhet och kompetens som äldre medborgare har att erbjuda samtidigt som
vi säkerställer deras välbefinnande och hälsa.

Vi vill gå vidare och även säkerställa att den som vill och har möjlighet
ska kunna vara kvar i sin anställning längre. I dagsläget ger lagen om an-
ställningsskydd alla som vill rätt att arbeta kvar i sin anställning fram till
69 års ålder. Miljöpartiet menar att rätten att ha kvar sin anställning behö-
ver finnas ännu högre upp i åren.

Arbete är för många en viktig friskfaktor, och jag tycker inte att vi som
samhälle kan tacka nej till människor som vill fortsätta att bidra genom
arbete. I ett större perspektiv kan det också bidra till att minska ålderismen
i samhället. Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen
med förslag om att höja gränsen för rätten att kvarstå i anställning.

Fru talman! Det är nödvändigt att komma till rätta med problematiken
relaterad till arbetsmiljö i vårt samhälle, särskilt inom välfärden. I de kvin-
nodominerade branscherna, framför allt vård och omsorg, sliter kvinnor ut
sig, och andra arbetar ofrivilligt deltid. Enligt en rapport från Kommunal-
arbetareförbundet känner sju av tio av deras medlemmar som arbetar inom
äldreomsorg och barnomsorg oro för att pensionen inte kommer att räcka
eller att de inte ska orka arbeta fram till pensionsåldern. Kvinnor toppar
sjukskrivningstalen, särskilt när det gäller stressrelaterade sjukskrivningar.
Det gäller inte minst inom hälso- och sjukvård samt vård och omsorg, där
pressade arbetssituationer tvingar många att gå ned i tid för att orka eller

att lämna sina jobb helt. Detta sker samtidigt som behoven inom välfärden är stora. Men Tidöregeringen skjuter inte till tillräckliga medel för att möta krisen i välfärden, så trots behovet av mer personal begränsas kommuner och regioner av knappa resurser.

För att upprätthålla en god välfärd måste arbetsvillkoren för dem som arbetar inom välfärdsyrkena förbättras. Detta innebär att satsa på en bättre arbetsmiljö och bättre arbetsvillkor. Miljöpartiet förespråkar rätt till heltid och möjlighet till deltid. Men det är också viktigt att se till att de som arbetar heltid har orken och resurserna att klara det. Därför är investeringar i arbetsmiljö avgörande för välfärdens framtid. Det pågår en hel del initiativ för att ge tydligare rätt till heltid, vilket vi välkomnar. Men det är också viktigt att erbjuda en större flexibilitet för de anställda genom att ge den som vill gå ned i tid den möjligheten. De individuella behoven kan skilja sig åt, och de kan se olika ut under olika delar av livet. Men möjligheten ska finnas. Offentliga arbetsgivare behöver gå före genom att tydligt erbjuda en sådan flexibilitet.

Fru talman! I sammanhanget vill jag också passa på att beklaga att regeringen har valt att ta bort den så kallade återhämtningsbonusen som Miljöpartiet införde 2021. Medel har funnits att söka för arbetsgrupper inom hälso- och sjukvården och äldreomsorgen för att testa egna idéer för förbättrad arbetsmiljö. Det har även kunnat handla om arbetstidsmodeller. Många lyckade och intressanta projekt har testats över hela landet.

Jag beklagar verkligen att regeringen drar undan den här utvecklingsmöjligheten. Det hade varit mycket bättre att låta den fortgå och utvärdera och förbättra modellen än att skrota den i förtid. Vår ambition är att den ska återinföras och stärkas. Den här typen av satsningar är nödvändiga för att förbättra arbetsmiljön.

Vi talar ofta om rätt till heltid, men vi måste också tala mer om ork till heltid. Bättre arbetsmiljö är nyckeln till detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 15 februari.)

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:403 om behandling och utredning av allvarlig sjukdom utan legitimation

Anf. 21 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Anders W Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen kommer att vidta för att inte ytterligare människor med allvarlig sjukdom ska drabbas genom utredning och behandling utförd av individer som saknar erforderlig kompetens.

Hälso- och sjukvård är sådan vård som utförs av yrkesutövare som står under Inspektionen för vård och omsorgs tillsyn och som antingen har vetenskaplig evidens eller stöds av beprövad erfarenhet bland professionerna inom hälso- och sjukvården. För hälso- och sjukvård finns det omfattande rättslig reglering som syftar till att säkerställa en patientsäker och behandlingseffektiv vård. Någon sådan reglering finns däremot inte för kompletär och alternativ vård, förkortat KAV. Exempelvis finns det för närvarande inte något krav på att KAV ska utföras i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, och det saknas även system för att säkerställa

komplementärmedicin- och alternativmedicinutövares kompetens att utföra den vård som de ger.

Det finns således stora skillnader mellan den rättsliga reglering som gäller för hälso- och sjukvården och den rättsliga reglering som gäller vid verksamhet utanför hälso- och sjukvården. Vid KAV motverkas de risker som vården kan medföra i enskilda fall främst genom de straffbestämmelser som finns i patientsäkerhetslagen (2010:659). Straffbestämmelserna syftar till att inskräpa vikten av att den som utför KAV iakttar nödvändig försiktighet och inte utför vård som han eller hon saknar sakkunskap att utföra.

Om Inspektionen för vård och omsorg får kännedom om att någon som inte tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen har brutit mot vissa bestämmelser i patientsäkerhetslagen ska myndigheten vidta åtgärder så att bestämmelserna följs och, om det behövs, göra en anmälan till åtal.

I patientsäkerhetslagen finns också bestämmelser som begränsar andra än hälso- och sjukvårdspersonal att utföra sjukvårdsåtgärder, samt straffbestämmelser vid brott mot patientsäkerhetslagen. Inspektionen för vård och omsorg får besluta om förbud för en person att utöva verksamhet, antingen under en viss tid eller för alltid.

Det bör även understrykas att Konsumentverket har ett tillsynsansvar när näringsidkare marknadsför varor eller tjänster i sin näringsverksamhet. Konsumentverket arbetar också för att det ska finnas information och vägledning om konsumenters rättigheter och skyldigheter samt annan information som ger konsumenter goda förutsättningar att ta till vara sina intressen, om inte någon annan myndighet har den uppgiften. Som framgår av KAM-utredningens (S 2017:05) delbetänkande *Komplementär och alternativ medicin och vård – säkerhet, kunskap, dialog* (SOU 2019:15) har Konsumentverket tidigare haft flera olika tillsynsärenden som behandlat dessa frågor.

Som Anders W Jonsson uppmärksammar har KAM-utredningens slutbetänkande *Komplementär och alternativ medicin och vård – ny lagstiftning* (SOU 2019:28) remissbehandlats, och jag kan konstatera att remissutfallet är blandat. Flera remissinstanser pekar på oklarheter kring vissa centrala begrepp i utredningens förslag. Jag följer dock frågan noga och utesluter inte att nuvarande straffbestämmelser kan behöva ses över.

Anf. 22 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

En 32-årig man med svår bipolär sjukdom mådde väldigt bra under flera år. Han stod på litium, vilket är en stabiliserande medicin för personer med bipolär sjukdom. Han träffade en företrädare för alternativmedicin som sa att det där är ett gift och att han skulle sluta ta det. Företrädaren menade att det finns annan, örtbaserad, medicinering som är minst lika bra eller snarare bättre. Mannen slutade ta sitt litium, fick en mycket svår depression och tog sitt liv.

En kvinna i liknande ålder med schizofreni, vilket också är en mycket svår psykisk sjukdom, mådde bra så länge hon tog sin förebyggande medicin. För den sjukdomen finns det ju i dag läkemedel som gör att dessa människor slipper få sina skov. Även i detta fall var kvinnan i kontakt med alternativmedicinen – vilket inte var gratis – och uppmanades att sluta ta medicinen. Hon fick ett mycket svårt skov som följde av detta.

Prot. 2023/24:70

13 februari

Svar på

interpellationer

En tolvårig pojke som hade barncancer besökte ett healingcenter tillsammans med sina oroade föräldrar. På healingcentret fick de veta att barn som får cancer väljer att få sin cancer för att få uppmärksamhet från föräldrarna. Detta, sa man på healingcentret, är ingenting man botar med cellgifter, strålning och kirurgi, utan det botas med helande krafter.

Fru talman! Allt detta är helt lagligt i dag. Det är helt okej att ta betalt för att ge dessa råd, trots att alla vet att det får så svåra konsekvenser.

Detta var något som sjukvårdsminister Lena Hallengren såg. Hon tillsatte en utredning med uppdrag att ta fram en skärpning av det som slarvigt kallas kvacksalverilagen. Detta är något som riksdagen har drivit på under många år, framför allt vad gäller de svåra psykiska sjukdomarna.

Det kom ett lagförslag 2019, mitt under brinnande pandemi, och lagförslaget remitterades. Utredaren, som var en mycket erfaren tidigare generaldirektör, insåg att man inte kan inrikta sig bara på svåra psykiska sjukdomar utan valde att bredda det och att föreslå höjd åldersgräns. Förslaget har sedan remitterats. Sedan dess har det inte hänt någonting i Regeringskansliet.

Statsrådet säger att hon fortsätter att noga följa frågan. Jag funderar över vad det beror på att statsrådet säger att hon ”noga följer frågan” när människor skadas, kanske inte varje dag men varje vecka och varje månad, och ett antal fall faktiskt har dödlig utgång. Är det så att statsrådet och den tidigare regeringen inte över huvud taget ser att detta är ett problem? Man kanske tycker att det är okej att företrädare för alternativmedicin kan ta bra betalt för att behandla den här målgruppen?

Statsrådet säger också att det kom in synpunkter på betänkandet, men det gör det ju alltid. Jag har själv läst igenom remissynpunkterna. Det var ju väntat att de som sysslar med alternativmedicin inte alls tycker att detta är bra. Folkhälsomyndigheten tycker dock att det är bra. Domstolsverket tycker att det är bra. Professionen tycker att det är bra. Socialstyrelsen har invändningar på några punkter.

Om man hade sett detta som ett verkligt problem skulle man ju ha gett departementet i uppdrag att göra nödvändiga korrigeringar så att detta kan läggas på riksdagens bord för att vi ska kunna skydda den här utsatta gruppen. Alternativt hade man, om man hade tyckt att synpunkterna var tillräckligt stora, kunnat tillsätta en ny utredning som kunde komma med en Ds eller motsvarande för att korrigera detta.

Det oroar mig dock att det är uppenbart att inget händer, frånsett att statsrådet fortsätter att noga följa frågan.

Anf. 23 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för kompletteringarna. Jag har också tagit del av sådana fall. Det är alldeles fruktansvärt att man leder människor till ohälsa eller till och med till risk för död – här ledde det till döden i ett av fallen – och detta dessutom till en hög kostnad. Människor betalar alltså för extremt farliga råd. Det är mycket allvarligt att det sker.

Låt mig först få komplettera med vad nuvarande lagstiftning säger och vad det är för straff. I 5 kap. 1 § patientsäkerhetslagen finns det bestämmelser om begränsningar i rätten för andra än hälso- och sjukvårdspersonal att vidta åtgärder.

I samma lag finns också straffbestämmelser som ska tillämpas om någon bryter mot lagen, vilket kan ge både böter och fängelse i upp till ett år.

Det finns alltså tydliga skrivningar om att man måste svara upp mot det som står i hälso- och sjukvårdslagen, och om man inte gör det finns möjlighet till straff. Det är precis denna väg – åtalsvägen – som vi i dag har att följa. Jag kommer förstås att följa utvecklingen när det gäller om vi behöver ha högre straff för att tillämpa detta och för att säkerställa att ingripande sker.

Jag kan inte svara på varför den tidigare regeringen inte gjorde något under de tre åren. För oss ligger svårigheten i några formuleringar i utredningen. Det handlar inte om att man ska förbjuda eller höja åldersgränser, vilket låter alldeles rimligt, utan om begreppet att symtomlindrande behandling ska vara tillåten. Då behöver vi definiera i lagstiftning vad som är symtomlindrande, och där kommer det att bli svårt att hitta rätt eftersom vi befinner oss utanför hälso- och sjukvårdens evidens.

Vi har i dag ingen katalog eller begreppshållning där vi vet vad som är godkänt och vad som är symtomlindrande, utan vi skulle behöva bygga upp en helt ny kunskap och evidens om denna del av ingrepp och råd som ges och dessutom definiera vad som är symtomlindrande, vilket i det här fallet skulle vara tillåtet enligt utredningen medan annat inte skulle vara det.

Huvudansatsen att vidga perspektivet från det fåtal sjukdomar som nämns i dag till en bredd tycker jag är alldeles utmärkt, men när man går in på begreppen måste man tydliggöra i lag hur det ska se ut. Då uppstår svårigheter, och detta gör att det kommer att krävas något mer om man ska gå vidare.

Vi har att bedöma det behov vi har av utredningar just nu, och där är det många som pockar på. Då behöver man alltid prioritera, och vår bedömning hittills har varit att det är på straffsidan vi behöver titta på hur vi kan göra. Jag utesluter inte att vi också kan titta på annat, men precis som ledamoten säger kommer det att krävas betydande kompletterande utredningar för att få det på plats lagtekniskt. Det är ett ganska stort arbete.

Jag vet inte riktigt vad som är bästa vägen för oss. Är det att utöva tillsyn, att angripa och påtala för alla som agerar på felaktiga grunder och på fel sätt att de förstör människors liv och hälsa och att använda de redskap vi har och skärpa straffbestämmelserna? Eller är det att lägga mycket tid på att plocka fram ett helt nytt material som bekräftar det som finns men som också talar om vad som inte är tillåtet? Det är detta vägval vi står inför framöver.

Hittills har jag valt vägen att vi ska skärpa och använda oss av det vi har, men jag utesluter inte annat. Jag vill gärna lyssna på hur ledamoten, som har en lång och gedigen erfarenhet av sjukvård, ser på begrepp som symtomlindrande behandling och hur det skulle kunna definieras.

Anf. 24 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Vi är i ett läge där vi ser ett behov av ändrad lagstiftning. Detta har varit föremål för diskussion så länge jag har varit med, kanske tio eller femton år. Vi måste se till att bestämmelserna skärps, framför allt med inriktning på de svåra psykiska sjukdomarna. Det är klart att avgränsningen gentemot andra sjukdomar är svår att göra. Det var därför utredningen landade i det den gjorde.

Statsrådet och regeringen hänger upp det på utredarens begränsning, att det ska vara rätt med symtomlindrande behandling. Definitionen av

symtomlindrande i förhållande till behandlande och botande är att det sistnämnda är inriktat på att faktiskt åstadkomma förändring i sjukdomen, medan symtomlindrande, precis som i den palliativa vården, handlar om något som inte är inriktat just på att bota utan på att lindra symtom. Denna gräns går alltså att dra.

Om man är tveksam till detta finns alltid möjligheten att säga att inte heller symtomlindrande behandling av de riktigt svåra tillstånden ska vara tillåten. Detta kräver dock att man går vidare. Det räcker inte att bara sitta och säga att man följer frågan noga.

Det finns ingen i professionen som ser det som en möjlighet att klara detta genom straffskärpningar och befintlig lagstiftning. Det finns heller inte med i remissvaren att detta skulle vara ett alternativ. Det är därför denna diskussionen har funnits sedan lång tid tillbaka. Det krävs en bestämning. Vi kan inte bara peka ut de fyra diagnoserna och säga att det ska vara ett förbud där, utan vi måste bredda det, i första hand till de svåra psykiska sjukdomarna.

Som framgår av utredarnas förslag finns dessutom ett antal andra mycket svåra sjukdomar där just behandlingen är avgörande för att patienten ska ha en möjlighet att överleva över huvud taget. Det är ju detta vi måste komma åt. Varje vecka får vi rapporter och information om att detta är ett reellt problem i sjukvården.

Jag är den förste att inse att man måste prioritera när det gäller utredningsväsendet, som tyvärr är en flaskhals, men jag menar att regeringen har förmåga att prioritera både en angiverilag, sänkt snusskatt och minskad möjlighet till tolk i sjukvården och så vidare. Jag tycker att det här är betydligt mer angeläget då det gäller en riktigt utsatt grupp, men det kräver att regeringen agerar.

Det gläder mig ändå mycket när jag lyssnar på statsrådet att höra att problemet är uppmärksammat, men nu gäller det att gå från ord till handling. Att det inte hände något från 2019 och framåt kan man vara kritisk till, och jag ser företrädare för Liberalerna runt om i landsortspressen nu som menar att den socialdemokratiska regeringen inte fick något att hända. Jag kommer i alla fall ihåg att vi hade en pandemi under de åren som gjorde att Socialdepartementet hade fullt upp med andra uppgifter, och detta har jag full respekt för. Men nu, från och med hösten 2022, är det ju den här regeringens ansvar.

Jag kan inte förstå varför man inte går fram snabbare på detta område när det finns utredningsresurser till så mycket annat som tydligen prioriteras. Här handlar det om svårt sjuka människor som i dag far väldigt illa i brist på effektiv lagstiftning.

Min fråga kvarstår: Varför är detta inte högre prioriterat? Varför försöker man inte ändra lagen? Det finns ju ett förslag. Det är möjligt att det måste korrigeras, men då tar man ett initiativ för att göra detta, antingen genom departementets tjänstemän eller genom att tillsätta en ny utredare.

Anf. 25 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för kompletterande medskick och synpunkter.

De utredningar som ledamoten refererar till ligger inte under mitt ansvarsområde eller under de krav som jag har på utredningar som ska göras,

så där uppstår inget problem. Det är sjukvårdsutredningar som ligger hos mig.

Det som ligger i utredningens förslag när det gäller åldersgränser och en breddning till alla sjukdomar är som sagt alldeles utmärkt. Uppdelningen att behandling ska vara förbjudet är självklar, för det är ju inte en behandling som har evidens eller som är bra för patienten.

När det gäller att symtomlindring ska vara tillåtet både för barn och för gravida måste vi definiera vad som är symtomlindrande och som har evidens och vad i den gruppen av insatser och åtgärder som vi tycker är rimligt att man får göra. Då måste vi bygga upp en kunskap hos en myndighet som definierar detta, för det finns inte i dag.

När det gäller den erfarenhet som under hundratals år har byggts upp i hälso- och sjukvården av vad som är evidensbaserat och vad man har god erfarenhet av vet vi vad som gäller. Annars har man en klinisk prövning och en studie om hur man ska göra. Detta är dock ett område där vi inte har det, och då måste vi bygga upp en sådan för att kunna veta vad som är en symtomlindrande behandling som vi menar skulle ha acceptans. Vi måste bygga upp en struktur kring detta som gör att man kan göra det. Då behöver man alltid göra en avvägning av om det är vad vi behöver göra och om detta skulle gynna eller missgynna sektorn.

Jag tror att vi behöver satsa de bästa resurserna, både när det gäller utredning och när det gäller vad vi gör över huvud taget. Det handlar om att människor ska få den vård och omsorg som de behöver, som har evidens och som vi vet har beprövad erfarenhet bakom sig.

Annat tenderar att vara lurendrejeri där man får människor att betala pengar för något som i värsta fall är farligt. Detta behöver vi använda alla befintliga lagar för att stoppa, och jag vill säga att marknadsföringslagen inte är oväsentlig i detta sammanhang för att angripa både detta och annat som vi ser i samhället i dag som inte borde finnas och där man utmålar något som inte stämmer.

Det finns en massa som kan göras som kan vara gott och som finns med i rehabiliteringsinsatser och mycket annat, men det bygger i dag på evidens. Detta finns inom det område som vi jobbar med. Det här är något helt nytt där vi ska lämna allt som är hälso- och sjukvård och allt som är evidens och beprövad erfarenhet och skapa ett nytt fält där vi godkänner symtomlindrande behandling, inte bara för vuxna utan också för barn och gravida. Det är ett nytt fält.

Som sagt följer vi frågan, men den finns inte på min dagordning i nuläget eller den närmaste tiden.

Anf. 26 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det gläder mig ändå på något vis att statsrådet uppmärksammar problemet. Men det defaultläge som råder nu, det vill säga att man inte gör någonting, innebär att det är fullt tillåtet att säga till en tolvåring: ”Du har själv valt att få cancer – se till att få vår behandling med helande energi, så kommer du att bli frisk!” Det är fullt lagligt och tillåtet att säga till patienten som har en svår depression och står på litium att ”sluta ta det där giftet” även om konsekvensen kanske blir ett självmord. Det är fullt tillåtet att uppmana någon med schizofreni att sluta ta sin förebyggande medicinering.

Prot. 2023/24:70
13 februari

Svar på
interpellationer

Det alternativ som regeringen har valt – att inte göra någonting, som jag ser det – är alltså oacceptabelt. Vill man gå vidare måste man se till att tillsätta en utredning som tittar på detta. Jag blir glad när jag ser att Liberalernas sjukvårdspolitiska talesperson har en debattartikel runt om i landsortspressen där hon skriver att en utredning har kommit med ett förslag som innebär betydande skärpningar och att den lagen måste bli verklighet. Hon skriver också att man i Liberalerna aldrig kommer att ge sig förrän man har nått det målet.

Det är väl bara att hoppas att diskussionen mellan Tidöpartierna i denna fråga gör att regeringen kan lämna sargen och den passiva hållning den haft hittills, det vill säga att avvakta och se, och faktiskt se till att hjälpa den här gruppen människor som i dag far väldigt illa. Det krävs lagstiftning för att komma åt detta.

Anf. 27 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten inte minst för att han lyfter frågan. Jag tycker nämligen att det även är en del av opinionsbildningen att få tala om att det rör sig om verksamheter som i många fall är lurendrejeri där människors liv och hälsa faktiskt sätts på spel – och där någon dessutom tar betalt för det.

Vi vet inte vad som hade hänt om de fall som det refereras till hade prövats rättsligt utifrån de lagar och möjligheter som finns. Jag vill uppmana alla som ser detta att anmäla till de tillsynsmyndigheter vi har så att vi får prövat om de rättsliga regler vi har räcker eller om vi behöver ta till mer. Det utredningen kom med är som sagt i många delar mycket bra och klokt, men i uppdelningen gällande hur en lag skulle vara uppstår en del problem som gör att vi får värdera om vi ska gå in och göra detta nu eller om vi ska göra andra saker som också är prioriterade.

Regeringen kommer på riktigt att följa frågan. Jag har också tagit del av det som ledamoten refererar till, och den här sortens alternativa åtgärder – det är svårt att ens kalla det medicin – är farliga. Varje gång detta förekommer, liksom annat där vi ser att man använder sig av människors rädsla och oro för att tjäna pengar på dem medan man utsätter dem för livsfara, är det avskyvärt.

Vi behöver alltså på alla sätt använda och skärpa de tillsynsverktyg vi har och se till att de som utövar tillsyn får bättre möjligheter. Därför tar jag med frågan både ur ett tillsynsperspektiv, där jag hoppas att vi kan få testa den lagstiftning och de straffbestämmelser som finns, och ur perspektivet att vi kommer att följa frågan. Det finns dock några trixigheter i lagförslaget som behöver utvärderas vidare för att detta ska kunna bli en lagstiftningsprodukt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.32 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.55 i väntan på att justitieminister Gunnar Strömmer (M) skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellation 2023/24:409.

Sammanträdet återupptogs kl. 14.55.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:409 om poliser med utländsk bakgrund

Svar på interpellationer

Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Man brukar säga att demokratins kvarnar mal långsamt men uppenbarligen inte i dag i Sveriges riksdag. Men nu är vi här!

Petter Löberg har frågat mig om jag delar bland annat Polismyndighetens farhågor kring att vi har en alltför dålig representation av personer med utländsk bakgrund inom polisyrket samt vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att få fler poliser med utländsk bakgrund.

Andelen polisanställda med utländsk bakgrund har ökat varje år sedan 2005 och mer än fördubblats sedan dess. Andelen är lägre jämfört med befolkningen i stort, även om jämförelsen inte är relevant i alla delar. För att vara behörig sökande till polisutbildningen krävs svenskt medborgarskap.

Polisen har ett samhällsbärande uppdrag, och därför är det viktigt att polisens personalsammansättning i så stor utsträckning som möjligt speglar samhället. Det har betydelse både för polisens legitimitet och allmänhetens förtroende för polisen och för polisens förmåga att utföra sitt uppdrag med bästa möjliga kompetens.

Det är Polismyndigheten som ansvarar för rekrytering och personalförsörjning. Genom åren har myndigheten vidtagit flera åtgärder för att öka mångfalden inom polisen. Bland annat har man genom riktade informationsinsatser uppmuntrat personer från underrepresenterade grupper att söka till polisutbildningen. Det har skett i kanaler där målgruppen finns, till exempel via sociala medier eller i samband med olika evenemang. I myndighetens arbete med att attrahera sökande till polisutbildningen ligger ett särskilt fokus på att få fler kvinnor och fler personer med utländsk bakgrund att söka.

Polismyndighetens kompetensförsörjning är helt central för att utföra myndighetens uppdrag och nå goda resultat i verksamheten. För att stärka polisens förmåga att bekämpa brottsligheten behövs bland annat fler poliser. Det är regeringens målsättning att polistätheten ska öka så att den minst motsvarar genomsnittet i EU. Regeringen har gett Polismyndigheten i uppdrag i regleringsbrevet för 2024 att säkerställa att minst nuvarande tillväxttakt i antal poliser fortsätter efter utgången av 2024. Polismyndigheten ska också vidta åtgärder för att öka antalet lämpade polisstudierande, och i det arbetet är mångfalden mycket viktig.

Anf. 29 PETTER LÖBERG (S):

Fru talman! Inledningsvis får jag naturligtvis tacka för ett välformulerat svar som också i huvudsak bekräftar den bild som jag ger i min interpellation. Det finns en påtaglig diskrepans mellan Polismyndighetens ambitioner med mångfald och hur det de facto ser ut för närvarande.

Problemet är inte främst att få människor med utländsk bakgrund att söka till polisutbildningarna – därvidlag är frekvensen väldigt hög. Även om man tar bort utländska medborgare ur ekvationen ligger snittet ungefär där det ska ligga utifrån befolkningens struktur. Det mystiska i sammanhanget är i stället vad som händer under resan. Detta har vi fortfarande inte något riktigt bra svar på.

Varför börjar inte personer med utländsk bakgrund på polisutbildningarna i den omfattning som antyds av antalet ansökningar och de behov som finns? Svaret är alltså inte att dessa personer inte söker och att man med hjälp av olika kampanjer eller liknande ska få fler att söka. Det händer någonting på resan. Vad som händer är det stora mysteriet.

Jag har arbetat som lärare i 24 år och har naturligtvis haft många elever med utländsk bakgrund i mina klasser. Många av dem har velat bli poliser. Vissa personer har kanske dåliga erfarenheter av polisen i de länder som deras föräldrar eller de själva kommer från, men på det stora hela är polis ett eftertraktat yrke bland dessa grupperingar. Många av dessa personer frustar av iver att få påbörja utbildningen till det mångfasetterade och fina yrke som polisyrket är, men någonstans på vägen händer det någonting.

För ungefär tio år sedan var vi på utbildningen i Växjö. Rektorn där, som nu har gått i pension, beskrev hur hon bestämde sig för att – mer eller mindre på sin fritid – titta på antalet sökande av utländsk härkomst i förhållande till hur många som gick på utbildningarna i vårt land vid den tidpunkten. Vid den tidpunkten – det måste ha varit ungefär 2015 – gick de elever på polisutbildningarna som var av utländsk härkomst att räkna på ena handens fingrar. Det sammanlagda antalet studenter var närmare 1 000. Detta var helt oacceptabelt på alla möjliga plan.

I min interpellation ställde jag en allmän fråga, och jag är väldigt tacksam för att justitieministern beskrev att han delar uppfattningen att mångfald inom polisen har diverse positiva effekter, bland annat för myndighetens effektivitet. Den andra delen av frågan handlade dock snarare om vilka konkreta åtgärder ministern har tänkt vidta för att öka mångfalden. Han beskrev direktivet om en ökning av antalet anställda i det volymmål som finns, som majoriteten och oppositionen är överens om, men jag skulle gärna höra justitieministern filosofera lite om de konkreta åtgärderna.

Anf. 30 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Det är anmärkningsvärt att Petter Löberg utgår från antagandet att det är viktigare hur en polis ser ut än vad en polis ska kunna. Att implicit hävda att sökande till polisutbildningen blir utsorterade på grund av hudfärg eller etnisk tillhörighet är rasistiskt. Att personer med invandrarbakgrund dessutom skulle ha lågt förtroende för poliser med svensk bakgrund säger faktiskt mer om dem. Den identitetspolitik som Socialdemokraterna håller på med bottnar i att göra människor till offer på grund av tillhörighet till en viss grupp.

Svensk polis behöver alla som klarar testerna. Det stämmer att det är färre personer med invandrarbakgrund än etniska svenskar som klarar testerna. I ett försök att få fler antagna till polisutbildningen togs svensketestet bort 2012, men det gav inte förväntat resultat. Det har i stället lett till att nivån på de antagnas svenskkunskaper generellt har blivit sämre.

Frågan är hur mycket man egentligen ska vrida och vända på antagningskraven för att få fler antagna till polisutbildningen. Jag menar inte bara personer med utländsk bakgrund. Skulle man fråga sökande till polisutbildningen vad de verkligen vill är jag säker på att de skulle säga att de vill bli antagna på egna meriter och inte på grund av specifik grupptillhörighet. Helt uppriktigt tycker jag det är motbjudande att Petter Löberg försöker få det att låta som att Totalförsvarets plikt- och provningsverk, som sköter rekryteringen till polisutbildningen, medvetet skulle utesluta personer som klarar testerna på grund av hudfärg eller etnicitet. Då är man faktiskt väldigt fördomsfull.

Anf. 31 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Herr talman! Jag har en dröm: att mina små barn en dag ska leva i ett land där de inte blir bedömda efter färgen på sin hud utan efter sin karaktär. Ibland när jag lyssnar på förslag om olika kvoter eller om att sammansättningen av människor inom olika yrken ska spegla samhället – alltså när politiker lägger vikt vid människors ursprung snarare än vid deras vilja eller kompetens – undrar jag om de kanske helt enkelt har glömt bort Martin Luther Kings berömda ord. Det kanske kommer som en överraskning, men vad gäller människors rätt till lika möjligheter är jag väldigt liberal.

Precis som Petter Löberg nämnde i sin interpellation har runt 7 procent av poliskåren utländsk bakgrund. I befolkningen som helhet är andelen ungefär fyra gånger så stor. Då är frågan: Vad spelar det egentligen för roll? Personer med utländsk bakgrund har ju precis samma möjlighet att söka till polisutbildningen som personer med svensk bakgrund har. Att siffrorna ser ut som de gör handlar helt enkelt om människors fria val. Uppenbart har personer med utländsk bakgrund på gruppnivå inte lika stort intresse av att bli polis.

Det är skillnad på lika möjligheter och lika utfall. Möjligheten att bli polis ska vara lika – hur utfallet blir är inte lika intressant. Det är inte konstigare än att en stor majoritet av sjuksköterskorna och förskollärarna är kvinnor medan en stor majoritet av lastbilschaufförerna och lagerarbetarna är män. Sedan kanske vi hade önskat att situationen var annorlunda och att den speglade samhället i större utsträckning, men detta är trots allt konsekvensen av människors fria val och vilja. Låt så vara!

I argumentationen om varför det skulle vara viktigt med fler personer med utländsk bakgrund inom poliskåren nämns ofta att detta skulle ge högre legitimitet och att förtroendet mellan polisen och minoritetsgrupper skulle vara skadat. Problemet här, som jag ser det, är följande: Om det nu är så att personer i exempelvis vissa förorter har mer förtroende för personer med utländsk bakgrund än för personer med svensk bakgrund säger det, precis som Katja Nyberg sa, mer om dem än om den svenska polisen. Det är ju i så fall vissa minoritetsgruppers inställning till majoritetssamhället och till svenskar som behöver förändras.

Om jag exempelvis ringer till Försäkringskassan och får prata med någon med utländsk bakgrund har jag inte mindre förtroende för den personen för att jag är svensk, men av någon anledning resonerar vissa så när det gäller frågor som är kopplade till polisen. Dessutom bor vi ju i Sverige, och då får man finna sig i att många som jobbar inom polisen har svensk bakgrund.

Frågan om representation är alltså felställd; detta borde snarare ses omvänt. Vi ska inte intervensera mot människors fria vilja. Andelen med utländsk bakgrund inom polisen är ett resultat av människors intresse för yrket.

Min fråga är snarare varför lösningen på vissa människors misstro mot polisen skulle vara att andelen med svensk bakgrund inom polisen minskas. Och om detta är lösningen, vad säger det då om de personer som misstror polisen eller har mindre förtroende för polisen på grund av polisernas etniska bakgrund?

Anf. 32 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag tackar ledamöterna för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor.

Jag börjar med ett perspektiv när det gäller frågor om likabehandling, diskriminering, rekrytering och mångfald. Min uppfattning är att mångfald – i betydelsen personer med olika erfarenhetsbakgrund – i väldigt många sammanhang tillför ett värde. Detta gäller både inom polisen och inom andra viktiga verksamheter i ett samhälle. Det är inte detta som är grundfrågan, menar jag. Frågan är snarare hur man i nästa led funderar över hur man ska förhålla sig till detta i fråga om lagstiftning, regler, metoder för rekrytering och annat.

Jag menar att det inte finns något stöd för att differensen mellan antalet ansökningar och antalet antagna skulle ha att göra med diskriminering eller olik behandling vid antagningen av sökande till polisutbildningen.

Jag tycker att den rimliga utgångspunkten är att det ställs höga krav på de personer som ska komma in på utbildningarna. Vi vet att en väldigt liten andel av dem som söker, oavsett bakgrund, tas in på polisutbildningen.

Jag menar att det framför allt handlar om hur man i så fall kan bredda rekryteringsunderlaget så att fler personer lever upp till de höga krav som måste gälla för att bli antagen till polisutbildningen. Det handlar delvis om att få fler personer som över huvud taget söker till polisutbildningen eftersom vissa utbildningar i dag faktiskt har svårt att fylla sina platser. Men det handlar förstås också om att personer som har en annan bakgrund än snittet i högre grad än i dag kommer i fråga för polisutbildningen.

När det gäller konkreta åtgärder tycker jag att det i grund och botten – och där vill jag ge både Katja Nyberg och Pontus Andersson Garpvall rätt – inte handlar om att sänka krav, att sortera utifrån etnisk bakgrund eller att behandla personer som söker till polisutbildningen olika. Det måste i stället vara ett starkt grundackord av likabehandling.

När det gäller alla åtgärder som andas sänkta kvalitetskrav, särbehandling eller kvotering är det min bestämda uppfattning att vi ska avvisa dessa både av vissa principiella skäl och av rättsliga skäl, eftersom det kort sagt inte är tillåtet att arbeta på det sättet.

Andra åtgärder, som kan vara ägnade att bredda underlaget, är däremot både tillåtna och fullt legitima. Det är mycket rimligt att det är Polismyndigheten, som ansvarar för rekryteringen till utbildningen, som arbetar med dessa frågor och att de inte får instruktioner från min sida eller från politiskt håll om exakt hur detta arbete ska bedrivas.

I den delen vill jag i grund och botten säga att det är viktigt med ett brett underlag och att få in personer med olika bakgrund. Och jag talar då inte bara om etnicitet, utan det gäller också socioekonomiskt och personer

från olika delar av landet. Det finns en massa olika bakgrunder som i och för sig kan bygga en starkare och bättre poliskår, men det ska inte ske genom att sänka kvalitetskrav eller genom att ägna sig åt särbehandlande eller kvoterande metoder för att nå målen.

Låt mig avslutningsvis säga någonting om tillit. Jag tror att den riktigt stora tillitsrisk som vi löper just nu som samhälle är att delar av samhället upplever att vi vänder bort blicken, att staten inte kliver fram och att staten inte gör allt vad den kan för att bryta utvecklingen med till exempel grov och mycket våldsam brottslighet.

En nyckel för att inte hamna där är att ha en kompetent, omdömesgill och erfaren poliskår. Det måste vara utgångspunkten för vårt arbete. Utgångspunkten kan inte i första hand vara vad personer som är en del av poliskåren själva har för etnisk bakgrund.

Anf. 33 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman! Ur led är tiden; aldrig trodde man väl att man skulle få höra en sverigedemokrat citera Martin Luther King från den här talarstolen! Men det är väl härligt att man kan få vara med om uppseendeväckande och överraskande saker i livet.

Justitieministern säger i sitt svar: Polisen har ett samhällsbärande uppdrag, och det är därför särskilt viktigt att polisen har en personalsammansättning som i så stor utsträckning som möjligt speglar samhället.

Jag utgår från att denna formulering är samordnad med dem som är en del av justitieministerns regeringsunderlag. Det är nämligen inte det intryck man får av de två inlägg som gjordes här alldeles nyss från talarstolen, där talarna uppenbart inte ser något problem med att de med utländsk härkomst är fyra gånger så underrepresenterade som de som har båda sina föräldrar födda och boende i Sverige. Sverigedemokraterna upplever alltså inte att det är något problem.

Min följdfråga till justitieministern är självklar: Delar justitieminister Strömmer uppfattningen att detta inte är ett stort problem?

Jag kan gå till vad vetenskapen och myndigheten själva säger. De pekar nämligen ut minst tre olika faktorer som kan ha betydelse när det kommer till mervärden eller möjligen problematik om det inte finns en mångfald i polisen.

Det handlar om kompetensförsörjningen. Det faktum att man har kunskap om de kulturella förutsättningarna i exempelvis förorter är ett mervärde för polisen. Språkkunskaperna är inte sällan en förutsättning för att, både när det gäller hemliga tvångsmedel och i andra sammanhang, kunna uttolka vad som är på gång eller vad det är som har hänt, vilket ju är ett av polisens huvuduppdrag.

Att ha bra kunskaper både om kultur och i språk är en förutsättning för effektivitet hos Polismyndigheten. Brister detta kommer det också att brista i effektiviteten och uppläringsprocenten, vilket naturligtvis handlar om den tillit som justitieministern beskrev. Det är den första delen.

Den andra delen kan ses i mängder av andra perspektiv. Det handlar om det förtroende som Polismyndigheten måste upprätthålla, i synnerhet i särskilt utsatta områden. Vi kan göra många internationella jämförelser där denna tillit har brustit och där kontraktet fullständigt har raserats, inte minst i det land som ofta är ett föregångsland för Sverige, nämligen USA. I stora delar av USA finns det en poliskår som i princip bara kommer från

vissa grupperingar av samhället medan befolkningen kommer från andra. Det leder till enormt stora problem när det gäller tillitsfrågan.

Den tredje delen handlar om rättssäkerhet och demokrati. Man brukar säga att mångfald inom poliskåren antas leda till att man får en större vid-synthet och förståelse för att det faktiskt finns diskriminering i vårt samhälle.

Jag kan upplysa om att det finns omfattande diskriminering i vårt samhälle när det gäller bostadsmarknaden, när det gäller arbetsmarknaden och när det gäller andra faktorer i vardagslivet i samhället. Där är diskrimineringen en alldeles synnerligen påtaglig verklighet för hundratusentals, om inte miljoner, människor i vårt land. Det är någonting som vi naturligtvis måste adressera också i det här rummet.

Min fråga till justitieministern är i grund och botten: Delar justitieministern uppfattningen hos de två sverigedemokrater som tidigare talade här att detta inte är ett problem? Sverigedemokraterna är ju trots allt förutsättningen för att justitieministern är just justitieminister.

Anf. 34 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! En viktig aspekt som Petter Löberg verkar ha missat ser man när man tittar på siffrorna gällande antalet poliser med utländsk bakgrund jämfört med antalet totalt sett i Sverige.

Den genomsnittliga åldern för en svensk polis i dag är 42,2 år. De flesta poliser är födda på 80- och 90-talet. År 1980 var 7,5 procent av Sveriges befolkning födda utomlands – och endast 3,4 procent om vi räknar bort personer födda i andra nordiska länder. År 1990 var 9,2 procent födda utomlands – och endast 5,4 procent om vi räknar bort personer födda i andra nordiska länder.

Bland de sökande till polisutbildningen förra året hade 23 procent utländsk bakgrund. Bland dem som kom till provningen sjönk andelen till 16 procent, och bland de bekräftat antagna till utbildningen var siffran nere på 9 procent. Det betyder sammantaget att utvecklingen inom svensk polis är helt normal och följer befolkningskurvan.

Om man däremot tittar på andra yrken, till exempel inom försvaret, ser man att andelen officerare med utländsk härkomst är 3 procent. När det gäller soldater är andelen 4,5 procent. Borde inte det svenska försvaret representera befolkningen bättre, på det sätt som Socialdemokraterna vill? Eller ska vi kvotera in svenskar som saknar utländsk härkomst för att bättre representera befolkningen bland exempelvis tandläkare eller vårdpersonal? Ni hör ju själva; det blir absurt.

Jag vill slutligen tillägga att det viktigaste inte är att svensk polis ska spegla samhället. Det viktigaste är att vi har rätt polis, alltså duktiga och kompetenta poliser som klarar av det komplexa yrke som polisyrket är.

Anf. 35 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Herr talman! Tack till justitieministern för ett bra svar! Vi har polisbrist i Sverige. Det är ett arv från tidigare regeringar som Sverigedemokraterna och den nuvarande regeringen nu försöker rätta till.

Jag skulle säga så här: Vi behöver all kompetens vi kan få till yrket. Man ska ställa höga krav på dem som söker till utbildningen, och intresset behöver vara ännu högre än det är nu. Men med det sagt behöver inte andelen vissa specifika grupper vara högre, vare sig det är män, kvinnor, folk

med svensk bakgrund, folk med utländsk bakgrund eller någonting annat. För min del är inte det intressant.

Det enda intressanta är att vi kan få fler personer med tillräcklig kompetens att vilja bli poliser. Det är enligt mig den enda sunda och liberala inställning som vi bör förhålla oss till.

Alla har som sagt samma möjlighet att söka. Förmodligen kommer den grupp som söker inte att spegla samhället eftersom människor har olika intressen och olika mål. Det spelar dock inte så stor roll. Det viktiga är att möjligheterna att bli polis har varit och är samma och att kraven är lika oavsett kön och bakgrund.

Utifrån den grundinställningen tycker jag att vi alla arbetar gemensamt för att så många som möjligt ska vilja bli polis.

Anf. 36 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag skulle vilja ta fasta på det jag ändå uppfattar att alla är inne på i den här diskussionen, nämligen att vi måste få fler personer som är lämpliga och lever upp till högt ställda kvalifikationskrav att både söka sig till polisen och så småningom bli antagna till en polisutbildning och komma ut och vara verksamma poliser. Det behovet är oerhört stort.

För min del handlar detta inte i första hand – och inte i andra eller tredje hand heller för den delen – om att uppnå någon sorts utfallsrättvisa mellan olika grupper. Vi kan bredda perspektivet och se det historiskt: Varför var det väldigt viktigt att bryta den sociala snedrekryteringen till högre utbildning ur en samhällsnyttig synvinkel? Det är klart att det på individnivå gav möjlighet för studiebegåvade ungdomar från hem utan studietradition att komma till sin rätt. På det sättet fanns det många individuella vinster med det. Men vi har också historiskt talat om en begåvningsreserv. Det fanns tidigare väldigt mycket kvalitet och kvalifikationer som inte kom till sin rätt i samhället i stort.

Man kan se olika på det, men när det exempelvis gällt att aktivt försöka bryta könsmonster i rekryteringen till olika yrken har i alla fall mitt perspektiv inte i första hand varit att uppnå rättvisa mellan olika grupper i samhället. Snarare har det handlat om att det kan finnas ett starkt intresse av att säkerställa att många kompetenta sökande som aldrig kommer i fråga eftersom de aldrig hör av sig faktiskt hör av sig och blir föremål för en rekryteringsprocess. Denna måste sedan präglas av icke-diskriminering och likabehandling och vara befriad från inslag som kvotering eller sortering utifrån faktorer som personerna själva inte kan påverka.

Jag tänker därför att det ur polisens synvinkel är rationellt att fråga sig: Finns det medborgare där ute som borde söka sig till polisen men som inte gör det? Hur kan vi få fler kvalificerade personer att söka sig till polisen? Här tycker jag att det finns en legitimitet i att ha en bredare ansats när det gäller rekryteringen. Vad som däremot är väldigt bekymmersamt är om man manipulerar eller ändrar på antagningskraven för att uppnå olika utfall på gruppnivå som inte alls har med det ursprungliga och legitima syftet med operationen att göra.

Det leder mig också till frågor om diskriminering. Det råder väl ingen tvekan om att det i alla samhällen ryms diskriminering av olika grad i olika sammanhang. Däremot tycker jag att det finns väldigt svagt stöd för påståendet att rekryteringen till polisutbildningen på något sätt skulle präglas av diskriminering eller ha diskriminerande inslag. En sådan antydning eller

Prot. 2023/24:70

13 februari

Svar på

interpellationer

ett sådant påstående måste nog kvalificeras och förtydligas ordentligt för att man ska kunna förhålla sig till det. Jag ser inte att det finns något stöd för det antagandet. Snarare handlar det i så fall om att för få personer som möter de kvalifikationskrav som har satts upp och som är legitima söker sig till utbildningen.

När det gäller förtroende och tillit tycker jag visserligen att det finns värden i att olika sammanhang i samhället på ett rimligt sätt återspeglar samhället i stort. Det kan också ha betydelse från förtroende- och tillits-synpunkt. Jag skulle dock säga att andra frågor är viktigare när det gäller tillit och förtroende.

Den stora tillitsrisk vi nu löper, om vi till exempel talar om socialt utsatta områden – detta bekräftas också i olika undersökningar av tilliten till polisen – är att polisen inte finns där eller inte har tillräckligt effektiva verktyg för att upprätthålla trygghet, säkerhet och rörelsefrihet för medborgare, oavsett var i landet man bor. Det är den enskilt viktigaste tillitsfrågan, och det får vi inte glömma bort i den här diskussionen.

Anf. 37 PETTER LÖBERG (S):

Herr talman! Jag ställde två frågor till justitieministern. Den första handlade om huruvida han instämmer i de här inläggen från Sverigedemokraterna. Jag har inte fått något svar på det, men han har ju en chans till här i slutrundan. Jag utgår därför från att jag kommer att få ett svar på om han delar Sverigedemokraternas uppfattning i den här frågan. Det står inget om det i justitieministerns skriftliga svar, så ett muntligt förtydligande vore jättebra.

Den andra frågan handlade om konkreta åtgärder för att råda bot på den snedfördelning när det gäller mångfalden inom polisen som existerar. Det är alltså inte något hittepå, utan den existerar. Några sådana har vi inte fått.

Som ett konkret exempel kan jag nämna vad vi socialdemokrater gjorde i regeringsställning. Vi startade två nya polisutbildningar, i Malmö och i Borås. Det gjordes av många skäl, framför allt för att klara tillväxten men också för att bredda rekryteringen både åldersmässigt och geografiskt och även utifrån andra aspekter såsom mångfald. Vi har alltså vidtagit konkreta åtgärder för att råda bot på detta, men det har inte varit tillräckligt.

Vissa talare här har på olika sätt försökt antyda att jag säger att det är diskriminering det handlar om när det gäller polisutbildningen. Det står ingenting om det i min interpellation, och det finns heller ingenting om det i det jag sagt från talarstolen. Det jag har sagt är att vi inte vet, och om vi inte vet saker och ting får vi ta reda på det. Konstigare än så är det inte.

Samtidigt har vi flera andra uppseglade problematiker kring mångfaldsfrågan inom polisen. Vi har detta med säkerhetsprovningar, som ytterligare kommer att påfresta den här delen. Vi har dessutom förslagen om det ni kallar säkerhetszoner och vi kallar visitationszoner, som i värsta fall också kommer att utmana och tänja tålamodet när det gäller förtroendet för polisen i dessa områden.

Jag skulle gärna vilja ha svar från justitieministern på de här två frågorna, om det finns möjlighet till det.

Anf. 38 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag har ägnat ganska många minuter åt att redogöra för min syn på de här frågorna. Den inte helt oanalytiskt lagde kan nog nöja sig med det.

Jag tycker för egen del, och det upprepar jag gärna, att det har ett värde att försöka få personer med olika bakgrund – och då talar jag inte bara om etnicitet utan även om socioekonomi, kön och geografi – att söka sig till polisen, av det enkla skälet att vi behöver väldigt många poliser som ska leva upp till högt ställda kvalitetskrav. Vi behöver många sökande och kan inte unna oss lyxen att inte få alla delar av samhället att söka sig till polisutbildningen. Jag säger också att en poliskår som på ett hyggligt sätt återspeglar samhället i stort i olika avseenden kan ha betydelse även från förtroende- och legitimitetssynpunkt.

Vad jag däremot är mycket entydig med är följande: Mitt grundackord när det gäller diskriminering, likabehandling, mångfald och rekrytering är att vi inte ska sortera personer utifrån etnisk bakgrund eller andra faktorer som de själva inte kan påverka. Det är ingen tillfällighet att det dessutom inte är tillåtet. Grundackordet i vår diskrimineringslagstiftning är likabehandling, att vi inte ska ägna oss åt en sådan sortering. Det är för mig ett väldigt viktigt grundslag att lyfta fram.

När det gäller åtgärder för tillväxt har vi ett nära samspel med Polismyndigheten och har fått och ska få mer återrapportering om vilka åtgärder som måste vidtas för att vi ska kunna fortsätta en tillväxtresa under lång tid framöver i Sverige. Det ser jag fram emot. Då ska vi också återkomma till vilka av dessa delar som förutsätter politiska beslut.

Låt mig allra sist säga någonting om säkerhetszonerna. Den debatt som vi har sett den senaste veckan har i många stycken varit ganska be-
drövligh. Vad det i grund och botten handlar om är att människor, oavsett var de bor i landet, ska veta att politiken levererar verktyg till polisen så att den på ett mycket bättre sätt än i dag kan kliva fram och värna alla människors trygghet, säkerhet och frihet. Det, menar jag, är den alldeles avgörande frågan från tillitssynpunkt för polisen, för politiken och för samhället i stort.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:412 om ökad risk för skolattacker

Anf. 39 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Anna Wallentheim har frågat mig hur jag och regeringen jobbar med att förebygga det växande hotet när det gäller skolattacker i Sverige.

Jag och regeringen delar Anna Wallentheims oro över utvecklingen. Med anledning av det allmänt förändrade och försämrade säkerhetsläget har regeringen nyligen beslutat om en ny nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism. Av den framgår att fortsatta insatser behövs för att minska risken för att barn och unga radikaliserar och rekryteras till våldsbejakande extremism och terrorism. Det framgår också att skolor

behöver stöd för att utveckla förmågan att upptäcka och förhindra att barn och unga radikaliserar och begår våldsdåd både i och utanför skolan.

Regeringen anser att det är viktigt att säkerheten i skolan ska förbättras och att kommuner och fristående skolhuvudmän ska få stöd och vägledning.

En särskild utredare har fått uppdraget att utreda och lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet. I utredningens första delredovisning, *Samhället mot skolattacker*, lämnas förslag om att Center mot våldsbejakande extremism, CVE, vid Brottsförebyggande rådet ska få till uppgift att ge stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer i arbetet med att förebygga skolattacker. Det förslaget bereder vi nu inom Regeringskansliet.

De berörda myndigheterna tar utvecklingen på största allvar. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har i samarbete med Polismyndigheten och CVE tagit fram en vägledning för skolverksamheter. Den heter *Våldshandlingar med stora konsekvenser i skolan – En vägledning för skolledning, skolpersonal och säkerhetsansvariga*. Av den framgår att alla skolor bör ha en plan som beskriver hur skolan ska förbereda sig för, agera vid och återhämta sig från ett attentat.

CVE, MSB, Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Statens skolverk och Sveriges Kommuner och Regioner har gemensamt utvecklat en webbplats: skolattack.se. Jag rekommenderar alla att gå in och titta på den. Webbplatsen vänder sig till alla skolformer, oavsett huvudman. På webbplatsen samlas information och stöd från de aktörer som på olika sätt arbetar förebyggande mot skolattacker och som erbjuder stöd i detta arbete.

Regeringen har gett Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, CVE och MSB i uppdrag att vidta åtgärder för att införliva den nya strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism i sina verksamheter. På så sätt vill regeringen säkerställa att myndigheternas arbete kommer att bedrivas i linje med de inriktningar för det fortsatta arbetet som anges i strategin.

Med dessa åtgärder kommer aktörer inom skolväsendet och andra berörda aktörer att ha tillgång till stöd och vägledning både för deras förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism och i arbetet med att förebygga och hantera skolattacker. Jag och regeringen kommer att fortsatt följa frågan noggrant och är beredda att vidta ytterligare åtgärder om det bedöms vara nödvändigt.

Anf. 40 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Attacker mot barn och unga är något av det mest skningslösa som finns. Att man kan ge sig in på skolor, på den plats där våra barn ska känna sig trygga, lära sig om livet, samhället och omvärlden, med uppsåt att döda är helt ofattbart. Men tyvärr är vi inte förskonade från det.

Länge ansågs skolattacker vara ett amerikanskt problem. Men det senaste decenniet har tyvärr ett antal skolattacker och våldsdåd skett även i svenska skolor. När man söker på skolattacker i Sverige brukar det hänvisas till cirka tolv fall från 1960-talet fram till i dag. Det bör nämnas att de alla tack och lov har varit utan dödligt utfall.

Två av de attentaten skedde före år 2000. Det innebär att tio av dem skett i modern tid. Sju av attentaten har skett de senaste nio åren. Tyvärr har de tre senaste skett i Skåne, min egen region. Där har Eslöv, Kristianstad och Malmö drabbats.

Anledningen till att jag ställt min interpellation är inte de attentat som tyvärr har skett utan att polisen, forskare och CVE själva får allt fler oroande signaler om och tecken från lärare, vårdnadshavare, socialtjänst med flera på att fler planerade skolattacker än någonsin uppdragas.

I samtal med olika berörda aktörer inom området framkommer det tydligt att en växande grupp ungdomar, nästan alltid pojkar tyvärr, isolerar sig från verkligheten och i stället fördjupar sig i farliga nätforum. I dessa nätforum, i barnens digitala miljöer, sprids extremism och konspirationsteorier. Där diskuteras hat mot människor från andra kulturer. Hat mot islam är tyvärr ett återkommande ämne. Tecken på att man vill rensa ut personer med koppling till islam anses av de här personerna som det enda rätta.

Unga svenska pojkar hyllar på nätet dem som utfört skolattacker i USA och Nya Zeeland som hjältar och menar att andra borde följa deras exempel. Dessutom fortsätter oavbrutet strömmen av poddar, videor och chatttrådar som visar hur en skolattack skulle kunna gå till och hur man kan skapa egna bomber och vapen. Att det aldrig tar slut på nätet är en av de stora utmaningarna enligt polisen.

De senaste veckorna har man i Aftonbladet kunnat följa en artikelserie om hatarna i skolan och våld i skolorna. Man kan läsa hur unga män som utfört skolattacker själva beskriver att de radikaliserats på nätet, till exempel Tiktok och Snapchat, och att de av personer som hyllar våld och högerextremism drivits på att utföra skoldåd. Unga pojkar beskriver att de hamnat i en ond spiral av utanförskap, hat, högerextremism och våldsromantik och äntligen hittat ett forum för gemenskap. Det är ett växande fenomen som oroar mig.

De som forskar på extremism pekar tydligt på att det nästan aldrig är barn som startar den typen av tankar, utan det är när främlingsfientlighet letar sig in i samhället och får en grogrund som också barn börjar få de här tankarna.

Ministern nämner i sitt svar flera olika verktyg och pågående arbete för att motverka extremism och terrorism. Det är bra. Men min fråga till ministern blir: Hur jobbar regeringen för att öka samhällsgemenskapen och förståelsen för andra kulturer?

Anf. 41 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Tack, Anna Wallentheim, för möjligheten att diskutera de här utomordentligt viktiga frågorna i dag!

Vi delar oron som Anna Wallentheim ger uttryck för. Det här är dessvärre väl dokumenterat och väl beskrivet. Det är också bakgrunden till att regeringen på bred front ger uppdrag, tillsätter utredningar och backar upp myndigheter som i samspel med varandra nu tar offensiva grepp för att förebygga och förhindra den här typen av allvarliga våldsbrott.

Faktorer som är särskilt oroande är att de som har gjort sig skyldiga till dessa väldigt allvarliga brott som regel är väldigt unga. De är inte sällan själva barn. Det bekräftar att barn och unga är särskilt påverkbara och sårbara när det kommer till radikaliserings och rekrytering.

Det går inte heller att frikoppla detta från den bredare utvecklingen i samhället när det gäller extremism och våldsbejakande extremism. Anna Wallentheim beskriver på ett bra sätt en väsentlig del av hotet som kommer från en högerextrem miljö och att det inte minst verkar digitalt och når många unga människor den vägen. Men vi vet också att den våldsbejak-

ande islamismen är det andra riktigt allvarliga hotet när det gäller radikaliserings och inlemmande i extremistiska miljöer som kan resultera i allvarliga attacker. Det handlar om terrorattacker som kan drabba andra mål i samhället men också skolor.

Om vi ska ta oss an denna utmaning och göra det på ett systematiskt sätt behöver vi framför allt tänka i termer av högerextremism och våldsbejakande islamism. Vi behöver också angripa de delar där miljöerna påminner om varandra, ibland också gränsar till varandra och överlappar varandra.

En sak är tydlig för oss som gärna tänker i systematiska termer när det gäller vissa ideologiska riktningar. Vi bör ha med oss att många av de unga vi talar om, de ensamagerande som är de svåraste att upptäcka men som också i hög grad gjort sig skyldiga till olika attacker både i skolor och på andra sätt, ofta har skräddat ihop en egen ideologi. Gemensamt är att det finns våldsbejakande och våldsamma inslag, men de kan i övrigt vara hopkok från olika ideologiska håll. Allt detta måste vi vara medvetna om och trycka tillbaka.

Det är ett ansvar som hela samhället delar att göra allt som står i vår makt för att förebygga och förhindra att barn och unga radikaliserar och dras in i våldsbejakande miljöer. Det svåraste är sannolikt det som sker i den digitala miljön eftersom det är svårast att ha kontroll över, men vi måste likafullt vidta åtgärder som är preventiva även i det hänseendet.

Anf. 42 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret även om jag tycker att vi kanske lite missar kärnan i den fråga jag ställde, nämligen hur vi ökar samhällsgemenskapen. Det är en sak att förhindra att barn och unga dras in i radikaliserings och extremism och en annan sak att se till att öka samhällsgemenskapen så att barn och unga inte ens känner att detta är något som lockar.

Jag hoppas och tror att ministern kanske anar vad det är jag vill lyfta. Kärnan i och lösningen på otroligt mycket av den brottslighet vi ser är att jobba förebyggande. Självklart är det bra att det finns planer och lagstiftning att ta till så att vi vet hur vi ska hantera brottslingar, kriminella, terrorister och extremister.

Det är också jättebra att vi, som ministern nämnde i sitt första inlägg, har skolattack.se, som är ett viktigt digitalt forum dit skolor kan vända sig för att få hjälp med att hantera till exempel situationer där man ser att barn riskerar att hamna i våldsbejakande extremism. Det är också viktigt att ha en uppdaterad nationell strategi mot terrorism och extremism för att hänga med i det moderna samhället.

Men det finns inget som är så viktigt som att bygga samhället starkt och se till att ingen människa, ingen ungdom och inget barn någonsin hamnar i de onda spiraler som gör att det går så långt att man är beredd att till exempel genomföra en skolattack. Brottsförebyggande måste därför prioriteras.

Som jag har nämnt i tidigare debatter med ministern rör detta alla typer av brottslighet. Jag anser dock att regeringen tyvärr inte alltid lever upp till de vackra ord som sägs här. Det är enligt mig inte trovärdigt att regeringen pratar sig varm om hur viktigt det är att stärka samhällsgemenskapen, pratar om det brottsförebyggande arbetet – i ordens rätta mening, vill jag på-

peka – och pratar om att få stopp på våldet och brottsligheten om man samtidigt ignorerar den verklighet vi står inför.

Det är nämligen inte, enligt mig, genom hårdare straff, lagstiftning eller visitationszoner vi löser problematiken, utan det är i människors vardag. Det är bara att erkänna att varken jag eller justitieministern är de som kommer att göra den stora skillnaden. Det är våra lärare, våra fältare, föräldrarna, socialsekreterarna, fritidsledarna, civilsamhället, idrottsledarna, våra kommuner med flera som kommer att göra det avgörande jobbet.

Våra kommuner, våra regioner, civilsamhället och vanliga barnfamiljer lider just nu. Människor blir av med sina jobb här och nu. Kommuner tvingas just nu dra ned på sina verksamheter. Barnfamiljer måste vända på varenda krona för att ens ha råd att ställa mat på bordet eller att låta sina barn och unga fortsätta med sina fritidsaktiviteter. Lärare, vårdpersonal och fältare sägs upp i detta nu.

Samtidigt har vi en regering som talar om ett paradigmskifte inom vårt område. Men man gör inte tillräckligt när det gäller det brottsförebyggande arbetet.

Ingen av de unga pojkar som just nu radikaliseras, oavsett vilken form av radikalisering vi pratar om, kommer vi att kunna omvända genom hårdare straff. Men exempelvis en bankskatt, ett extra barnbidrag, höjda statsbidrag till våra kommuner och regioner, fler vuxna på våra skolor, minskade vårdköer och ett starkare civilsamhälle är i alla fall en början. Självklart löser detta inte allt, men vi skulle i alla fall börja i rätt ände. Vi skulle stänga den kran som fyller badkaret i stället för använda en sked för att tömma det samtidigt som vattnet strömmar snabbare in i det.

Anf. 43 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Vi ska naturligtvis inte skämta när vi talar om så väldigt allvarliga saker, men det är slående att varje diskussion till slut landar i en bankskatt, när man talar med socialdemokrater. Jag trodde att de pengarna skulle gå till försvaret, men för all del – även om många av förslagen om hur detta skulle gå till, om jag förstod det hela rätt, var ofinansierade kommer det säkert också att räcka till det socialpreventiva arbetet. Vi får tro det när vi ser det, som det heter.

Jag tror att det är väldigt angeläget att backa tillbaka till kärnfrågorna. Om man tittar på den strategi som vi nu kanske lite slarvigt tar oss förbi ser man att den är i högsta grad preventiv till sin karaktär, till och med socialpreventiv. Tre fjärdedelar av den handlar just om att förhindra, förebygga och skydda vårt samhälle och om att avbryta en radikalisering innan den övergår i en förankring i en våldsbejakande miljö, så att det aldrig uppstår ett läge där någon är beredd att ta till våld för att främja sina övertygelser eller intressen.

Det är alldeles självklart att man inte kan åstadkomma denna prevention i ett samhälle bara genom att höja straffen. Jag vet inte riktigt vilken halmgubbe Socialdemokraterna slåss mot, och jag vet inte vem som påstår detta; jag har aldrig gjort det. Däremot ska jag komma till vikten av att höja straffen även i det här hänseendet. Det är klart att detta i högsta grad är en preventiv strategi och att det krävs en mobilisering av hela samhället, långt utanför rättsväsendet, för att ge denna prevention kraft.

Med detta sagt vill jag också säga att många av de saker vi gör mer i kärnan av rättspolitik, som att skärpa straffen, kan ha utomordentligt stor betydelse. Vi kan exempelvis ta den straffskärpning som skedde den 1 januari, dubbla minimistraff för den som ägnar sig åt grovt vapenbrott eller transporterar sprängmedel. Den betyder att dessa personer under dubbelt så lång tid inte kommer att kunna rekrytera in nya barn och unga i kriminalitet. Det är klart att detta också har en väldigt viktig brottspreventiv effekt.

När det gäller de säkerhetszoner som diskuteras skulle jag vilja säga att den lokala polisiära närvaron är utomordentligt betydelsefull för fältarnas möjligheter att vara ute och arbeta på kvällar och nätter runt om i landet. När Socialdemokraterna i Stockholm drog ned rejält på antalet ordningsvakter fick detta som omedelbar effekt att fältare, till exempel från civilsamhället, som brukar vara ute kvälls- och nattetid inte vågar gå ut därför att det inte finns någon ordningsmakt eller några andra yrkeskategorier som upprätthåller trygghet och säkerhet på gator och torg. När de fanns där skapade de en trygghet i det offentliga rummet så att man kunde bedriva ett socialpreventivt arbete.

När vi backar undan i fråga om rättstryggheten riskerar vi alltså också i högsta grad att dra undan mattan för förutsättningarna att bedriva ett offensivt socialpreventivt arbete. Att som Socialdemokraterna bygga upp en motsättning mellan å ena sidan det repressiva och å andra sidan det preventiva är alltså inte särskilt effektivt som politisk retorik och har väldigt lite att göra med de verkliga förhållandena på marken. Vi behöver verkligen göra både och.

Vad gäller resurserna till välfärden är det viktigaste vi kan göra för att få dem att växa att få stopp på inflationen, som gör att varje kommuns pengar tappar i värde för varje dag som går – apropå att ösa in i ett läckande badkar. Vi måste hamna i ett läge där pengarna inte tappar i värde, och sedan ska vi se till att ekonomin börjar växa så att fler människor kommer i arbete.

En gång i tiden landade allting hos Socialdemokraterna i arbetslinje; nu landar det i bankskatt. Jag tror att det vore bättre om ni kom tillbaka till arbetslinjen. Då skulle vi få rejält med växande resurser till välfärden.

Anf. 44 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Om jag väljer att snälltolka ministern, vilket jag mer än gärna gör, tror jag att vi tycker lika när det gäller ganska mycket.

Ministern verkade prata om hur viktigt det är att göra både och. I så fall vill jag säga grattis till regeringen, som äntligen väljer att följa den socialdemokratiska linje som vi har pratat om i så otroligt många år. Jag vill påpeka att varken jag eller Socialdemokraterna någonsin har sagt något annat än att vissa straffskärpningar ibland måste till. Vi skärpte otroligt många straff under våra åtta år i regeringsställning, men till skillnad från denna regering pratar vi socialdemokrater inte bara om både och utan gör också verklighet av det.

Jag vill ännu en gång påpeka att våra kommuner och regioner blöder just nu. Lärare sägs upp. Allt fler människor hamnar hos kronofogden. Samhället splittras just nu. Ur detta föds utanförskap och extremism som riskerar att leda till bland annat skolattacker, som interpellationen handlar om.

Jag är tacksam för de svar jag har fått i dag. Jättemycket bra har nämnts – också saker som ministern är medveten om att vi socialdemokrater står bakom. Vi står till exempel bakom den nya nationella strategin. Men kranen är fortfarande öppen, och min och Socialdemokraternas prioritering kommer alltid att vara att den stängs.
(Applåder)

Prot. 2023/24:70

13 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 45 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Herr talman! Jag tackar än en gång ledamoten för möjligheten att diskutera dessa oerhört viktiga frågor i dag. Nu har vi breddat diskussionen en del från skolattacker, radikalisering, våldsbejakande extremism och alla socialpreventiva insatser och andra preventiva insatser som måste till för att man ska bryta mönstren och se till att så få barn och unga som möjligt dras in i en radikaliseringsprocess och våldsbejakande extremism, som i värsta fall till slut kan resultera i våldsamma och dödliga attacker. Detta har vi sett alltför många exempel på.

Jag har i dag redogjort för det breda strategiska grepp som regeringen har tagit i nära samspel med myndigheter, kommuner, forskning och civilsamhälle – hela den bredd av aktörer som måste mobiliseras för att vi ska klara den här uppgiften. Jag är säker på att det finns en enorm kraft ute i samhället och en enorm vilja att samarbeta för att åstadkomma detta.

När det gäller det socialpreventiva vill jag säga följande: Jag håller med om att Socialdemokraterna har talat väldigt mycket om detta, men resultaten är ändå det som till slut räknas. Jag kan bara konstatera att alla de 15-, 16- eller 17-åringar, och ibland 12-, 13- eller 14-åringar, i vårt samhälle som nu dras in i våldsam kriminalitet eller i radikaliseringsprocesser var tre, fyra eller fem år gamla för tio år sedan. Utan att göra partipolitisk polemik av detta kan jag säga att den socialprevention som vi har ägnat oss åt i det här landet uppenbarligen inte har varit särskilt effektiv.

Precis det stora omtag som regeringen nu gör på rättspolitikens område kommer också att behöva göras på socialpolitikens område. Om vi ska få en socialprevention i det här landet som inte bara är ord som inte bara är ett slagord i en politisk debatt kommer vi att behöva bryta mönster på bredden också när det gäller skolan, förskolan och socialtjänsten. Detta paradigmskifte pratar jag gärna vidare om i nästa interpellationsdebatt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:416 om etablering av fängelse i Värmland

Anf. 46 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Mikael Dahlgvist har frågat mig hur jag ser på de värmländska kommunernas och regionens initiativ för etablering av en anstalt i Råda. Vidare har Mikael Dahlgvist frågat hur jag avser att agera för att detta och liknande initiativ inte ska tappa tempo och engagemang.

Redan i regleringsbrevet för 2023 fick Kriminalvården i uppdrag att översiktligt beräkna vilken kapacitet som behövs i anstalt, häkte och frivård för att de i Tidöavtalet föreslagna reformer som påverkar kriminalvårdens verksamhet ska kunna genomföras. Detta uppdrag redovisades i april 2023, och regeringen följde upp med ett nytt uppdrag i juni där Kriminalvården gavs i uppdrag att redovisa en ny kapacitetsrapport för åren 2024–2033 med anledning av Tidöavtalet. Denna rapport redovisades i december förra året och bereds nu i Regeringskansliet.

Det är tydligt att expansionen av kriminalvården inleddes alldeles för sent. Regeringen har därför sedan den tillträdde verkat för att Kriminalvården ska fortsätta med den redan påbörjade expansionen och utöka denna, bland annat genom de medel som tillförts myndigheten. Regeringen har i de två senaste budgetpropositionerna tilldelat Kriminalvården de medel myndigheten har behövt för sin fortsatta expansion.

Det är väldigt glädjande att det finns ett engagemang runt om i Sverige för denna viktiga expansion av kriminalvården. Det är dock Kriminalvården som ansvarar för sin lokalförsörjning inom de ekonomiska ramar riksdag och regering tilldelar myndigheten. Det är alltså Kriminalvården som beslutar hur och var verksamheten ska utökas. Jag har en god och regelbunden dialog med myndigheten om dessa frågor.

Vi kan konstatera att kriminalvården står inför stora utmaningar under kommande år. För regeringen är det därför viktigt att kriminalvården ges rätt förutsättningar för att kunna fortsätta växa, utan att göra avkall på säkerheten eller innehållet i verksamheten. Regeringen kommer därför att vidta de åtgärder som krävs för att Sverige ska fortsätta att ha en effektiv, säker och human kriminalvård och tillse att expansionen håller ett högt tempo.

Anf. 47 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Det gläder mig att justitieminister Strömmer ser engagemanget ute i landet, och det är precis vad min interpellation handlar om. I mitt hemlän Värmland finns ett starkt engagemang för att vara en del av lösningen på platsbristen. Denna fråga blev ännu mer akut i dag då det på nyheterna berättades att kriminalvården går upp i stabsläge. Två grannkommuner i mellersta Värmland, Hagfors och Munkfors, har sett möjligheten att göra en insats för att snabbt kunna lösa kriminalvårdens omfattande behov av nya anstaltsplatser. Trots att det redan nu förtäts och byggs ut på befintliga fängelser samt planeras och öppnas nya anstalter är behovet större, precis som justitieministern redogjorde för.

Att vi är i denna situation är inte alls konstigt. Både tidigare och nuvarande regering har föreslagit fler straffskärpningar, som riksdagen sedan antagit, och ett kvitto på att polisens verksamhet har expanderat och burit frukt är att fler sitter häktade och bakom lås och bom.

Detta har uppmärksammats stort i dessa två kommuner, och det råder bred politisk konsensus i båda kommunerna. Kommuninvånarna är oerhört positiva och intresserade. Det jobbas redan med markfrågan och detaljplaner i kontakt med Kriminalvården. Jag tror dock att det behövs ytterligare politiska initiativ för att få snabbare utlokalisering av statlig verksamhet utan att behöva göra avkall på vare sig säkerhet eller innehåll i verksamheten.

Fru talman! Vi socialdemokrater har sett etableringarna som en framgång. Personalen på mindre orter i landet är ofta lojal mot sin arbetsgivare, och det skapas framtidstro när staten kommer tillbaka till de orter man lämnade för 10, 20 eller 30 år sedan. Detta har inget med partipolitik att göra, för det har gjorts av flera regeringar.

Under förra mandatperioden tog mitt parti ett stort ansvar för att utlokalisera regementen, universitet och andra statliga myndigheter samt vissa utbildningar. Det har skett utifrån politiska värderingar i samarbete med berörda myndigheter. Som statsrådet säkert vet brukar etablering på en ort ske i bred politisk konsensus. Kommunerna sträcker ut handen och förväntar sig att regeringen tar den för att möta de gemensamma utmaningarna. Detta är i grunden ingen partipolitisk fråga utan ett bra sätt att hitta snabba lösningar.

Fru talman! Min kompletterande fråga till justitieministern blir: Kan justitieministern tänka sig att göra ett besök i dessa kommuner för att på plats se planerna och ta del av hur vi tillsammans kan lösa platsbristen?

Anf. 48 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag ger mig in i debatten för att det är en bra frågeställning, som framför allt berör värmlänningar och arbetsmarknadsregionen i Nordvärmland, Klarälvdalen. Denna del av Värmland har haft en stor avfolkning det senaste halvsekle. Befolkningen har under 50 år minskat med 8 000 invånare i Torsby och norra Klarälvdalen. Här var Sysselebacke, i dåvarande kommunen Finnskoga-Dalby, hårdast drabbat och tappade en tredjedel av sin befolkning. I Hagfors minskade befolkningen mellan 2009 och 2019 med 1 000 personer. År 1970 hade kommunen 20 000 invånare; i dag är det runt 11 000. Den andra kommunen i interpellationen, Munkfors, hade 6 200 invånare 1970; i dag är de 3 700. Detta speglar avfolkningen.

Merparten av hagforsingar och munkforsingar har blivit Karlstadbor, precis som att myndigheter och annat försvunnit ned till residensstaden i centraliseringens tidevarv. I Värmland har det tidigare funnits kriminalvårdsanstalter, som Gustavsström, Karlstadsfängelset, Skåltjärn och Orretorp. Det sistnämnda är numera Sis ungdomshem Klarälvsgården. I dag finns inga kriminalvårdsanstalter i Värmland.

En av de blivande fängelseetableringarna skulle med fördel kunna placeras i norra Värmland. Det vore en viktig regional arbetsmarknadsåtgärd i ett län vars norra del som sagt haft stor avfolkning det senaste halvsekle. Endast Norrlandsläna kan påvisa liknande eller mer alarmerande siffror.

De senaste 20 åren har regeringen tagit beslut om att placera olika statliga myndigheter och verksamheter på andra platser än Stockholm, och det är viktigt och skapar nya arbetstillfällen på andra platser än i storstadsområdena. Att placera en anstalt på landsbygden skulle utgöra en betydelsefull del av den regionala arbetsmarknaden, öka valmöjligheten på arbetsmarknaden och ge utbildade inom socialt arbete, beteendevetenskap med mera en chans att få ett jobb i sitt närområde och slippa flytta till en stor stad.

Anf. 49 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar interpellanten och meddebattören för möjligheten att diskutera dessa angelägna frågor här i afton. Jag vill verkligen återupprepa det jag sa i mitt svar, nämligen att jag och många med mig ser det breda engagemang som finns i Värmland, men också i andra delar av landet, när det gäller att vara med och bidra till den oerhört viktiga utbyggnaden av kriminalvården. Som ni är inne på är det ett engagemang som går över partigränserna. Det är väldigt glädjande att se det breda engagemang här i kammaren i afton.

Som jag sa är det Kriminalvården som råder över frågorna, inte regeringen. Med det sagt gör jag förstås vad jag kan för att vidareförmedla detta engagemang vid mina kontakter med myndigheten och försäkras mig om att det finns en offensiv dialog med olika kommunala och regionala företrädare runt om i landet som nu sträcker upp handen för att bidra i den här expansionen.

Vad gäller besök ska jag väl vara lite försiktig med att utlova sådana, men jag utesluter ingenting. Jag kan dock säga att till Värmland åker man gärna, och då kan jag inte heller utesluta att det blir ett besök i den här andan. Vi får komma tillbaka till den frågan.

När det gäller samhällsproblemet måste vi nu göra flera saker samtidigt. En sak är de enormt stora bekymmer vi har med den grova organiserade brottsligheten. Här handlar det om att slå mot det grova våldet, skjutningarna och sprängningarna, strypa den kriminella ekonomin och bryta nyrekryteringen av barn och unga. I den offensiven kommer Kriminalvården att ha en utomordentligt viktig roll.

Det råder inte någon tvekan om att Kriminalvården i dag är under ett högt tryck. I inte så liten grad beror det förstås på samhällsutvecklingen med den grova organiserade brottsligheten och på att det under senare år, på väldigt goda grunder, har skett en del straffskärpningar så att personer som döms till fängelse får sitta inne längre än tidigare. Det handlar också, om man tittar bara på det gångna året, om att polisen har blivit alltmer framgångsrik på att klara upp också grov brottslighet. Bara i Stockholm har brottsuppleringen när det gäller de dödliga skjutningarna gått upp från 15–16 procent förrförra året till över 70 procent förra året. I Uppsala är motsvarande siffra 85 procent.

Det är naturligtvis enorma framgångar. Det är delvis ett resultat av effektivare verktyg till polisen. Detta är något som jag varje dag i veckan kommer att omfamna och glädja mig åt, för det är oerhört viktigt både att låsa in farliga personer och att se till att brottsoffer får upprättelse. Men konsekvensen av det är så klart ett ökat tryck på kriminalvården.

Vi måste klara av att slå tillbaka mot den grova brottsligheten och samtidigt säkerställa en långsiktig expansion av kriminalvården. Detta har bli-

vit en av den här regeringens viktigaste prioriteringar. De kommande tre åren ökar vi anslagen till Kriminalvården med över 60 procent i akt och mening att säkerställa denna expansion.

Över tid talar vi om en tredubbling av antalet platser. I det korta loppet handlar det mycket om att lätta på trycket genom dubbelbeläggningar, förätningar genom modullösningar och annat. Vi har satt igång en utredning som ser på möjligheten att hyra anstaltsplatser utomlands. Vi ser på möjligheterna att få fler dömda att avtjäna sina straff i sina hemländer, etcetera.

Vi behöver göra en rad olika saker, men vi kommer aldrig runt att kärnan måste vara en expansion, och den expansionen kommer i hög grad att ske runt om i landet. Därför välkomnar jag kvällens debatt.

Anf. 50 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar justitieministern än en gång för svaret.

Jag instämmer i mycket av ministrerns resonemang när det gäller effekten av den nya lagstiftningen, straffskärpningarna och utbyggnaden av polisväsendet. Sedan kan man väl kanske önska att vi hade ännu mer fokus på brottsförebyggande arbete – fängelse är ju den sista utvägen. Men jag tror att det fyller en viktig funktion och skyddar våra medborgare. Jag förstår mycket väl vad ministern säger.

Jag vill bara säga att den historieberivningen som min kollega gav här förut stämmer väl: Norra Värmland har tappat oerhört många invånare i jämförelse med inlandet i Norrland. Ibland blir det mycket fokus på Norrland, men det finns fler delar.

Jag vill också lyfta det starka som händer i våra kommuner. Vi har en otroligt stark basindustri. I min hemkommun Hagfors finns till exempel det största privata företaget i Värmland. Munkfors, Torsby, Sunne med flera har mycket starka industrier, framför allt inom tillverkning.

Man tappar dock lite framtidstro när staten överger de här orterna. Framför allt blir det svårare för befintliga företag. Dessa företag är många gånger internationellt världsledande. De behöver ofta kompetens, och då är oftast en partner med. Där är svårigheten, fru talman, att man behöver en mer differentierad arbetsmarknad.

Jag vill dock vara tydlig med att säga att jag är övertygad om att en etablering i Värmland är en bra etablering. Personalen är van att jobba skift och är lojal, och det blir inte så mycket omsättning. Riksvägen går förbi det område som man tittar på. Det ligger mitt i Värmland, och det finns i dag en flygplats med förbindelse till Stockholm varje dag.

Jag tycker ändå att det låter hoppfullt när justitieministern säger att han lyssnar och är med och drar i vissa trådar. Jag är övertygad om att det är regeringens och statsrådets ansvar att se på flera parametrar, kanske inte bara rent myndighetsmässigt, och det är jag övertygad om att Gunnar Strömmer gör.

Här sträcker alltså två kommuner ut en öppen hand och vill vara en del av lösningen på den akuta bristen på platser. Vi hoppas att regeringen och justitieministern är med på den resan och utvecklar regionen samtidigt som vi vill bidra till att klara kriminalvårdens utmaningar.

Fru talman! Jag fick svar på min enkla fråga inledningsvis. Inbjudan står kvar. Ministern är välkommen, inte bara för att se på en eventuell mark- och fängelsefråga utan även för att se hur glesbygdspolis jobbar.

Anf. 51 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaren till interpellanten.

Kommunstyrelsen i respektive kommun har godkänt intresseanmälan som nu har skickats till Kriminalvården i syfte att kunna inleda en dialog med myndigheten.

Samtliga politiska partier i Hagfors och Munkfors har diskuterat frågan, och de ser alla positivt på en eventuell etablering i Norra Råda, som den här orten heter som ligger mellan Hagfors och Munkfors geografiskt sett.

Närvaron av en statlig myndighet skulle ha stor positiv inverkan på dessa kommuners utveckling och framtid vad gäller nya arbetstillfällen, kompetensförsörjning, inflyttning och infrastruktursatsningar. Det skulle vara ett oerhört lyft för dessa orter och denna del av Värmland, som annars är väldigt beroende av stålproduktion och annan metallindustri.

Uddeholms AB, som Mikael Dahlqvist var inne på, det vill säga järnverket i Hagfors med sina 900 anställda, är som sagt den största privata arbetsgivaren i hela Värmland. Motsvarigheten i Munkfors har runt 300 anställda i en kommun där det endast bor 3 700 människor.

Uppskattningsvis skulle en nyetablering av en anstalt med säkerhetsklass 2 innebära mellan 350 och 400 jobb. Även under byggprocessen skulle ett stort antal arbetstillfällen genereras. Jag tycker att ministern ska ta detta i beaktande.

Anf. 52 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Mikael Dahlqvist för interpellationen och Runar Filper för värdefulla inspel i diskussionen.

Jag måste först kroka i antydning om att Norrlandslänet får för mycket uppmärksamhet. För egen del har jag svårt att se att Norrlandslänet kan få för mycket uppmärksamhet i något som helst sammanhang. Med min egen förankring i norra Ångermanland vill dock även jag säga att jag ser att det finns andra landsändar som också förtjänar strålkastarljus. Värmland hör onekligen dit av en rad olika skäl.

Jag tycker att det är väldigt fint att vi i dag har fått bekräftat att den stora engagemang som finns lokalt i norra Värmland också återspeglas i ett engagemang på Värmlandsbänken här i riksdagen. Jag är säker på att den här signalen har gått fram till Kriminalvården, och jag bidrar gärna till att bekräfta den. Jag är fullt medveten om att det är Kriminalvården och inte jag som ytterst råder över dessa frågor.

Jag vill också säga att den expansion som kriminalvården har framför sig i hög grad kommer att behöva ske utanför storstäderna, även om det beror på vad vi menar med storstäder utanför Stockholm, Göteborg och Malmö. Med svenska mått finns det både mellanstora och mindre kommuner som i samverkan kan ge gynnsamma förutsättningar för de etableringar och den expansion vi nu har framför oss.

Jag tycker att det minsta man kan begära som engagerad kommunal företrädare, understödd av sina riksdagsledamöter, är att få en ordentlig, positiv respons på engagemanget och förhoppningsvis också komma in i seriösa processer tillsammans med myndigheten. Kriminalvården har en enorm expansion framför sig, och jag är fullt medveten om att vi i det korta loppet har en mycket ansträngd situation där.

Låt mig också säga att jag är mycket medveten om att det här innebär stora påfrestningar och att det, inte minst ur säkerhetssynpunkt, är utomordentligt viktigt att också ha fokus på hanteringen i det korta loppet. Det är ett resultat av en alltför försiktig utbyggnad av kriminalvården historiskt. Nu står vi där vi står och ska ta ansvar för det korta loppet men också skapa goda förutsättningar för den långsiktiga expansionen.

Som jag sa inledningsvis talar vi om en tredubbling av antalet platser under den kommande tioårsperioden. Vi investerar nu rekordmycket i Kriminalvården genom en 60-procentig ökning av anslagen bara de kommande tre åren. Det är klart att detta, rätt använt, kan bidra till utveckling även i andra avseenden runt om i landet. Jag tycker att man ska ta sig an denna uppgift med en öppenhet i det avseendet.

Apropå det som Mikael Dahlqvist nämnde om inlåsning i fängelse å ena sidan och prevention å andra sidan vill jag allra sist säga att det är alldeles självklart att det, i synnerhet om vi ska bryta nyrekryteringen av barn och unga, i hög grad handlar om social prevention som berör andra saker än kriminalvård, såsom familj, skola och socialtjänst, och om att säkerställa att dessa har goda förutsättningar.

Just nu aviserar vi ett stort omtag kring HVB-hem och Sis-hem – allt det som finns någonstans i gränssnittet mellan det rättsliga och det sociala. Kriminalvården kommer också att ha en viktig funktion i preventionen genom att låsa in farliga personer under en längre tid, både för att ge bättre upprättelse åt brottsoffren och för att skydda det omgivande samhället mot organiserad brottslighet och annan farlig brottslighet.

Att vi fördubblade minimistraffen för grova vapenbrott från två till fyra år från årsskiftet betyder att de som låses in inte kommer att kunna rekrytera några nya barn och unga under en dubbelt så lång tid. Även det represiva har alltså en preventiv effekt, och det kommer vara ett grundackord i den expansion som vi nu har framför oss.

Anf. 53 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag vill återigen tacka Gunnar Strömmer för svaret och engagemanget.

Avslutningsvis vill jag, apropå förebyggande verksamhet, säga att jag är väl insatt i det då jag bland annat sitter i socialutskottet. Fängelse kan i dag vara en ännu mer förebyggande verksamhet då man får möjlighet till utbildning och sådant. Detta ska man också ta i beaktande. Speciellt om en person sitter inne i många år finns kanske en chans att påverka personens tankesätt, vad vet jag.

Jag tar med mig budskapet. Vi i Värmland är eniga och kommer att jobba vidare med detta. Jag tackar så mycket för interpellationsdebatten.

Anf. 54 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig återigen bekräfta att det har varit fint och viktigt att få möjlighet att diskutera dessa frågor i dag. Det gäller både allmänt sett – kriminalvårdens viktiga roll i samhället och den expansion som ligger framför den – och de goda förutsättningar som finns för att en stor del av expansionen ska kunna ske på olika platser runt om i landet.

Jag vill bekräfta att jag tar med mig det stora engagemang som har visats här i afton och som jag vet återspeglar det stora, breda och partiöverskridande engagemang som finns i norra Värmland i dessa frågor. Jag

ska förmedla detta till Kriminalvården. Jag är övertygad om att de redan känner till det, men likafullt ska de få det bekräftat en gång till.

Vi får med gemensamma krafter ta oss an denna uppgift, som utan tvekan är stor och full av utmaningar men som också, rätt hanterad, kan innebära stora möjligheter i en rad olika avseenden.

Tusen tack för i kväll!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:431 om införande av en statlig e-legitimation

Anf. 55 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Ingela Nylund Watz har ställt frågan om jag anser att regeringens process för att införa en statlig e-legitimation är tillräckligt skyndsamt samt när jag avser att lägga fram en proposition för riksdagen.

Den ökade digitaliseringen gör det allt svårare att klara sig i samhället utan tillgång till en e-legitimation. Det är därför viktigt att så många som möjligt ges möjlighet att skaffa en säker e-legitimation. En e-legitimation är i princip helt nödvändig för att få tillgång till viktiga digitala tjänster och samhällsfunktioner, till exempel att hantera bankärenden, eller för att ha kontakt med det offentliga.

E-legitimationer utgör även en samhällsviktig infrastruktur som behöver fungera också om samhället utsätts för en stor påfrestning och ytterst även i krig. Störningar i e-legitimationssystem kan snabbt få kännbara effekter för näringsliv, banker och offentlig sektor och inte minst för enskilda även under i övrigt normala förhållanden.

Regeringen har tillsatt utredningen *Säker och tillgänglig digital identitet* (Dir. 2022:142), och i slutet av oktober 2023 lämnade utredningen delbetänkandet *En säker och tillgänglig statlig e-legitimation* (SOU 2023:61).

Sverige är ett av få länder inom EU som saknar en e-legitimation på högsta tillitsnivå. I delbetänkandet presenteras ett förslag på hur en statlig e-legitimation på högsta tillitsnivå kan utformas och tillhandahållas av en statlig myndighet. Delbetänkandet har remitterats till cirka 150 remissinstanser, och remisstiden löpte ut den 31 januari. Utredningens förslag och remissutfallet bereds vidare inom Regeringskansliet.

Anf. 56 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Statsrådet har alldeles nyss läst upp raderna i det dokument som jag har fått som svar på min interpellation, och jag får inledningsvis börja med att konstatera att det lämnar allt övrigt att önska.

Inte med ett enda ord kommenterar eller ens nämner statsrådet något som kan ses som ett försök att svara på mina frågor. Statsrådet har ingen uppfattning om vare sig ifall regeringens process för att införa en statlig e-legitimation på högsta tillitsnivå är tillräckligt skyndsamt eller när vi kan förvänta oss en proposition till riksdagen.

Fru talman! Jag tycker att detta är respektlöst både mot mig och mot riksdagen, och jag hoppas att statsrådet tar tillfället i akt att reparera miss-

taget nu här i kammaren. Jag utgår nämligen från att statsrådet har uppfattningar om detta.

Med detta sagt, fru talman: Varför är det då så angeläget att få till en statlig e-legitimation på högsta tillitsnivå? En sak är att det är ett krav från EU. Sverige är, precis som statsrådet säger, ett av få länder inom EU som inte har en sådan säker e-legitimation. Vi har ett par år på oss enligt e-IDAS-förordningen att ordna detta.

Det finns också andra mycket tungt vägande skäl till att det brådskar vilka jag ska komma in på nu. Jag tror inte att jag var ensam här i kammaren om att bli både upprörd och arg när jag såg SVT:s *Uppdrag granskning* om bedrägerier i förra veckan. Det handlade om en alltmör omfattande och viktig del av den organiserade brottsligheten och visade en hänsynslös, rå och fullständigt vidrig verksamhet som främst riktar in sig mot äldre och människor med funktionsnedsättningar. Bedrägerierna ökar lavinartat i Sverige, vilket nu har blivit allmänt känt, och regeringen behöver agera.

Sverige är ett digitaliserat land, och det statsrådet säger är helt riktigt: Det blir allt svårare att klara sig i samhället utan en e-legitimation. Ungefär 1 miljon människor i Sverige lever dock i digitalt utanförskap och har hamnat i kläm i och med den snabba digitaliseringen av vårt land. Främst handlar det om äldre, om personer med funktionsnedsättningar och dessutom om personer utan personnummer. Det digitala utanförskapet måste brytas, och även här krävs åtgärder från regeringen.

E-legitimationer är en samhällskritisk tjänst, och den helt dominerande aktören för e-legitimationer i Sverige är Bank-id med över 8,5 miljoner användare. Det finns också några mindre aktörer, men en statlig e-legitimation skulle främja konkurrensen på marknaden samt öka samhällets robusthet och möjligheter att möta kriser både i fredstid och vid höjd beredskap.

Fru talman! SD-regeringen har nyligen presenterat en strategi mot den systemhotande organiserade brottsligheten. Det är lovvärt, men vi vet ännu inte vad den kommer att ha för effekt på marken. I strategin nämns arbetet med en statlig e-legitimation och ett nytt statligt id-kort, och det är bra. Jag har noterat att Myndigheten för digital förvaltning har fått ett uppdrag att utveckla en statlig e-legitimation som ska uppfylla EU:s krav på högsta tillitsnivå.

Fru talman! Utredningen om säker och tillgänglig digital identitet bedömer att förslagen till ny reglering kan träda i kraft tidigast den 1 mars 2026. Dit är det två år. Det finns enligt min mening starkt vägande skäl för riksdagen att avkräva statsrådet tydliga besked på ett antal punkter. Anser statsrådet att processen i regeringen är tillräckligt skyndsam? När kommer en proposition? Hur ser statsrådets tidsplan ut? När bedömer statsrådet att vi har en sådan här legitimation på plats i Sverige?

(Applåder)

Anf. 57 EVA LINDH (S):

Fru talman! Digitaliseringen har verkligen ökat mycket i vårt samhälle, och Sverige har i ett internationellt perspektiv en mycket hög användning av e-legitimationer. Det innebär också att det verkligen är svårt att klara sig utan tillgång till e-legitimation som ett sätt att styrka sin identitet. Den är i princip nödvändig för att man ska kunna använda flera viktiga digitala

Prot. 2023/24:70

13 februari

Svar på
interpellationer

tjänster och samhällsfunktioner. Det är alltså svårare att klara sig utan en e-legitimation.

Behovet av en säker och tillförlitlig e-legitimation är alltså stort, och jag är ganska säker på att de flesta tänker att vi borde ha en statlig lösning på detta. Man förväntar sig det. Det vi har i dag är ju storbankernas lösning på behovet av en e-legitimation, och därför måste staten gå in och säkra detta.

Det handlar bland annat om det som min kollega har beskrivit så väl, det vill säga att det förekommer enormt många och stora bedrägerier. Det måste vi verkligen stävja. Varje år anmäls ungefär 200 000 bedrägerier, men vi tror oss veta att mörkertalet är väldigt stort. Dessa bedrägerier mot enskilda personer genererar cirka 3 miljarder kronor i brottsvinster. Kraftfulla åtgärder måste vidtas, och detta är en del i att hantera frågan.

Det är dock också så att vi behöver ha en säkerhet. Vi har nu upplevt flera år av kristider, och vår oro för hur det kommer att gå i framtiden är stor. Därför är det verkligen behövligt att bygga upp ett civilt försvar i många olika delar. Att en privat aktör ges en så dominerande ställning på den svenska marknaden är oroande. Vi behöver en statlig e-legitimation för en så viktig samhällsfunktion.

Jag tror att alla vi som är digitala och har e-legitimation tycker att det är ganska smidigt. Vi tycker att det är praktiskt och att det fungerar, oavsett om det är en privat aktör eller inte. Men jag har nu sett hur drabbade de många människor som inte har någon e-legitimation är. När jag ska hjälpa mina föräldrar, som inte har e-legitimation, blir det väldigt knepigt. När man nu tar fram en statlig e-legitimation, vilket jag hoppas att man ska göra, måste man ha detta digitala utanförskap i åtanke och hitta en statlig e-legitimation och ett sätt att hantera den som gör detta enklare och mer möjligt för dessa människor.

Även om det inte handlar om många människor rent procentuellt är det ändå många människor som lever i detta digitala utanförskap. Vi behöver ha dem i åtanke, och när regeringen nu förhoppningsvis tar fram en statlig e-legitimation hoppas jag att man verkligen bjuder in de människor som befinner sig i det digitala utanförskapet. Man behöver hjälpas åt för att hitta ett bra sätt och en bra funktion även för dem.

(Applåder)

Anf. 58 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! E-legitimation – vilken form den ska ha och så vidare – kanske kan verka som en teknisk fråga, men det är egentligen en ganska viktig fråga. Som har framförts flera gånger har vi ju en hel del personer som lever i ett digitalt utanförskap i dag, och det är jag säker på att statsrådet är fullt medveten om. En statlig e-legitimation skulle förhoppningsvis kunna vara ett sätt att sluta den klyftan.

Utöver det har vi problematiken att en så grundläggande infrastruktur som e-legitimation ägs av landets storbanker. Det är inte för inte som Sverige inte klarar kraven för högsta säkerhetsnivån för e-legitimation; det är ju just för att vi har lagt detta på marknaden. I tider då beredskap och redundans diskuteras mycket är det något bekymmersamt, kan jag tycka.

Jag tycker som sagt att detta är en viktig fråga, och jag har själv ställt en skriftlig fråga till statsrådet för en tid sedan; det börjar närma sig ett och ett halvt år. Jag har även motionerat i frågan. Jag upplever att det i denna

fråga inte finns någon politisk konflikt i den bemärkelsen – jag upplever att regeringen vill ha en statlig e-legitimation – men jag upplever att det går ganska trögt.

När jag fick svar på min skriftliga fråga var beskedet att detta skulle vara på plats inom en ganska snar framtid, och nu pratas det om 2026. I den slutrapport som Digg skrev i januari 2023 pratas det om att det skulle ta 24 månader från det att regering och riksdag fattat nödvändiga beslut till dess att detta kan vara på plats.

Jag vill egentligen bara fråga statsrådet något som bygger på det som har framförts tidigare, nämligen: När kan vi förvänta oss att detta är på plats? Jag vet att frågan diskuterades även under den förra regeringen och att det fanns ett arbete som var igång. Jag tänker därför att det måste finnas något att bygga vidare på.

Det var egentligen bara det jag ville framföra.
(Applåder)

Anf. 59 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Tack och lov ändrades tonläget lite grann när Adrian Magnusson kom upp i talarstolen. Innan dess var jag väldigt förvånad över tonläget, måste jag säga.

Vi delar helt bilden av behovet av en statlig e-legitimation. Det viktiga är inte att den är statlig, vill jag säga, utan det viktiga är att vi har en e-legitimation på högsta tillitsnivå. Vi har kommit fram till att det bästa därför är att den utfärdas av en statlig myndighet och att grundidentifieringen sker av en statlig myndighet. Så sker med andra identitetshandlingar såsom pass, körkort och id-kort, och det är rimligt att det elektroniska sköts på samma sätt. Det har vi också helt och hållet med oss de privata utfärdarna i; både Bank-id och Freja tycker att det är bra att staten tar fram detta.

Vi är alltså helt överens, och vi är överens om att detta är viktigt för att öka tillgängligheten till e-legitimationer så att fler som i dag inte har någon e-legitimation ska kunna få det. Det handlar om att minska riskerna för bedrägeri.

Vi ska dock inte tro att detta är någon universallösning för att komma åt de fruktansvärda bedrägeribrott som ökar i antal och som drabbar alltför många äldre som blir rånade eller bestulna på sitt besparingskapital. Det är ingen universallösning, men det är en lösning på vägen för att göra bedrägeribrott och kapningar av elektroniska identiteter svårare. Därför är det viktigt.

Det låter på tonfallet, framför allt från Nylund Watz och Lindh, tycker jag, som att vi skulle ha någon konflikt om detta. Det har vi alltså inte. Det är på grund av att regeringen tycker att detta är så viktigt som vi har prioriterat det så starkt. Om jag minns rätt var detta den första utredning jag tillsatte som civilminister med ansvar för digitalisering, och skälet var att vi tyckte att det var viktigt att så snabbt som möjligt få en statlig e-legitimation på plats. Utredningen ska bli klar i maj i år. Redan innan den är klar har vi alltså avsatt pengar för att Myndigheten för digital förvaltning ska ta fram en e-legitimation, så att vi kan ha den på plats så snabbt som möjligt.

Då frågar man: När kommer den, när kommer den? Det här är ingen småsak. Att ta fram en e-legitimation på högsta tillitsnivå är inte något som görs i en handvändning. Det är viktigt att det får ta den tid det tar för att

den ska uppnå just den högsta tillitsnivån. Det finns många olika sätt att ta fram en e-legitimation. Sverige är ett av fyra länder som saknar en e-legitimation på högsta tillitsnivå, och det beror på att Socialdemokraterna inte gjorde någonting åt frågan under sina år. Det är den här regeringen som har påbörjat arbetet med att ta fram en statlig e-legitimation, och det tycker jag kan vara väl värt att påminna om.

Det finns olika sätt som används runt om i världen för att ta fram detta. Framför allt är det Europa som vi tittar på. Sverige är som sagt ett av fyra länder som saknar detta i EU; de andra är Rumänien, Grekland och Cypern. Det här är ett krav för att införa den digitala europeiska plånboken. Det är inte helt klart, men vi räknar med att den digitala plånboken kommer att vara på plats hösten 2026. Det innebär att en statlig e-legitimation behöver komma på plats före hösten 2026.

Remisstiden för ett delbetänkande från den här utredningen gick ut för mindre än två veckor sedan. 150 remissinstanser har hörts. Därutöver har det kommit ett antal remisser som man lämnat in på egen hand. Remisserna ska nu analyseras. Det finns en del svåra frågor att ta ställning till. Det måste avgöras inte bara vilken myndighet som ska utfärda e-legitimationen utan också vilken myndighet som ska stå för grundidentifieringen; det hör till de frågor som vi måste knäcka innan detta kommer fram. Någon exakt tidsplan har jag inte, men vi behöver ha en e-legitimation på plats senast under 2026.

Anf. 60 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Statsrådet Slottnér må vara förvånad över tonläget, men inte heller i det här anförandet från statsrådet fick vi någon större klarhet i vilka ambitioner regeringen har när det handlar om att få en statlig e-legitimation på plats. Det är väldigt långt till hösten 2026. Kan eventuellt en e-legitimation införas före det? Jag tycker att det borde finnas anledning för regeringen att fundera över om det skulle vara möjligt att snabba på processerna lite grann i Regeringskansliet. Det går som sagt att prioritera utredningsresurser och annat om man vill.

Varför tycker jag då att det vore rimligt att regeringen speedade upp det här arbetet lite grann? Jo, det har att göra med att vi nu har en situation på den svenska scenen där bedrägerierna blir en alltmer betydelsefull inkomstkälla för den grova organiserade ekonomiska brottsligheten. Den här SD-regeringen säger i alla andra sammanhang att den ska göra allt som kan göras för att se till att bekämpa den organiserade ekonomiska brottsligheten och den grova våldsbrottsligheten. Här har vi nu ett verktyg som skulle kunna innebära att vi fick en betydligt bättre kontroll över hur den digitala marknaden fungerar och färre digitala bedrägerier.

Jag har ingen ambition att skälla på regeringen, för jag vet att regeringen vill ha det här. Poängen med min interpellation är att jag tycker att det går för långsamt. Det är därför jag har ställt två väldigt enkla frågor till statsrådet: Tycker statsrådet att processen är tillräckligt snabb i Regeringskansliet – eller skyndsam, som jag har uttryckt det? När tänker statsrådet presentera en proposition? Vi har också skickat en skriftlig fråga till statsrådet om detta.

Jag anade, trodde eller hoppades att den proposition om säkrare identifiering som man flaggar för ska komma för behandling efter sommaren skulle innehålla detta med en statlig e-legitimation. Men statsrådet svarar

att det inte alls är så utan att det handlar om helt andra saker. Vi vet fortfarande inte vilken ambitionsnivå regeringen har. Det är därför jag tycker att det är viktigt att statsrådet är lite tydligare och öppnar lite mer för en diskussion om huruvida det är möjligt att gå fram snabbare.

Varför är jag då så angelägen om att få tydligare svar av statsrådet? Jo, ledamoten Adrian Magnusson ställde en fråga i december 2022 om huruvida regeringen funderade över att införa någon typ av statlig e-legitimation. I det skriftliga svaret uppgav statsrådet att regeringen skulle ta ställning till ett förslag om en statlig e-legitimation under våren. En vecka senare tillsatte statsrådet en utredning för att ytterligare utreda den statliga e-legitimationen. Det svar som gavs till ledamoten Adrian Magnusson var alltså inte korrekt. Jag menar att statsrådet har en del att bevisa när det handlar om hur tidsplanen för en statlig e-legitimation kommer att se ut. Som sagt är det väldigt långt till hösten 2026. Den ekonomiska brottsligheten ökar, liksom den bristande tillgängligheten för många medborgare i Sverige. Statsrådet kan räkna med vårt stöd. Men speeda på arbetet lite, för nu går det för långsamt!

(Applåder)

Anf. 61 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag upplever nog inte att jag var så upprörd i mitt inlägg. Jag försökte bara beskriva behovet. Det är väl olika hur man tolkar en person i en talarstol.

Jag tyckte att jag hörde att det slirades lite på om det skulle vara en *statlig* e-legitimation eller inte. Det skulle jag gärna vilja ha svar på återigen. Hörde jag fel? Vad var det statsrådet sa? Vår poäng handlar om behovet av att göra detta skyndsamt, men även om behovet av att det är en statlig e-legitimation. Jag vill ge statsrådet en möjlighet att svara på denna fråga.

Precis som också statsrådet sagt i talarstolen är Sverige ett av de få länder som inte har en statlig e-legitimation. Frågan har diskuterats och utretts i flera omgångar. Alla utredningar kommer till samma slutsats: Sverige behöver en statlig e-legitimation. Det har med det säkerhetspolitiska läget att göra. Vi ska säkerställa att man har tillgång till en e-legitimation alla timmar på dygnet, hela tiden. Även det digitala utanförskap som vi pratade om är ett skäl till att en statlig e-legitimation behövs. Vi behöver gemensamt ha tillgång till det här sättet att säkerställa personers identitet. Just nu ser världen ut så här, och då behöver vi en statlig e-legitimation. Jag vill gärna få svar från statsrådet i den här debatten.

Anf. 62 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Jag blev också lite överraskad av att höra att det inte behöver vara en statlig e-legitimation. Anna Kinberg Batra ledde Betalningsutredningen som särskild utredare.

Hon skrev på DN Debatt den 16 november 2022: Sverige måste införa en statlig e-legitimation. Det var rubriken. Hon skrev vidare att det är problematiskt att ett fåtal banker och privata företag i dag äger och kontrollerar samhällsviktig och känslig infrastruktur som i Bank-id:s fall sträcker sig långt bortom betalningssystemet.

Det är korrekt. Vi har i dag en ordning där det är banker som ser till att du får en e-legitimation så att du kan logga in och se dina journaler till exempel. Det är en ganska märklig ordning kan man tycka. Man måste vända sig till sin bank för att kunna logga in och se sina journaler, boka en läkartid eller liknande.

Jag har talat med äldre som tycker att det är ganska obehagligt. Med tanke på bedrägerier vill man kunna särskilja sina bankärenden från andra ärenden. Man vill kunna ha en e-legitimation, och det kan man knappt i dag. Det finns några småaktörer som skulle kunna hjälpa en. Men det är Bank-id som är den stora draken här.

Jag skulle gärna vilja ha det förtydligt. Jag upplever att det går lite stick i stäv med tidigare uttalanden. Anna Kinberg Batra är väl inte känd som någon statssocialist direkt. Det borde kunna gå att lösa ändå.

Jag måste bemöta det som sades om att den förra regeringen inte gjorde någonting. Det var regeringen Andersson som gav uppdraget till Digg att titta på hur en statlig legitimation kan utformas. Det behöver ändå föras till protokollet. Betalningsutredningen var också en utredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte. Jag vill inte ha en politisk konflikt här. Men jag kände mig ändå tvungen att ha det lite grann i och med de uttalandena.

Jag skulle vilja ha det förtydligt med den statliga e-legitimationen, precis som ledamoten Lindh.
(Applåder)

Anf. 63 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag känner många gånger en stress. Man måste ha mycket tålamod som politiker generellt. Det gäller även oss statsråd. Det tar tid med den här typen av processer.

Som jag sa innan: Det är inte gjort i en handvändning att erbjuda digitala e-legitimationer till hela Sveriges befolkning. Det gäller nästan hela Sveriges befolkning. Det är ned till väldigt unga människor som ska kunna få en e-legitimation.

Jag har inga indikationer på att vi skulle kunna jobba snabbare. Vi tillsatte utredningen bara några veckor efter att jag blev statsråd. Den har lämnat ett delbetänkande. Till och med innan remisstiden på det delbetänkandet gått ut, och långt innan hela utredningen är klar, avsätter vi en hel del pengar redan i år för att påbörja arbetet med att introducera en statlig e-legitimation.

Om Ingela Nylund Watz vill ha ett konkret svar på första frågan, vilket jag tycker att hon har rätt till, är svaret: Jag tycker att regeringen jobbar så snabbt som den kan göra. Jag har väldigt gott samvete måste jag säga i just den här frågan.

Nu kan 2026 låta väldigt långt bort. Det tycker jag också när man säger det. Men ärligt talat är inte 2026 så himla långt bort. Vi är där om ett par år. Att det skulle kunna gå mycket snabbare än två år att utfärda digitala identiteter har jag svårt att tro.

Jag vet inte riktigt vilken information Ingela Nylund Watz sitter med som gör att hon tror att det skulle kunna gå så mycket snabbare. Det är många frågor. Att vi inte kunde gå direkt på myndighetsuppdraget till Digg berodde på att det inte var tillräckligt underlag för att gå vidare med.

Det var många juridiska frågor som behövde ses över för att man skulle kunna införa en digital identitet på högsta tillitsnivå. Vi var tvungna att tillsätta denna trots allt ganska omfattande utredning.

Jag tycker att vi jobbar på snabbt vi kan. Jag kan inte ge någon exakt tidsplan för en proposition. Remisstiden på delbetänkandet, inte på hela utredningen, gick ut för 13 dagar sedan. De remissvaren ska nu sammanställas. Vi får återkomma lite närmare med när vi kan lämna en proposition.

Varför jag nämner 2026 är att hösten 2026 kommer förmodligen den europeiska digitala plånboken att verkställas. Det är en deadline vi jobbar gentemot. Till dess måste det finnas på plats. Det innebär inte att jag utesluter att det kommer betydligt tidigare än så om vi kan det. Det är den deadline vi har. Men jag ser gärna att det sker snabbare.

Det var en liten missuppfattning om vad jag sa här. Det kommer att bli en statlig e-legitimation. Det står också i utredningen. Det har aldrig varit någon tvekan om det. Vad jag sa var att det viktiga för mig inte var att den är statlig. Det viktiga för mig är att vi får en e-legitimation på högsta tillitsnivå.

Nu har vi kommit fram till att det bästa är om den är statlig. Det tror vi kommer att fungera bäst. Det är också logiskt att den är det. Dessutom har det inte funnits något intresse från den privata marknaden att ta fram en legitimation på högsta tillitsnivå. Det har inte varit någon större diskussion i den frågan. Att jag missuppfattades var nog för att jag sa att det viktiga för mig inte är att den är statlig, utan det viktiga är att den är på högsta tillitsnivå.

I de första inläggen nämndes också digitalt utanförskap. Det är en väldigt viktig fråga att kunna få digital inkludering. Sverige är ett av världens mest digitaliserade länder med en av världens högsta digitala mognader bland befolkningen. Man uppskattar att 4 procent av befolkningen aldrig använder internet. Det innebär 350 000 människor.

Därför har nu Post- och telestyrelsen fått ett uppdrag att återkomma med förslag på hur vi kan minska utanförskapet. Därför har Post- och telestyrelsen också exempelvis tagit över Digitalidag.

Anf. 64 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman, statsrådet! Tack för två svar som ändå gör att man får ett hum om hur regeringen ser på det fortsatta arbetet. Det går inte fortare. Det finns egentligen ingen tidsplan, utan vi jobbar på.

Jag ska inte säga att jag har läst alla remissvar. Men jag har tagit del av huvudsentensen i alla 150 remissvar. Statsrådet borde vid det här laget vara medveten om att det finns ett monumentalt stöd för att införa en statlig e-legitimation.

Många remissinstanser säger också att det brådskar. Det gäller inte minst de remissinstanser som ligger nära arbetet mot den organiserade brottsligheten och det digitala utanförskapet. Statsrådet behöver nog inte vara orolig för att det inte finns ett brett samhälleligt stöd för det.

Varför jag ändå trycker på detta och är lite skarp i tonen är för att statsrådet har varit så svävande genom hela processen. I december 2022 sa statsrådet i ett svar till Adrian Magnusson att regeringen skulle ta ställning till ett förslag om en statlig e-legitimation våren 2023. En vecka senare tillsatte statsrådet i stället en ny utredning.

Det är två saker som inte riktigt korrelerar med varandra. Den ger en lite svajig bild av hur statsrådet hanterar frågan. Därför känns det viktigt för mig som ledamot och som ansvarig för att kontrollera regeringsmakten att klämma statsrådet på vad det är för ambitionsnivå som regeringen har här eftersom det är en fråga där vi i grund och botten är väldigt eniga om behovet.

Jag kan bara konstatera att ambitionsnivån är vad den är. Det går nog inte snabbare än till 2026. Det kan gärna gå snabbare, men statsrådet tror inte det att det gör det. Så tolkar jag statsrådet. Regeringen menar att den jobbar på så gott den kan. Jag tycker inte att det duger.
(Applåder)

Anf. 65 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Vi måste ändå hantera utredningar och remissvar seriöst. Jag är fullt medveten om att det finns ett väldigt stort stöd för införandet av detta. Men det är inte så enkelt att införa det som Ingela Nylund Watz ger intryck av. Bara om viljan finns att införa det så har vi det i morgon. Så enkelt är det inte.

Det är tekniskt komplicerat att utfärda e-legitimation. Det kommer att vara ett mycket stort uppdrag för den myndighet som ska stå för grundidentifieringen exempelvis. Det är inte gjort i en handvändning. Här kommer man att behöva skjuta till pengar. Det är redan gjort. Men man kommer också att behöva organisera det väldigt omfattande.

Man måste också se det kopplat till andra identiteter och så vidare. Bara för att det finns ett stort stöd för införandet av en e-legitimation innebär det inte att det går snabbt att införa det.

Nu ska vi precis som med alla andra utredningar göra det i rätt ordning. Vi ska sammanställa remissvaren. Då kommer vi att se att det kommer att ha ett väldigt stort stöd. Sedan ska vi ta ställning till exakt vilken eller vilka myndigheter som kommer att bli inblandade i det.

Hur lång tid detta sedan tar rent tekniskt är väldigt svårt för mig att stå och säga, för jag är inte tekniker eller ingenjör. Jag kan inte säga exakt hur många månader det kommer att ta från att en proposition läggs fram till det att man kan ha en e-legitimation i handen.

För att inte lova för mycket kan jag bara säga att den deadline vi har är hösten 2026, för det är då vi förväntas få den europeiska identitetsplånbooken, som ställer krav på en e-legitimation på högsta tillitsnivå. Men ingen är gladare än jag om vi lyckas få en e-legitimation tidigare än så.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:450 om stöd för grön omställning

Anf. 66 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Eva Lindh har frågat finansministern om hon avser att vidta några åtgärder för att stödja kommuner där den gröna industriella revolutionen sätter den kommunala ekonomin under hårt tryck, och i så fall vilka åtgärder. Interpellationen har överlämnats till mig.

Det svenska näringslivet ska ges förutsättningar att vara ledande i den gröna omställningen. Stora industrietableringar och expansioner sker runt om i Sverige, inte minst i Norrbottens och Västerbottens län där många samhällen står inför en omfattande expansion. Det nya läget medför att kommuner, regioner och statliga myndigheter behöver utveckla sina sätt att arbeta.

Regeringens tidigare samordnare för näringslivets hållbara omställning och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, Peter Larsson, redovisar i sin rapport från november 2022 de enorma kliv som tagits och den omfattande samhällsomvandling som äger rum. Han redogör också för hur industrins möjligheter och utmaningar ser ut framöver.

Regeringen har därefter gett Tillväxtverket i uppdrag att samordna arbetet på nationell nivå för att stödja nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. Uppdraget innebär att Tillväxtverket ska främja etableringen av långsiktiga former för samverkan som bland annat bistår berörda regioner och kommuner. Tillväxtverket ska också dokumentera och sprida kunskaper och erfarenheter från uppdraget till relevanta målgrupper för att skapa ett ökat lärande kring arbetssätt för att stödja större företagsetableringar och företagsexpansioner i hela landet.

Till detta har länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län fått i uppdrag att genomföra insatser som bidrar till att hantera målkonflikter som uppstår vid handläggning av ärenden med anledning av utvecklingen i norra Sverige. I uppdraget ingår att utveckla nya arbetssätt och vidareutveckla befintliga samarbeten.

Omställningen förväntas leda till en kraftig befolkningstillväxt i berörda kommuner. Befolkningstillväxt i sig kan ge positiva effekter för en kommun, men under en övergångsperiod kan det innebära utmaningar att växa mycket på kort tid. Regeringen avser att främja likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner.

I det kommunalekonomiska utjämningsystemet tas höjd för påverkan av kraftig befolkningstillväxt. Utjämnningen kompenserar för sådana strukturella förutsättningar, vilket alltså borde gynna dessa kommuner på längre sikt.

I direktiven till den pågående parlamentariska kommittén med uppdraget att se över utjämningsystemet lyfts utvecklingen i norra Sverige fram. Det handlar om att flera kommuner och regioner där står inför en genomgripande omställning med en förväntad mycket stor befolkningstillväxt. Kommittén ska genomgående i sitt arbete analysera utjämningsystemets påverkan på tillväxt och utveckling.

Det har alltså vidtagits ett antal statliga åtgärder som syftar till att underlätta för kommuner med stora företagsetableringar och företagsexpansioner att hantera de utmaningar som situationen medför för dem. Regeringen kommer att följa utvecklingen och därmed bevaka behovet av ytterligare insatser.

Anf. 67 EVA LINDH (S):

Herr talman! Tack till civilministern för svaret! Att skapa nya gröna jobb är Sveriges hopp för framtiden. Det skapar en starkare ekonomi samtidigt som vi säkrar kommande generationers framtid.

Det är många länder och företag som kämpar om nya möjligheter för den gröna omställningen. De flesta förstår att det är avgörande för vår framtid. Det är länderna i framkant av omställningen som kommer att se högst tillväxt och flest jobb. För att Sverige ska vara med där måste vi ligga i. Det offentliga, politiken, har en viktig roll i att skapa så goda förutsättningar som möjligt.

Herr talman! För att möjliggöra framväxten av ny industri och nya jobb drev den socialdemokratiskt ledda regeringen på för stora investeringar för att ställa om industrin. Det har skett genom Industriklivet, som har inneburit stora och viktiga satsningar och stöd till utveckling av innovativa och teknikskiftande lösningar. Gröna kreditgarantier har varit avgörande för stora industriinvesteringar i hela landet.

Dessa satsningar har möjliggjort den gröna industriella revolutionen. Nu tillverkas det gröna fossilfria stålet här i Sverige. Batterifabriker byggs. Det är en framgång, och det bygger Sverige starkare med många nya jobb. Det har redan skapats tiotusentals nya jobb i Sverige. Genom detta kan vi visa omvärlden hur en snabbare klimatomställning inte bara tar itu med klimatutmaningarna utan också skapar jobb och exportmöjligheter.

Herr talman! Svenskt näringsliv har insett att framtiden är grön. Nu behöver den här regeringen, med SD som regeringsunderlag, leverera viktiga beslut för att ge förutsättningar för omställningen. Jag ska återkomma till detta lite senare.

Så till frågan i interpellationen – för det här är ju en bakgrund till vad det är vi ser och lever i. Omställningen och den gröna industrirevolutionen märks tydligast just nu i de norra delarna av Sverige – i Skellefteå och Boden. Här finns grön el, stora landområden och annat.

För kommuner och regioner, av vilka en del under lång tid har sett en utflyttning och minskade ekonomiska resurser, inger detta naturligtvis hopp och framtidstro. Men det ger också särskilda utmaningar. Det krävs investeringar i allt det som ger förutsättningar: mark, vägar, avlopp, bostäder och människor för att klara kompetensförsörjningen. Men det krävs också investeringar i en utökad välfärd för alla dem som flyttar till området.

Det finns dock en eftersläpning i skatteintäkter och annat, så om man ska klara av denna ökande befolkningsutveckling och de nya investeringarna påverkas också kommunen och den kommunala ekonomin kraftigt. Det riskerar att bromsa utvecklingen om de inte känner att de får det stöd som de behöver.

Det var också därför jag ställde mina frågor. Jag har talat med många kommunalråd och politiker på kommunal nivå som är oroliga och som jag vet behöver ha besked från regeringen. Kommer det stöd som de efterfrågar och behöver att finnas?

Jag får återkomma till mina resterande frågor, för jag ser att min talartid nu är slut.

Anf. 68 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag och Erik Slottnér hade en debatt i ett liknande ämne för någon månad sedan. Jag hade ställt en interpellation till finansministern om gröna krediter till kommunerna eller andra stöd.

Jag anmälde mig till debatten nu därför att jag hör att svaren skiljer sig lite grann åt. Förvisso nämns Peter Larsson även i det svar som jag fick, men i Erik Slottners svar till Eva Lindh på denna interpellation hör jag att det läggs ganska stor vikt vid skatteutjämnningen och utredningen om den och hur den kan fundera på att kompensera kommunerna som har stor befolkningstillväxt.

Men för Skellefteå och Boden är kostnaderna här, nu och i går. I Skellefteå, där produktionen vid Northvolt och andra industrier redan är igång, anställs över hundra personer varje vecka. Det behövs ny stadsplanering och dessvärre också fler byggföretag som faktiskt vågar satsa, för nu får kommunens eget bostadsbolag gå in och bygga allt man hinner. Där är kostnaderna här och nu.

Samtidigt är det en eftersatt infrastruktur. Trafikverket tänker nu utreda sådant som tidigare regering men även denna regering har sagt ska byggas. Norrbottenbanan ska byggas. Men nu ska hela Skelleftepaketet med en omdragning av E4:an genom Skellefteå också utredas, och det beräknar Trafikverket ska ta fem år. Därmed läggs en våt filt över stora delar av området, när man inte fullt ut vet hur det ska gå. Stora planeringar som måste göras skjuts upp. Här behövs insatser för att det ska rulla på. De insatser som faktiskt görs behöver också kugga i varandra.

Precis som Erik Slottner säger i sitt svar kan det också komma en stor befolkningstillväxt. En stad i norra Sverige som haft en kontinuerlig tillväxt i över 60 år är Umeå, som är nettobetalare in i systemet. Eftersom man har en relativt ung befolkning och låg arbetslöshet betalar man in i systemet. Samma sak gäller för Kiruna och Gällivare. Trots att Kiruna har en väldigt hög andel arbetskraftsinpendlare betalar Kiruna och Gällivare netto in i systemet. Likväl har de just nu enorma bekymmer med att få sin ekonomi att gå ihop eftersom de har jättestora kostnader kopplat till de gigantiskt stora investeringar som sker på respektive ort.

För Gällivare men särskilt för Kiruna är det också så att det saknas byggbar mark. Det ligger restriktioner på nästan varje markområde man behöver, vilket gör att det krävs enormt stora utredningar och kanske också domstolsprocesser och andra juridiska processer för att komma åt dem.

Här måste regeringen ta ett sammanhållande ansvar för helheten. Vill man att dessa stora investeringar ska bli lyckade krävs investeringar på flera områden och inte bara hänvisningar till skatteutjämnningssystemet.
(Applåder)

Anf. 69 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Låt mig börja med att säga det som också sagts tidigare här i talarstolen, nämligen att det är en väldigt spännande utveckling som sker bland annat i norra Sverige. Det är dock inte bara norra Sverige som står inför denna nyindustrialisering som ska ge oss mängder av nya gröna jobb och vara mycket av lösningen på klimatkrisen framöver utan också andra delar av Sverige. Jag ska själv till Västra Götaland nästa vecka för att besöka en stor batterifabrik, exempelvis. Det gäller att säga det.

Men det är väldigt mycket de norra delarna av Sverige som hamnar i belysning, och det av mycket förståeliga skäl. Det är en ny industrialisering som sker där och som har tänt ett nytt hopp i dessa delar av Sverige. De som tidigare nästan var dömda till ständig avfolkning kan nu se framtiden lysa: Folk flyttar hit! Här skapas jobb och nya möjligheter, och

vi är nu en del av Sverige som mycket konkret ska bidra till att lösa klimatkrisen och många andra problem som vi ser i vårt land och i omvärlden. Det har tänts ett hopp i de norra delarna av Sverige som är fantastiskt, och detta är spännande.

Men det ger naturligtvis även väldigt stora utmaningar, som också har exemplifierats här. Tillväxt kan ge tillväxtvärk – det är många delar av Sverige medvetna om, och det får nu också de norra delarna känna av.

När jag träffar kommunföreträdare får jag absolut höra en del av berättelserna om de problem som tillväxten medför. Men problemen är mycket större i de kommuner som får uppleva det motsatta: avfolkning och företag som lämnar orten och kommunen. Det är ett mycket större problem än det vi nu ser i en del av tillväxtkommunerna i Norrbotten och Västerbotten. Jag tycker ändå att det är viktigt att säga, för ibland låter det inte så i debatten.

Jag hänvisar inte bara till utjämningssystemet, men det är ändå värt att påpeka att den gröna omställningen i norra Sverige nämns i direktiven till Utjämningskommittén och att en kraftig befolkningstillväxt är en faktor som det nu kompenseras för i utjämningssystemet. Sedan får vi se vad kommittén kommer fram till. Ledamoten Lindh sitter i kommittén, och vi får se om man kommer med ett förslag som på något sätt till viss del kan kompensera för de kostnader som tillväxten medför. Jag lägger mig inte i vad kommittén kommer fram till, men det ska ändå bli intressant att se eftersom detta är någonting som nämns i direktiven.

Den här regeringen gav ju också tilläggsdirektiv genom att säga att vi inte vill att skatteutjämningsystemet ska vara utformat på ett sådant sätt att tillväxt hämmas eller att det kostar för kommunerna att växa. Det är någonting som vi ändå omhändertar i utredningen, och det är jag väldigt glad för att vi har gjort.

Sedan ger vi också ytterligare medel till länsstyrelserna för i år, 100 miljoner, för en effektivare och bättre tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det är också väldigt viktigt för att få till stånd de här etableringarna. Mycket av de problem jag möter nu handlar inte bara om kommunalråd som klagar på befolkningstillväxt, utan jag möter också väldigt mycket kritik mot att det tar för lång tid med bostadsetablering och industrietablering – för att inte tala om bristen på kompetensförsörjning, exempelvis. Det finns väldigt mycket problematiserande även kring detta.

Vi lägger nu 100 miljoner kronor på en effektivare och snabbare tillståndsprocess, varav 10 miljoner specialdestineras till Västerbotten för att facilitera industrietableringen i denna del av Sverige som har mycket ny-industrialisering.

Anf. 70 EVA LINDH (S):

Herr talman! I mitt förra inlägg försökte jag beskriva läget. Jag vill nu förtydliga ett antal frågor som jag gärna skulle vilja ha svar på.

Jag vill börja med att ge en bakgrund till min första fråga. När vi i tidigare debatter har pratat om hur vi kan stödja kommuner i den gröna omställningen har det brukat lyftas fram att vi har en stor gemensam upp-slutning kring att Sverige ska vara ledande inte bara i ambitioner utan också i förverkligande. Det är ju väldigt bra, men för mig är det en sanning med lite modifikation. Det är också en av mina orosrynkor när det gäller detta.

Hela världen inser att framtiden är grön och att vi behöver styra mot det. Vid flera tillfällen har dock Sverigedemokraterna, som ingår i det så kallade regeringsunderlaget, uttalat saker som leder till stark oro. I en debatt i höstas stod till exempel Sverigedemokraternas ekonomisk-politiska talesperson och talade emot det tekniskskifte som svensk stålindustri står inför. Det handlar om att förädla och göra insatser som är otroligt viktiga. Det är miljardinvesteringar som står på spel, och då kan ingen få vara tveksam. Detta väcker oro inte bara hos mig utan även hos andra. Vad innebär detta för den satsning som behövs?

Min ena fråga är alltså: Hur förhåller sig regeringen och i det här fallet statsrådet till att det finns en sådan stark skepsis mot detta hos Sverigedemokraterna, som ingår i regeringsunderlaget?

Sedan har jag några frågor utifrån det svar som statsrådet gav på min interpellation. En handlar om det som statsrådet delvis var inne på: Det är väldigt tydligt att den gröna industriella revolutionen verkligen syns i Västerbotten och Norrbotten, men inte bara där. Jag vill poängtera detta. Det är också just därför det känns viktigt att debattera detta.

Om kommuner som nu går före inte får det stöd de behöver för att utveckla kan det skapas en tvekan hos andra kommuner att följa efter, eftersom man ser att utmaningarna är så stora. Den tvekan behöver vi inte. Den tvekan måste vi få bort genom att ge kommunerna det stöd de behöver. Jag vill poängtera det. Det är väl också en fråga. Är vi överens om att det som görs i Norrbotten och Västerbotten måste göras också i andra delar av Sverige?

Min tredje fråga handlar om utjämningsystemet. Jag är lite osäker på vad statsrådet menar när han i sitt svar säger att man tar höjd för påverkan av kraftig befolkningstillväxt. Mig veterligen gäller det ett område, möjligtvis två. Men det är inte särskilt tydligt för de kommunerna att det är ett stöd för den kraftiga befolkningstillväxten i dag och att det ska kompensera för strukturella förutsättningar. Jag undrar alltså vad statsrådet grundar det på och på vilket sätt det stöds.

Den gröna omställningen är något som alla kommuner står inför och välkomnar. Men det är en jättestor utmaning, som kostar mycket pengar. Jag frågar ytterligare en gång: Kommer regeringen att stödja den här utvecklingen och kommunerna där den sker?

Anf. 71 ISAK FROM (S):

Herr talman! Det svenska stålet biter. Det är ett ganska känt talesätt. Nu är det det nya svenska, klimatsmarta stålet som biter.

På torsdag morgon har vi ett seminarium här i riksdagen tillsammans med LKAB, SSAB och H2 Green Steel just utifrån det som Eva Lindh lyfter upp, att det finns en motståndsrörelse. Den finns särskilt hos Sverigedemokraterna. Men även andra i andra delar av landet känner man sig oroliga för vad som nu kommer att hända. Hotar detta vår energiförsörjning?

Det är farligt att resonera så. Sverige och svensk industri har alltid byggt sin framgång på att ligga i framkant. Just därför är det viktigt att den gröna industriella klimatomställningen, som sker i norra Sverige, landar på fötterna. Det ska inte bli kommunerna och skattebetalarna i Skellefteå, Boden, Luleå och Gällivare som får stå där med notan. I så fall kommer

fler att tycka att det inte är värt det och att det måste ske någon annanstans. Så bygger vi inte svensk framgång.

Det finns just nu fler framgångsfaktorer som regeringen kan ta fasta på. 600 000 är arbetslösa. Många av dem skulle få jobb direkt i Skellefteå, Boden eller Luleå om det fanns bostäder. Just nu är bostadsbristen det största hindret för att minska arbetslösheten.

Det finns förmodligen några insatser till, lite smörjmedel, för att man ska åka och söka jobbet hos Arbetsförmedlingen. Men det är ändå regeringen som har möjlighet att ta ett helhetsgrepp om det här. Ta det greppet!

Anf. 72 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Till Isak From vill jag säga att min bild ändå är att kommuner skriker efter företagsetableringar. Man vill ha företagsetableringar till sin kommun. Det är inte så som jag tycker att det ibland låter, att kommunerna skyr företagsetableringar, att man inte vill att folk ska flytta dit eftersom det kostar så mycket pengar att få dit människor och företag. Kommuner vill växa och ha tillväxt.

Vi måste se till att ha ett skatteutjämningsystem som inte hämmar tillväxt eller gör att kommuner förlorar på tillväxt. Det är därför jag nämner skatteutjämningsystemet här. Det är också därför den här regeringen i ett tilläggsdirektiv har tryckt ännu mer på just tillväxtfaktorerna; vi ska inte bygga in tillväxthämmande parametrar i utjämningsystemet. Det ska kommittén titta på. Jag hoppas verkligen att de gör det på ett seriöst sätt.

Jag tycker att vi redan i dag stöder kommuner som vill ha etableringar. Vi kan säkert göra mer. Det är mycket möjligt att regeringen kommer att komma med fler förslag. Men jag vill ändå nämna uppdragen vi har gett Tillväxtverket för att smörja utvecklingen i bland annat norra delen av Sverige. Vi har gett länsstyrelserna 100 miljoner kronor för att de ska snabba på och effektivisera tillståndsprocesserna. Av de miljonerna specialdestineras 10 till Västerbotten för att de i sin tur ska samordna olika bygglovsansökningar.

Regeringen gör alltså saker. Jag säger inte att det inte kommer något mer. Men jag tycker ändå att man kan vara lite sjyst och säga att regeringen gör saker.

Jag tror dock att det är svårt att ha riktade statsbidrag till enskilda kommuner som drabbas särskilt hårt. Gränsdragningarna skulle bli enormt svåra. Vilka kommuner ska man ge bidrag för att de växer för mycket? Vilka kommuner har problem med ekonomin på grund av tillväxten? Vad beror på andra saker och så vidare? Det skulle bli svårt att bygga upp ett sådant system. Jag har inte heller sett i detalj vad Socialdemokraterna föreslår.

Vad gäller industrins möjlighet att bidra till klimatomställningen är den här regeringen fast besluten om att industrin har en nyckelroll i fråga om att bidra till omställningen. Oavsett vad någon ledamot i den här kammaren säger är regeringen fast besluten om att industrin har en nyckelroll i detta avseende.

För att industrin ska kunna spela den huvudrollen behöver vi elektrifiera. Då behöver vi öka produktionen av fossilfri el i Sverige. Och då spelar kärnkraften en jätteviktig roll. Där har regeringen och Sverigedemokraterna gått armkrok och drivit igenom en politik som möjliggör för en ut-

byggnad av kärnkraften. Det kommer att spela en jättestor roll både för industrialiseringen och för klimatomställningen.

Prot. 2023/24:70
13 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 73 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag tror och hoppas att det endast är civilministern som tvekar om att vi tycker att den gröna omställningen är positiv. Det tycker vi. Det syns tydligt att kommunerna välkomnar den omställningen. Det vet vi.

Det som vi lyfter upp är att det finns utmaningar. Fler kommuner måste våga göra det här. Därför är det viktigt att stötta de kommuner som nu går före, men naturligtvis också de andra. Det är klart att det är otroligt positivt med de kommuner som är en del av den gröna omställningen, kommuner som växer och där det kommer nya jobb. Det ger en otrolig framtidstro. Men vi behöver stötta kommunerna där det faktiskt sker med de kostnader de har. Det kostar nämligen pengar.

Jag hör vad civilministern säger. Men Sverigedemokraterna har lyft upp att det inte ska gå ut några skattepengar för den här omställningen. Det väcker såklart oro för vad det innebär. Och självklart måste vi ställa den frågan.

Att stödja en grön omställning är bra för att vi ska ta oss an klimathotet och utveckla och stärka arbetsmarknaden. Regeringen men också vi i riksdagen måste verkligen visa att vi tillsammans stöder den utvecklingen. Den är viktig inte bara för de kommunerna utan även för Sverige som helhet. Det är också därför jag vill få en försäkran om att regeringen verkligen stöder den utvecklingen och kommer att bistå de kommuner som står inför dessa utmaningar men också det stora hopp det ger inför framtiden.

Anf. 74 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag har som civilminister ansvar också för statens relation med kommuner och regioner, och det gör att jag är ute i landet ganska mycket och träffar många kommunföreträdare. Jag ska nästa vecka göra en sådan resa till Västra Götaland och Skaraborg. Jag är alltså fullt medveten om att den gröna omställningen och industrialiseringen också skapar utmaningar, som jag nämnde i mitt förra inlägg.

Det är inte alldeles lätt att veta exakt vilket som är det bästa sättet att stödja. Är det genom direkta ekonomiska bidrag, eller finns det andra sätt – genom att facilitera och hålla olja i maskineriet för att exempelvis få till stånd smidigare tillståndsprocesser?

Utmaningarna och problemen ser lite olika ut beroende på vilken kommun det gäller. Ibland är det bostadsbyggande som är svårt. Ibland handlar det om att riksintressen spelar stor roll, vilket gör det svårt att över huvud taget få till stånd företagsetableringar. Ibland är det kompetensbrist, och ibland handlar det om att befolkningen fortsätter att minska i någon kommun trots att det finns behov av att den ökar. Behoven ser alltså väldigt olika ut.

Staten har hittills, under det dryga år regeringen har suttit, gjort en del insatser för att stödja de norra delarna av Sverige, men jag utesluter inte att vi kommer att komma med fler åtgärder. Vi lyssnar naturligtvis mycket noga på vad kommunerna efterfrågar för insatser.

Interpellanten får givetvis ställa vilka frågor hon vill. Jag får nog kolla upp exakt vad Sverigedemokraterna har sagt i kammaren och huruvida man stöder den gröna industriomställningen eller inte. Men oavsett vad Sverigedemokraterna tycker i den frågan känner jag mig i alla fall trygg med att Socialdemokraterna går att kroka arm med i frågan om den gröna industriomställningen. Den är viktig för Sveriges framtid men också för klimatomställningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:414 om statens styrning av Riksantikvarieämbetet

Anf. 75 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Isak From har frågat mig om jag avser att ta några initiativ för att förändra statens styrning av Riksantikvarieämbetet så att myndigheten ges goda förutsättningar att bedriva sitt arbete med att bedöma var ny havsbaserad vindkraft kan etableras.

Vi hörde tidigare här att elproduktionen behöver öka för att ge förutsättningar för en grön omställning. Den havsbaserade vindkraften spelar naturligtvis en viktig roll i detta.

Vid etableringar av havsbaserad vindkraft krävs bred samverkan, och många olika perspektiv behöver beaktas. För detta krävs också ändamålsenliga planeringsunderlag, bland annat för kulturmiljö. I regleringsbrevet för 2021 gav regeringen berörda länsstyrelser i uppdrag att med stöd av Riksantikvarieämbetet och andra berörda myndigheter ta fram ett ändamålsenligt planeringsunderlag för kulturmiljöer i den nationella havsplaneringen.

I Energimyndighetens redovisning av uppdraget gällande nya områden för energiutvinning i havsplanerna bedöms kommande analyser för kulturmiljön i havsplaneringen få bättre förutsättningar i det fortsatta arbetet – dels i och med länsstyrelsernas redovisning av de regionala planeringsunderlagen, dels genom det utvecklingsarbete som bedrivs på nationell nivå.

Mot denna bakgrund bedömer jag att en justering av styrningen av Riksantikvarieämbetet i nuläget inte är nödvändig.

Anf. 76 ISAK FROM (S):

Herr talman! Tack, kulturminister Parisa Liljestränd, för svaret! Precis som vi hörde i debatten innan behöver vi mer grön energi. Det kan röra sig om fossilfri energi i form av kärnkraft, men det har visat sig att detta ligger ganska långt fram i tiden. Storskalig havsbaserad vindkraft kan generera ett kraftigt tillskott redan till 2030–2035.

Det är med utgångspunkt i detta som jag har ställt denna interpellation, inte minst utifrån den ingång som kulturministern har, nämligen att det kom ett uppdrag till Riksantikvarieämbetet i regleringsbrevet från den tidigare regeringen. Det har Riksantikvarieämbetet svarat på. Man säger att det har varit väldigt utmanande att göra denna kartläggning. Riksantikvarieämbetet menar också att det saknas ändamålsenliga kulturmiljöunderlag för havsplaneringen på nationell nivå, vilket har gjort det svårt för Riks-

antikvarieämbetet att fullt ut bedöma på vilket sätt vindkraftsetableringar kan komma att påverka kulturmiljön.

Då smyger det sig in en osäkerhet som jag har uppfattat gör att man inte riktigt kan ta ställning till detta. Det kan i vissa fall vara så att länsstyrelsen har en kompetens som gör att underlaget blir tillräckligt starkt, men Riksantikvarieämbetet har ändå efterfrågat en vägledning.

När jag läser regleringsbrevet till Riksantikvarieämbetet för 2024 finns denna fråga inte med. Det finns inte heller med i budgeten att regeringen tycker att Riksantikvarieämbetet ska ta fram ett nytt kulturmiljöunderlag för havsplaneringen.

Jag vill därför fråga om detta är medvetet eller om regeringen anser att Riksantikvarieämbetet redan har detta uppdrag och ska klara det med befintliga medel. Pågår det en diskussion i regeringen som gör att kulturministern ser att det behövs en uppdaterad styrning för att Riksantikvarieämbetet ska känna sig säkrare? Just nu flaggar man för att det finns osäkerhet, vilket också skapar osäkerhet för de exploatörer som kanske vill etablera sig i ett visst område i havet. Detta är ju den enskilt viktigaste åtgärden för att försörja de södra delarna av Sverige med el, där det just nu råder stor brist.

Regeringen är också svaret skyldig när det gäller hur man ska säkerställa energiförsörjningen fram till 2030. Det finns inget riktigt mål. Regeringen har satt upp målet 2045, men för att nya investeringar från industrin ska komma till stånd, kanske särskilt i Göteborg och Mariestad kopplat till nya batterifabriker, krävs det ny, storskalig havsbaserad vindkraft.

Anf. 77 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Detta är inte en interpellationsdebatt om energipolitiken, men jag kan inte låta bli att säga att vi är överens om att det behövs mer energi och att havsbaserad vindkraft kommer att spela en stor roll när det gäller Sveriges energiförsörjning. Men vi är nog inte överens om att det skulle vara den enda eller den viktigaste energikällan, utan regeringen bedriver också ett aktivt arbete med att främja kärnkraften och dess möjligheter att försörja Sverige med energi framöver.

Med detta sagt ska jag fortsätta debattera det som interpellationen de facto handlar om: skyddet av vårt kulturarv och vår kulturmiljö nära hav och vatten. Kulturmiljölagens portalparagraf anger att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön och att ansvaret delas mellan flera, vilket innebär att både enskilda och myndigheter ska visa både hänsyn och aktsamhet när det gäller kulturmiljön.

Samhällsutvecklingen spelar naturligtvis också roll i detta och ställer höga krav på att det ska finnas kulturmiljökompetens, både lokalt, regionalt och nationellt. Jag tror därför att det är oerhört viktigt att man när det sker stora samhällsomställningar och samhällsförändringsprocesser tittar utifrån olika perspektiv. Kompetensen behöver stå för olika perspektiv.

Det arbete som utförs i dag av landets olika kulturmiljöaktörer – Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna, lokala och regionala museer – är direkt avgörande. Jag har fullt förtroende för att myndigheterna och de övriga kulturmiljöaktörerna sköter detta på ett ändamålsenligt sätt.

Vi ska komma ihåg att Riksantikvarieämbetet är den myndighet som på nationell nivå har ansvaret för de frågor som rör kulturarv och kulturmiljö men som också innefattar kulturlandskap, föremål och museer. Myndigheten ska enligt sin instruktion, sitt uppdrag och sitt regleringsbrev titta på angelägna områden inklusive kulturmiljöer i och i anslutning till vatten. Detta finns i myndighetens instruktion. Det pågår också ett nationellt utvecklingsarbete med att ta fram planeringsförutsättningar för den indirekta påverkan på kulturmiljön.

Herr talman! Det är framför allt i de stora samhällsbyggnadsprocesserna och samhällomställningsprocesserna som vi behöver ta hjälp av varandra och se till att vi krokar arm på lokal, regional och nationell nivå. Jag har fullt förtroende för att myndigheterna och de övriga kulturmiljöaktörerna ser till att sköta detta på ett ändamålsenligt sätt efter regleringsbrev och instruktioner till myndigheter.

Anf. 78 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag är glad att kulturministern tog denna interpellationsdebatt. Jag har tidigare skickat in två frågor som också handlade om Riksantikvarieämbetets uppdrag. Den ena handlade om omprövning av vattenkraften och de industriella kulturmiljöerna efter rinnande vatten. Den andra handlade om det rullande kulturarvet. Bägge två hänsköts till Romina Pourmokhtari. I det hänseendet är jag glad att kulturministern är här och tar denna debatt.

Min utgångspunkt är det som Riksantikvarieämbetet har skrivit, nämligen att det har varit utmanande och att det fortfarande saknas en ändamålsenlig kulturmiljölag för havsplaneringen på nationell nivå, vilket har gjort att det inte fullt ut har varit möjligt att bedöma på vilket sätt vindkraftsetableringar till havs kan komma att påverka kulturmiljön. Detta gör att en osäkerhet sprider sig.

Som framgick i den tidigare debatten har regeringen tillskjutit pengar till länsstyrelserna för att försöka komma till rätta med de situationer där det finns motstående intressen. Det är klart att det finns motstående intressen också i denna fråga. Det kan handla om att någon anser att utsikten blir fördärvad på grund av det byggs en vindkraftspark någon kilometer ut i havet. Det kan också handla om att någons kulturfiske påverkas av detta.

Man ska förstås ha möjlighet att göra sin röst hörd och få sin sak prövad, och då är det ännu viktigare att ansvarig myndighet – Riksantikvarieämbetet – har rätt instruktioner och rätt uppdrag och känner att det är de som ska göra detta. Kulturministerns svar får mig inte att känna att jag har fått en försäkran om att Riksantikvarieämbetet har alla relevanta verktyg i sin verktygslåda för att klara detta uppdrag.

Anf. 79 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! I de här processerna är det viktigt med samverkan mellan berörda myndigheter och aktörer som har intressen i dessa frågor och kan beakta olika perspektiv. Det behövs för att man ska uppnå en balans. En förutsättning för detta är att det finns ändamålsenliga kunskaps-, informations- och planeringsunderlag.

Som interpellanten påpekade är det väl känt att det finns stora behov och att det pågår ett arbete hos våra myndigheter och hos våra länsstyrelser för att vi ska kunna lägga detta pussel och se hur det ser ut i dag. Det är viktigt att jag inte föregriper den processen och det som man nu har givit länsstyrelserna i uppdrag att titta på. Det finns ett pågående nationellt utvecklingsarbete. Länsstyrelsernas regionala planeringsunderlag kommer också att komma in, och detta kommer att utgöra ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet.

Jag känner mig trygg med att myndigheter och aktörer som har ansvar för dessa frågor på lokal, regional och nationell nivå har ett arbete igång med att kartlägga, informationsutreda och se till planeringsförutsättningar. Utifrån detta kommer vi att kunna göra ett arbete som syftar till det som jag tror egentligen är interpellantens mening med frågan, det vill säga att vi ska kunna titta på olika perspektiv och naturligtvis också utreda kulturmiljöperspektivet när det gäller havsbaserad vindkraft.

Anf. 80 ISAK FROM (S):

Herr talman! Jag konstaterar ändå att denna, som jag ser det, väldigt viktiga fråga inte finns med i det jag ser av regleringsbrevet till Riksantikvarieämbetet eller i regeringens budget. Den är inte förtydligad.

Riksantikvarieämbetet har naturligtvis uppdraget. Som jag nämnde i min interpellation har Riksantikvarieämbetet lyft upp att detta har varit svårt. Man ser det som problematiskt, särskilt när det saknas en havsmiljölag för kulturmiljöerna i havsmiljön.

Det här är till viss del en helt ny fråga för Riksantikvarieämbetet, och min ingång är att regeringen och ansvarig minister därför bör följa upp detta. Alternativet är naturligtvis att spela ned betydelsen och säga att det går att bygga i alla fall.

Länsstyrelserna jobbar nog ganska proaktivt. Jag har i detta fall förtroende för länsstyrelsernas arbete, men jag ser också att det som Riksantikvarieämbetet efterlyser är lite mer engagemang och kanske också ett uppdrag och en pott med pengar för att leverera en kulturmiljöplan för haven och kusterna.

Anf. 81 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Jag får börja med att tacka Isak From för möjligheten att lyfta fram det viktiga arbete som görs för att synliggöra och beakta de kulturmiljövärden som finns i större samhällsprocesser och, inte minst, i närheten av hav och vatten.

Vi vet att kulturmiljön är viktig för oss. Den är en bärare av vår gemensamma historia och även en markör för vår gemensamma identitet. Den är någonting som vi ska värna och se till att ta ansvar för i framtiden. Vi har fått den bevarad, och vi ska ta ansvar för den.

Jag känner mig trygg med att Riksantikvarieämbetet har ett tydligt uppdrag att arbeta med dessa frågor, att man har krokarm med parter såsom länsstyrelserna i detta arbete och att man jobbar med ett planeringsunderlag som kommer att kunna ge vägledning framöver.

Jag ser fram emot att kunna arbeta vidare med denna fråga och ta del av underlaget när det så småningom kommer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2023/24:65 Samverkan om kontracykliska buffertvärden

Redogörelser

2023/24:PN1 Verksamhetsredogörelse för Partibidragsnämnden 2023

2023/24:RAR1 Verksamhetsredogörelse för Riksdagens arvodesnämnd
2023

2023/24:SN1 Verksamhetsredogörelse för Statsrådsarvodesnämnden
2023

EU-dokument

COM(2023) 779 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en gemensam dataplattform för kemikalier, om fastställande av regler som säkerställer att informationen i dataplattformen är sökbar, tillgänglig, kompatibel och återanvändbar och om upprättande av en övervaknings- och prognosram för kemikalier

Motioner

med anledning av skr. 2023/24:59 Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll

2023/24:2815 av Kajsa Fredholm m.fl. (V)

2023/24:2816 av Rickard Nordin (C)

2023/24:2817 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S)

2023/24:2819 av Daniel Helldén m.fl. (MP)

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 9 februari

2023/24:454 Stress på jobbet

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2023/24:455 Skattebefrielse på biogas

av *Johan Löfstrand* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2023/24:456 Grönt avdrag för villabatterier

av *Monica Haider* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

2023/24:457 Åtgärder mot ökande arbetslöshet i Örebro län och i övriga Sverige

av *Matilda Ernkrans* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:458 Barns rätt till eget ombud

av *Martina Johansson* (C)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

**2023/24:459 Inventering av utländskt ägande inom infrastruktur-
området**

av *Gunilla Svantorp* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:460 Åtgärder mot personalbrist inom området infrastruktur

av *Gunilla Svantorp* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:461 Tillgång till akutpsykiatrimottagning kvällar och nätter

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:462 Bankernas vinster och hushållens ekonomiska situation

av *Patrik Björck* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:463 A-kassan

av *Patrik Björck* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:464 Regeringens arbetsformer

av *Patrik Björck* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2023/24:465 Juridiskt ombud för barn

av *Laila Naraghi* (S)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

**2023/24:466 Krishantering inom Landsbygds- och infrastruktur-
departementet**

av *Gunilla Svantorp* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:467 Sveriges utbyggnad av totalförsvaret

av *Lars Isacsson* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:468 Svensk flagg i upphandlingen av Gotlandstrafiken

av *Heléne Björklund* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 12 februari

2023/24:469 Tullens ökade åtaganden

av *Patrik Björck* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:470 Bostadskrisens konsekvenser för svensk ekonomi

av *Mikael Damberg* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:471 Ekonomiska hinder för barns idrottsdeltagande

av *Serkan Köse* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:472 Malmporten

av *Mattias Ottosson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

Prot. 2023/24:70
13 februari

2023/24:473 Brister i kundtjänst

av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:474 Anmälningssplikt och socialtjänst

av *Marcus Wennerström* (S)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2023/24:475 Allmän tjänsteplikt och Arbetsförmedlingen

av *Marcus Wennerström* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:476 Myggbekämpning vid nedre Dalälven

av *Anders W Jonsson* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:477 Framtida rekrytering av personal till Försvarsmakten

av *Johan Andersson* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:478 Den ekonomiska situationen för Sveriges skolor

av *Anders Ådahl* (C)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2023/24:479 Regeringens plan för att rädda vården

av *Marcus Wennerström* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2023/24:480 Uppsägningar i den svenska sjukvården

av *Yasmine Bladelius* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2023/24:481 Möjlighet att besiktiga fordon i hela landet

av *Marianne Fundahn* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:482 Älgförvaltning

av *Tomas Kronståhl* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 februari

2023/24:586 Försvarsmaktens dialog med havsvindkraftsintressenter

av *Adrian Magnusson* (S)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:587 Stöd till personer med beslut om sjukersättning före den 1 juli 2008

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:588 Regeringens arbete för hållbara odlingssubstrat

av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:589 Återvinning och eldning av impregnerat trä
av *Monica Haider* (S)
till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

Prot. 2023/24:70
13 februari

den 12 februari

2023/24:590 Framtidsfullmakt och jäv
av *Adrian Magnusson* (S)
till justitieminister *Gunnar Strömmer* (M)

2023/24:591 Reservhamn på Gotland
av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:592 Försenat fritidskort
av *Anne-Li Sjölund* (C)
till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:593 Stöd till den folkrörelsedrivna idrotten
av *Lawen Redar* (S)
till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:594 Situationen på bostadsmarknaden och i byggbranschen
av *Malcolm Momodou Jallow* (V)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:595 Förbud mot nikotinportioner
av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2023/24:596 A-kassa i flera år
av *Teresa Carvalho* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister *Johan Pehrson* (L)

2023/24:597 Turkiets och Irans anfall i grannländerna
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 9 februari

2023/24:506 Avvecklingsstöd och förbud mot pälsfarmning
av *Kajsa Fredholm* (V)
till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

den 12 februari

2023/24:555 Rättvisa villkor för kommersiell service på landsbygden
av *Gunilla Svantorp* (S)
till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

Prot. 2023/24:70
13 februari

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 19.49.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 29 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.52,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 66 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om ändrad partibeteckning.....	1
§ 3 Meddelande om frågestund.....	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 5 Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 6 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 7 Arbetsrätt	3
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU5.....	3
Anf. 1 MAGNUS PERSSON (SD)	3
Anf. 2 ADRIAN MAGNUSSON (S)	4
Anf. 3 OLIVER ROSENGREN (M)	7
Anf. 4 CICZIE WEIDBY (V) replik	8
Anf. 5 OLIVER ROSENGREN (M) replik.....	8
Anf. 6 CICZIE WEIDBY (V) replik	9
Anf. 7 OLIVER ROSENGREN (M) replik.....	9
Anf. 8 CICZIE WEIDBY (V).....	10
Anf. 9 MAGNUS JACOBSSON (KD)	12
Anf. 10 EMELIE NYMAN (C).....	14
Anf. 11 MAGNUS PERSSON (SD) replik	16
Anf. 12 EMELIE NYMAN (C) replik.....	16
Anf. 13 MAGNUS PERSSON (SD) replik	16
Anf. 14 EMELIE NYMAN (C) replik.....	17
Anf. 15 CAMILLA MÅRTENSEN (L)	17
Anf. 16 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	18
Anf. 17 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik	18
Anf. 18 ADRIAN MAGNUSSON (S) replik	19
Anf. 19 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik	19
Anf. 20 LEILA ALI ELMI (MP).....	19
(Beslut skulle fattas den 15 februari.).....	20
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:403 om behandling och utredning av allvarlig sjukdom utan legitimation.....	20
Anf. 21 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	20
Anf. 22 ANDERS W JONSSON (C)	21
Anf. 23 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	22
Anf. 24 ANDERS W JONSSON (C)	23
Anf. 25 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	24
Anf. 26 ANDERS W JONSSON (C)	25
Anf. 27 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	26
Ajournering.....	26
Återupptaget sammanträde.....	27
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:409 om poliser med utländsk bakgrund.....	27
Anf. 28 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	27

Anf. 29	PETTER LÖBERG (S)	27
Anf. 30	KATJA NYBERG (SD)	28
Anf. 31	PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	29
Anf. 32	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	30
Anf. 33	PETTER LÖBERG (S)	31
Anf. 34	KATJA NYBERG (SD)	32
Anf. 35	PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	32
Anf. 36	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	33
Anf. 37	PETTER LÖBERG (S)	34
Anf. 38	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	35
§ 10	Svar på interpellation 2023/24:412 om ökad risk för skolattacker	35
Anf. 39	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	35
Anf. 40	ANNA WALLENTHEIM (S)	36
Anf. 41	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	37
Anf. 42	ANNA WALLENTHEIM (S)	38
Anf. 43	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	39
Anf. 44	ANNA WALLENTHEIM (S)	40
Anf. 45	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	41
	Ajournering	41
	Återupptaget sammanträde	41
§ 11	Svar på interpellation 2023/24:416 om etablering av fängelse i Värmland	42
Anf. 46	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	42
Anf. 47	MIKAEL DAHLQVIST (S)	42
Anf. 48	RUNAR FILPER (SD)	43
Anf. 49	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	44
Anf. 50	MIKAEL DAHLQVIST (S)	45
Anf. 51	RUNAR FILPER (SD)	46
Anf. 52	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	46
Anf. 53	MIKAEL DAHLQVIST (S)	47
Anf. 54	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	47
§ 12	Svar på interpellation 2023/24:431 om införande av en statlig e-legitimation	48
Anf. 55	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	48
Anf. 56	INGELA NYLUND WATZ (S)	48
Anf. 57	EVA LINDH (S)	49
Anf. 58	ADRIAN MAGNUSSON (S)	50
Anf. 59	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	51
Anf. 60	INGELA NYLUND WATZ (S)	52
Anf. 61	EVA LINDH (S)	53
Anf. 62	ADRIAN MAGNUSSON (S)	53
Anf. 63	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	54
Anf. 64	INGELA NYLUND WATZ (S)	55
Anf. 65	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	56
§ 13	Svar på interpellation 2023/24:450 om stöd för grön omställning	56
Anf. 66	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	56
Anf. 67	EVA LINDH (S)	57
Anf. 68	ISAK FROM (S)	58

Anf. 69 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	59	Prot. 2023/24:70
Anf. 70 EVA LINDH (S)	60	13 februari
Anf. 71 ISAK FROM (S)	61	-----
Anf. 72 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	62	
Anf. 73 EVA LINDH (S)	63	
Anf. 74 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	63	
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:414 om statens styrning		
av Riksantikvarieämbetet.....	64	
Anf. 75 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	64	
Anf. 76 ISAK FROM (S)	64	
Anf. 77 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	65	
Anf. 78 ISAK FROM (S)	66	
Anf. 79 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	66	
Anf. 80 ISAK FROM (S)	67	
Anf. 81 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	67	
§ 15 Bordläggning.....	68	
§ 16 Anmälan om interpellationer.....	68	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	70	
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	71	
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 19.49.....	72	